

# Kursgevinster og kurstab

**Skattelovrådets udtalelse om  
Den skattemæssige behandling af afkast  
af investeringer i finansielle fordringer**

*Afgivet af skattelovrådet  
den 9. oktober 1984*



**Betænkning nr. 1050/1985**



ISBN 87-503-5713-1

Fi **03,0-187-bet.**

B. Stougaard Jensen  
København

## Indholdsfortegnelse.

	<u>side</u>
Afsnit 1.	Spørgsmål til skattelovrådet . . . . . 1
Afsnit 2.	Kort resume af skattelovrådets svar. . . . . 3
2.1.	Afgrensning af opgaven, afsnit 3.
2.2.	Gældende regler, afsnit 4.
2.3.	Rådets <b>overvejelser</b> , afsnit 5-8.
2.4.	Valutakursgevinst og -tab, afsnit 9.
2.5.	Gevinst og tab på låntagersiden, afsnit 10.
2.6.	Visse beslægtede problemer og lovsnitse, afsnit 11-14
2.7.	Afsluttende bemærkninger, afsnit 15.
Afsnit 3.	Kursgevinster og -tab på finansielle fordringer og visse beslægtede problemer. . . . . 7
3.1.	Eksempel.
3.2.	Udbud af fast forrentede obligationer.
3.3.	Kursværdi = nutidsværdi af pengefordring.
3.4.	Rentefod, løbetid og sikkerhed.
3.5.	Særlige vilkår med betydning for værdien af pengefordringer.
3.5.1.	Fordringer i fremmed valuta.
3.5.2.	Indekserede fordringer.
3.5.3.	Konvertible <b>obligationer, udbyttegivende</b> gældsbreve m.v.
3.5.4.	Ret til rentelignende ydelser.
3.6.	<b>Indtægt/formuebevægelse.</b>
3.6.1.	Indfrielse.
3.6.2.	Salg før udløb.
3.6.3.	Tab.
3.6.4.	Alle faktorer.
3.7.	Låntagersiden.
3.7.1.	Direkte lån.
3.7.2.	Overtagelse af gæld.
3.7.3.	Frigørelse for gæld.
3.8.	Sammenfatning af afsnit 3. . . . . 17
Afsnit 4.	Udviklingen i lovregler og praksis. . . . . 18
4.1.	Statsskatteloven.
4.1.1.	Forarbejderne til statsskatteloven.
4.1.2.	<b>1903-loven.</b>
4.1.3.	<b>1912-loven.</b>
4.1.4.	<b>1922-loven.</b>
	Praksis.
4.2.1.	Skattelovskommissionens forslag (1948)
	Praksis.
4.2.2.	Marts-forslaget (1953)
4.2.3.	Maj-forslaget (1954)
	Praksis.
4.2.4.	Ligningslovens § 4 (1957)
	<b>Praksis.</b>

4.3.	<b>1971-debatten</b>	<u>side</u>
	Praksis.	
4.4.	Valutakursgevinst og -tab (1975)	
	<b>Praksis.</b>	
4.5.	Pengeinstituters indekslån (1981)	
	Praksis.	
4.6.	Stiftertilgodehavender (1983).	
4.7.	Pengeinstitutternes indfrielse til overkurs (1983) .	
4.8.	Avancer på fast ejendom (1984).	
4.9.	Forslag om lagerprincip (1984).	
4.10.	Sammenfatning af afsnit 4. . . . .	40
Afsnit 5.	Rådets generelle overvejelser. . . . .	42
	5.1. Udgangspunkt.	
	5.1.1. Rente/gevinst og tab.	
	5.1.2. Sammenhænge. . . . .	44
	5.1.2.1. Beskatning afhængig af fordringens <b>art.</b>	
	5.1.2.2. Beskatning afhængig af <b>årsag</b> til ge- vinst eller tab.	
	5.1.2.3. Realisationsprincip/lagerprincip.	
	5.1.2.4. Realisationsprincip.	
	5.1.2.5. Lagerprincip.	
	5.1.2.6. Hvis alt på långiversiden også alt på <b>låntagersiden.</b>	
	5.2. Generel beskatning af kursgevinst og -tab.	
	5.2.1. Argumenter mod generel beskatning.	
	5.2.1.1. Administrative vanskeligheder.	
	5.2.1.2. "Skattesalg". Fradrag for tab.	
	5.2.1.3. Tab på <b>låntagersiden.</b>	
	5.2.2. Konklusion.	
	5.3. Generel ikke-beskatning af kursgevinst og -tab.	
	5.4. Beskatning afhængig af de nærmere om- stændigheder. . . . .	54
	5.4.1. Aftalt lav rente.	
	5.4.2. <b>Næring.</b>	
	5.4.3. Spekulation.	
	5.4.4. Ligningslovens § 4.	
	5.4.5. Kursgevinster for lånte midler.	
Afsnit 6.	Fordringer med lav eller ingen direkte rente. . . . .	63
	6.1. Formodning for fuldt vederlag.	
	6.2. Det snævre rentebegreb.	
	6.3. Udbud af lavtforrentede obligationer.	
	6.4. "Zero-bonds".	
	6.4.1. Beskatning af gevinst på zero-bonds.	
	6.4.2. Beskatning af gevinst på andre fordringer med lav rente.	
	6.5. Hvor lav rente skal accepteres?	
	6.5.1. Krav til en regel om mindsterente.	
	6.5.2. Direkte rente/pålydende rente.	
	6.5.3. Mindsterente ved udstedelse eller ved erhver- velse?	

6.5.4.	Mål for <b>mindsterenten</b> .	
6.5.5.	Mindsterente afhængig af restløbetid.	
6.6.	Eventuelle undtagelser.	
6.6.1.	Indeksobligationer i realkredit.	
6.6.2.	Andre indeksfordringer.	
6.6.3.	Præmieobligationer.	
6.6.4.	Skibskreditfondens obligationer.	
6.6.5.	Fordringer i fremmed valuta.	
6.7.	Ikke fradrag for tab.	
6.8.	Fordringer med variabel rente.	
6.9.	Fastsættelse af <b>anskaffelsessum</b> .	
Afsnit 7.	Nærmere overvejelser om beskatning af kursgevinst og -tab som led i den skattepligtiges næring, spekulation eller investeringsvirksomhed . . . . .	74
7.1.	Næring.	
7.1.1.	Vederlagsnæring.	
7.1.1.1.	Området.	
7.1.1.2.	Konklusion om vederlagsnæring.	
7.1.2.	Pengenæring.	
7.1.2.1.	Personer.	
7.1.2.1.1.	Handelsnæring.	
7.1.2.1.2.	Finansiering.	
7.1.2.2.	Selskaber m.v. og afsmitning.	
7.1.2.3.	Konklusion om pengennæring.	
7.2.	Spekulation.	
7.3.	Investeringsvirksomhed.	
7.3.1.	Personer.	
7.3.2.	Selskaber.	
7.3.2.1.	Pengeinstitutter.	
7.3.2.2.	Forsikringsselskaber.	
7.3.2.3.	Akkumulerende investeringsforeninger.	
7.3.2.4.	Andre selskaber og foreninger.	
7.3.2.4.1.	Alle selskaber.	
7.3.2.4.2.	En særlig gruppe.	
7.3.2.4.3.	Konklusion.	
Afsnit 8.	Nærmere overvejelser om yderligere behov for <b>beskatningshjemmel</b> (kursgevinster for lånte midler). . . . .	94
8.1.	Indledning.	
8.2.	Eksempel.	
8.3.	Modvirke udnyttelse.	
8.3.1.	Beskatning afhængig af egenkapital.	
8.3.2.	Beskatning afhængig af lønsomt element.	
8.4.	<b>Beskatning</b> , hvis erhvervet for lånte midler.	
8.4.1.	Klare omstændigheder.	
8.4.2.	<b>Beløbemæssigt</b> misforhold.	
8.5.	Lån med <b>fradragsberettiget</b> vederlag.	
8.6.	Udgangspunkt for en regel.	
8.7.	Lån, der ikke er anvendt til værdipapiranskaffelse.	
8.8.	Eksempler på reglens virkninger.	
8.8.1.	Sædvanligt <b>ejerskiftelån</b> m.v.	

8.8.2.	Belåning af værdi af eget arbejde.	
8.8.3.	<b>Investeringsfondsmidler/belåning af nybyggeri.</b>	
8.8.4.	Tillægslån.	
8.8.5.	<b>Driftsfinansiering i uvis fremtid.</b>	
8.8.6.	Visse eksporterende erhverv.	
8.9.	Usikkerhed i reglen.	
8.9.1.	For de fleste skattepligtige ret sikker.	
8.9.2.	For selskaber og selvstændige erhvervsdrivende: Usikker.	
8.10.	Rådets konklusion.	
8.10.1.	Rækkevidden.	
8.10.2.	Reglen tidsbegrænses.	
8.10.3.	Kun anvendes med ligningsrådets samtykke.	
8.10.4.	Reglen skal ikke hjemle fradrag for tab.	
8.11.	Reglens eksistens vil påvirke adfærden.	
8.11.1.	Tilskyndelse til arbitrage vil falde væk.	
8.11.2.	Tilskyndelse til næringsbeskatning.	
Afsnit 9.	Særlige spørgsmål i forbindelse med valutakursgevinst og -tab . . . . .	108
9.1.	Valutakursændringer på fordringer.	
9.2.	Gældende regler.	
9.3.	Overvejelse af nye regler for långiver.	
9.3.1.	Leverandørkredit m.v.	
9.3.2.	Långivning i forbindelse med erhverv <b>iøvrigt.</b>	
9.3.3.	Privat långivning.	
9.4.	Overvejelser af nye regler for låntager.	
9.4.1.	Leverandørkredit m.v.	
9.4.2.	Låntagning i forbindelse med erhverv <b>iøvrigt.</b>	
9.4.3.	Privat låntagning.	
9.5.	Kontanter i fremmed valuta.	
9.6.	Konklusion . . . . .	112
Afsnit 10.	Gevinst og tab på låntagersiden . . . . .	113
10.1.	Beskatning, hvis fuld beskatning på <b>långiversiden.</b>	
10.2.	Beskatning, hvis omsætningsgæld.	
10.3.	Hjemmel for beskatning og fradrag.	
10.4.	Særligt om avanceopgørelse.	
10.5.	Konklusion . . . . .	115
Afsnit 11.	Fortjeneste og tab på visse aktier <b>m.v.</b> . . . . .	116
11.1.	Investering i aktier eller obligationer. Eksempel.	
11.2.	Konklusion . . . . .	118

	<u>side</u>
Afsnit 12.	Lovskitse ..... 120
Afsnit 13.	Bemærkninger til lovskitse, navnlig i form af henvisninger ..... 126
Afsnit 14.	Ikrafttrædelse ..... 135
14.1.	Gentagelse og <b>kodifikation</b> .
14.2.	Ændring af ligningslovens § 4.
14.3.	§ 8 om lav eller ingen rente.
14.3.1.	Hovedregel.
14.3.2.	Overgangsregel.
14.4.	§ 9 om anskaffelser for lånte midler.
14.5.	Ophævelse af ligningslovens § 4.
14.6.	Ophævelse af ligningslovens § 8 D.
Afsnit 15.	Afsluttende bemærkninger ..... 138
15.1.	Generelt om forbehold for politisk <b>stillingtagen</b> .
15.2.	Emner med tilknytning.
15.2.1.	Stiftertilgodehavender.
15.2.2.	Køberettigheder og <b>salgsrettigheder</b> .
15.2.3.	Tab ved forældelse, præklusion, tyveri etc.
15.2.4.	Ophør af skattepligt.
15.3.	Udenlandsk ret.
15.4.	<b>Provenumæssige</b> virkninger.
15.5.	Administrative virkninger.
15.6.	<b>Offentliggørelse</b> og høring ..... 143

En forkortet oversigt over udtalelsens overvejelser og konklusioner kan fås ved læsning af **ialt** 28 sider således:

afsnit 1.	side	1 - 2
afsnit 2.		3 - 6
afsnit 3.8.	-	17
afsnit 4.10.	-	40 - 41
afsnit 5.1.2.	-	44 - 50
afsnit 5.4.	-	54 - 62
afsnit 9.6.	-	112
afsnit 10.5.	-	115
afsnit 11.2.	-	118 - 119
afsnit 12.	-	120 - 125
afsnit 15.6.	-	143 - 144





## Afsnit 1.

### Spørgsmål til skattelovrådet.

Skattelovrådet anbefalede i sin udtalelse af 16. september 1983 om visse spørgsmål om leasing, at bestemmelsen i ligningslovens § 4 blev taget op til overvejelse i en større sammenhæng. Ministeren for skatter og afgifter har herefter den 28. september 1983 stillet følgende spørgsmål til skattelovrådet:

"Skattelovrådet anmodes om at overveje den skattemæssige behandling af afkast af investeringer i finansielle fordringer m.v., specielt de problemer som er forbundet med anvendelsen af ligningslovens § 4, og fremkomme med eventuelle forslag til forbedringer.

I skattelovrådets overvejelser bør indgå spørgsmålet om, hvilke skattesubjekter, der bør være omfattet af ligningslovens § 4 samt hvorledes det i højere grad kan præciseres, under hvilke omstændigheder anbringelser i finansielle fordringer skal udløse beskatning.

Overgang til beskatning efter ligningslovens § 4 sker ikke sjældent som følge af en gradvis udvikling. Dette medfører ofte en række særlige problemer, som ligeledes bør indgå i skattelovrådets overvejelser. Der kan bl.a. peges på fastlæggelsen af tidspunktet for overgang til beskatning efter § 4; hvilke papirer, som skal være omfattet af beskatningen efter § 4 - specielt om der skal være mulighed for opdeling af værdipapirbeholdningen. Endvidere bør spørgsmålet om fastlæggelsen

af indgangsværdierne overvejes samt, om der er behov for en ændring af reglerne i § 4 for valg af lager- eller realisationsprincip eller eventuelle andre principper.

Sammenhængende låne- og placeringstransaktioner udnyttes i stigende omfang til reduktion af den skattepligtige indkomst. Skattelovrådet bør derfor i denne sammenhæng også overveje mulighederne for en ændret skattemæssig behandling af kursgevinster og -tab i disse situationer.

Afkast af finansielle fordringer omfatter i stigende grad også indekstillæg. Det findes hensigtsmæssigt, at den skattemæssige behandling af indekstillæg indgår i rådets overvejelser.

Endelig bør det indgå i **overvejelserne**, hvorledes eventuelle ændringer af de skattemæssige regler mest hensigtsmæssigt kan gennemføres, specielt om en selvstændig lov bør behandle den skattemæssige behandling af kursgevinster og -tab uden for statsskattelovens område."

## Afsnit 2.

### Kort resumé af skattelovrådets svar.

#### 2.1. Afgrænsning af opgaven.

Rådet har fundet det hensigtsmæssigt at overveje spørgsmålet om beskatning af afkast af finansielle fordringer i en bred sammenhæng, og har således ikke begrænset sine undersøgelser til at omfatte beskatning efter ligningslovens § 4.

Rådet har ikke fundet anledning til at behandle spørgsmålet om beskatning af den form for afkast af finansielle fordringer, som udgøres af rente, idet rentebegrebet i dansk skatteret er afgrænset snævert og præcist, og afgrænsningen synes ikke i praksis at give anledning til usikkerhed.

Nedenfor i afsnit 3 (side 7-17) er der redegjort for, at afkast af kapital - bortset fra renter - kan være positivt eller negativt og kan skyldes mange forskellige faktorer.

Endvidere at faktorerne for såvidt er de samme for alle pengefordringer, og at samlet gevinst og tab kan opgøres, men ikke altid den del, der skyldes en enkelt faktor f.eks. ændring i markedsrenten. I afsnit 3 argumenteres der derfor for, at overvejelserne må omfatte den skattemæssige behandling af alle værdiændringer på pengefordringer, og at overvejelserne også må omfatte de tilsvarende værdiændringer på **låntagersiden**.

Udover kursgevinster og -tab på børsnoterede obligationer kan nævnes gevinster og tab ved valutakursændringer på fordringer i fremmed valuta og gevinst eller

tab ved indeksregulering af indeksregulerede fordringer. Endelig må det nævnes, at også helt eller delvis tab af en fordring som følge af skyldnerens manglende betalingsevne og utilstrækkelig sikring ved pant eller kaution kan anskues som en art negativt afkast.

## 2.2. Gældende regler.

Nedenfor i afsnit 4 (side 18-41) er skitseret udviklingen i lovregler og praksis for den skattemæssige behandling af kursgevinster og -tab på finansielle fordringer.

## 2.3. Rådets overvejelser.

Rådet redegør i afsnit 5 (side 42-62) for sine generelle overvejelser om muligheder for hensigtsmæssige beskatningsregler for alle former for værdiændringer (kursgevinster og -tab) på pengefordringer. Rådets konklusion er, at man i et indkomstskattesystem, hvis indkomstbegreb er baseret på statsskattelovens §§ 4-6, som udgangspunkt bør fastholde, at gevinster ved værdistigning kun bør medregnes ved indkomstopgørelsen, når gevinsterne er et udslag af den skattepligtiges næring eller indkomstsøgende virksomhed i øvrigt. Endvidere, at tab ved værdifald normalt bør fradrages, når værditabet vedrører et aktiv, hvorpå en eventuel gevinst ved værdistigning er skattepligtig. Dette er helt i overensstemmelse med statsskattelovens regler.

På dette område er der efter rådets opfattelse et vist behov for at tydeliggøre reglerne, med henblik på at skabe større forudsigelighed i skattesystemet. En større forudsigelighed i reglerne for, hvornår kursgevinster er skattefrie, vil imidlertid forøge behovet for, at der ved hjælp af supplerende regler skabes et værn mod misbrug af mulighederne for skattefri kursgevinster. I disse tilfælde er der efter rådets opfattelse ikke nødvendigvis behov for særskilte regler om fradrag for kurstab.

På baggrund af denne antagelse opstilles som udgangspunkt 3 **beskatningssituationer**:

- 1) Beskatning af gevinst på alle fordringer med ingen eller meget lav forrentning. (Rådets nærmere overvejelser herom er anført i afsnit 6, side 63-73).
- 2) Beskatning af gevinst og fradrag for tab på fordringer, der er erhvervede i næring m.v., samt for selskabers vedkommende i noget videre omfang. For så vidt angår selskaber foreslås det endvidere, at beskatningskriterierne og vilkårene i ligningslovens § 4 præciseres. (Rådets nærmere overvejelser herom er anført i afsnit 7, side 74-93).
- 3) Beskatning af gevinst på fordringer, der er erhvervet for lånte midler. (Rådets nærmere overvejelser herom er anført i afsnit 8, side 94-107).

Der er endvidere i afsnit 5 og 7 redegjort for, at rådets flertal mener, at statsskattelovens spekulationsbegreb vedrørende pengefordringer ikke synes påkrævet og med fordel kan ophæves.

#### 2.4. Valutakursgevinst og -tab.

I afsnit 9 (side 108-112) diskuteres det nærmere i hvilket omfang, der for gevinster og -tab, som skyldes valutakurssvingninger, bør gælde særlige regler.

#### 2.5. Gevinst og -tab på låntagersiden.

I afsnit 10 (side 113-115) diskuteres det nærmere, i hvilket omfang, det vil være hensigtsmæssigt med udtrykkelige lovregler om den skattemæssige behandling af de gevinster og -tab, som en låntager konstaterer som følge af, at hans gældsbyrde mindskes eller **øges**.

## 2.6. Visse beslægtede problemer og lovskitse.

I afsnit 11 (side 116-119) er anført visse overvejelser af, om ændringer i reglerne for beskatning af kursgevinst og -tab på fordringer eventuelt bør føre til ændringer i reglerne for beskatning af gevinster og -tab på visse aktier, anparter, konvertible obligationer og **certifikater**.

I afsnit 12 - 14 (side 120-137) er skitseret et udkast til et særskilt forslag til lov om den skattemæssige behandling af gevinster og tab på pengefordringer og visse aktier, anparter m.v., samt visse bemærkninger hertil og visse overvejelser om **ikrafttrædelsesbestemmelser**.

## 2.7. Afsluttende bemærkninger.

Det skitserede udkast til lovforslag er baseret på en række afvejninger og valg, som delvis er af politisk art. Skattelovrådet mener derfor, at det for så vidt ligger uden for rådets opgave at anbefale de skitserede regler, men der gøres i afsnit 15 (side 138-144) i nogle afsluttende bemærkninger rede for, at udkastet til lovforslag tilstræber at være sammenhængende, således at skitsens regler tilsammen kan udgøre nødvendige og tilstrækkelige regler for beskatningen af gevinster og tab på fordringer i forbindelse med reglerne i stats-skattelovens §§ 4-6. Endvidere er der anført nogle bemærkninger om visse problemer, der iøvrigt er **uomtalt** i udtalelsen. Herudover redegøres der kort for rådets overvejelser om lovskitsens **provenumæssige** og administrative virkninger.

Rådet henstiller endelig, at udkastet overvejes og diskuteres i den bredest mulige kreds, før der tages politisk stilling hertil.

### Afsnit 3.

#### Kursgevinster og -tab på finansielle fordringer og visse beslægtede problemer.

##### 3.1. Først et eksempel:

A vil købe f.eks. en landbrugsmaskine af B. Maskinen koster 100.000 kr. kontant, men A vil gerne vente et halvt år med at betale.

A vil derfor prøve at låne de 100.000 kr. i et pengeinstitut. Det vil koste sædvanlig udlånsrente, for tiden f.eks. 16 pct. p.a. incl. provision. A kan imidlertid ikke opnå lånet i pengeinstituttet, og A og B bliver derfor enige om, at A kan få maskinen nu mod at betale 110.000 kr. om et halvt år, f.eks. ved at A udsteder en 6 måneders veksels på 110.000 kr.

I realiteten sker der det, at B låner A 100.000 kr. i et halvt år mod et vederlag på 10.000 kr. Dette vederlag svarer til en forrentning på 10 pct. på 1/2 år eller 20 pct. p.a.

A kunne i stedet ønske at betale kontant og så have lånt de 100.000 kr. et andet sted. Han kunne måske ved at udstede et 5-årigt pantebrev i sin ejendom med 10 pct. årlig rente og afdragsfrit indtil hovedstolen forfalder efter 5 år, opnå et lån, der var mere fordelagtigt end det 6-måneders lån, han kunne få hos B.

Hvis en långiver C f.eks. er villig til at betale 100.000 kr. for et sådant pantebrev, hvis det lyder på 130.000 kr., er **A's** renteudgift de 10 pct. af 130.000 kr. i 5 år dvs. årlig 13.000 kr. eller 13 pct. p.a.,

hvortil kommer at han skal indfri med 30.000 kr. mere efter 5 år svarende til ca. 5,38 pct. p.a. i kurstab, ialt altså et vederlag på ca 18,38 pct. p.a.

Hvis A beslutter sig for den sidste løsning, betyder det, at han sælger et pantebrev med 10 pct. pålydende rente for ca. kurs 77. Han optager med andre ord et lån med en direkte rente på 13 pct. p.a. og en effektiv rente på ca. 18,4 pct. p.a.

3.2. Når en låntager skal yde vederlag for et lån til långiver, sker det sædvanligt i form af rente. Hvis renten på forhånd aftales, således at den varierer i takt med markedrenten, kan det - navnlig for lån med en forudsat lang løbetid - give anledning til betydelig budgetusikkerhed både for låntager og långiver.

Blandt andet af denne grund er det ofte sædvanligt ved lange lån at aftale en fast rentefod for hele løbetiden.

Ved omfattende lånoptagelse, der over en periode skal formidle store beløb udlånt fra et stort antal långivere, er det hensigtsmæssigt at udstede et stort antal forholdsvis små, helt enslydende fordringer med fast rente, og så sælge dem i mindre partier til den pris, der kan opnås på salgstidspunktet.

Udover renten opnår køberen (långiver) herved et yderligere vederlag i form af kursgevinst (forskellen mellem købesum og forventet **indfrielsessum**).

Det er stort set princippet i det danske realkreditsystem, der herved fritager den enkelte køber af fast ejendom fra at finde en långiver, og i stedet - blandt andet ved pantesikkerheden og den gensidige hæftelse indenfor serierne - sikrer en meget smidig og relativt billig låneoptagelse.

3.3. Man taler traditionelt om kursværdi i forbindelse med børsnoterede obligationer. Også i forbindelse med andre fast forrentede fordringer, der er egnede til omsætning, f.eks. sædvanlige pantebreve i fast ejendom,



er det **almindeligt** at tale om kursværdi i forbindelse med omsætning. Imidlertid er kursværdien af sådanne fordringer et udtryk for nutidsværdien - under hensyn til markedsrenten - af den eller de betalinger, som ejeren (långiver) regner med at få. Herved adskiller kursansættelse af børsnoterede obligationer og sædvanlige pantebreve sig for så vidt ikke fra værdifastsættelse af andre pengefordringer.

3.4. Kursen på en fordring afhænger navnlig af rentefod, løbetid og sikkerhed. En rentefod tæt på markedsrenten, en kort løbetid og en høj grad af sikkerhed vil i kombination medføre en kurs nær pari.

Særligt for så vidt angår sikkerheden bemærkes, at en forøget sandsynlighed for, at låntager ikke kan betale, eller at sikkerhedsstillelse i form af pant eller kaution ikke er tilstrækkelig, vil påvirke kursen af fordringen i nedadgående retning, og det kan ske, at fordringen bliver værdiløs. Det vil i disse tilfælde måske ikke være sædvanligt at betegne tabet som et kursstab i traditionel forstand, men da der hyppigt vil være tale om glidende overgange, vil man kun vanskeligt kunne holde denne faktor i kursdannelsen ude og opstille særlige regler for sådanne kurstab.

3.5. Bortset fra de nævnte faktorer, der indvirker på kursdannelsen, bør det nævnes, at særlige vilkår knyttet til fordringen kan påvirke størrelsen af de beløb, der tilbagebetales fra låntager til långiver.

3.5.1. Der kan være tale om en fordring, der lyder på betaling i en fremmed valuta eller efter modværdien i danske kroner af en fremmed valuta. Der kendes også fordringer, der overlader långiver valget mellem betaling i forskellige valutaer. I alle tilfælde kan kursværdien af en sådan fordring påvirkes af valutakurs-svingninger.

Sådanne valutaforordringer kan forekomme både som børsnoterede obligationer, som pante- og gældsbreve og som simple forordringer.

De danske valutabestemmelser har tidligere medført, at andre end virksomheder kun sjældent var ejere af valutaforordringer, men med den liberalisering, der er sket og måske fortsat vil ske på dette område, får de skattemæssige regler om valutakursgevinst og -tab øget betydning. Der er derfor grund til at påpege, at det næppe **skatteteknisk** er hensigtsmæssigt at behandle gevinst og -tab på pengeforordringer forskelligt afhængigt af, om gevinsten eller tabet skyldes ændring i f.eks. markedsrenten eller ændring i valutakursen på den valuta, som fordringen lyder på.

Dette synspunkt kan illustreres med et eksempel:

En person i Danmark køber en såkaldt "zero-bond" der ikke forrentes eller afdrages, men indfris efter 10 år med 100 \$. Med en markedsrente på 15 % p.a., vil han købe den for kurs 25, der med en \$ kurs på 10 svarer til 250 kr.

Hvis han om 10 år får obligationen indløst med 100 \$, og \$ kursen stadig er 10, vil han få 1.000 kr., svarende til en forrentning af købesummen på 250 kr. over 10 år med 15 % p.a.

Hvis han i stedet sælger den efter 3 år på et tidspunkt, hvor markedsrenten (for \$) er steget til 20 pct. p.a., vil kursen være ca. 28, og hvis \$ kursen er steget til f.eks. 12,50, vil han få 350 kr. for obligationen. Han har således over 3 år fået en gevinst på 100 kr., men hvis markedsrenten på \$ havde været uændret, ville kursen efter 3 år være 38 i stedet for 28, og så havde han fået  $38 \times 12,50 = 475$  kr. for obligationen.

Der er næppe nogen entydig regel, hvorefter det kan opgøres, hvor meget han har tjent på stigningen i kursen på \$.

Blandt forskellige forslag kan nævnes:

- 1) Han købte 25 \$ til kurs 10 og solgte til kurs 12,50; valutakursgevinst  $25 \times 2,50 = 62,50$  kr.
- 2) Han solgte 28 \$ til kurs 12,50, og de \$ han havde, havde han købt til kurs 10, valutakursgevinst  $28 \times 2,50 = 70$  kr.
- 3) Fordringen burde have været 38 \$ værd på købstidspunktet. (Beløbet på 10 \$ er et konjunkturtab). valutakursgevinst  $38 \times 2,50 = 95$  kr.
- 4) Han købte en fordring på 100 \$, da kursen var 10 og sælger samme fordring da kursen er 12,50 valutakursgevinst  $100 \times 2,50 = 250$  kr.

3.5.2. I de senere år er indekserede fordringer blevet mere almindelige, og efter indførelse af indekserede realkreditlån er der almindelig adgang til at købe indeksregulerede obligationer.

På fondsbørsen registreres selve indeksreguleringen ikke som en kursændring, men forudsættes som en regulering af de pågældende obligationers hovedstol.

Imidlertid er selve indeksreguleringen en faktor, der påvirker værdien målt i kroner, og hertil kommer, at det særlige vilkår om indeksregulering kan få betydning for kursdannelsen, fordi efterspørgslen alt andet lige må antages at stige i tider med stigende **inflationsforventning** og omvendt falde ved lavere inflationsforventning.

Karakteristisk for sædvanlige indeksregulerede fordringer er, at reguleringen sker efter udviklingen i et prisindeks, d.v.s. et offentligt opgjort indeks for udviklingen i prisen på en eller flere varegrupper. Realkreditlån er således reguleret efter nettoprisindekset (for **IS-lånenes** vedkommende dog med en løbetidsmodifikation efter lønindekset). Långiver

sikres således købekraften af sit udlån gennem **indeksreguleringen** og kan derfor nøjes med en meget lavere direkte rente.

Der er imidlertid intet til hinder for, at lån kan indeksreguleres efter andre indeks end prisindeks. Således kunne man måske forestille sig, at en långiver og en låntager i mere specielle sammenhænge kunne aftale et lån indeksreguleret efter forskellige lønindeks eller efter indeks for detailomsætningen.

Det vil imidlertid være et fælles træk for lån, der aftales indekseret efter et indeks, hvis udvikling hverken långiver eller låntager har væsentlig indflydelse på, at den direkte rente vil være lav, hvis parterne har forventning om en stigning i indekset, der ikke er ubetydelig, medens den direkte rente vil være nærmere ved den almindelige markedsrente på ikke-indekserede fordringer, hvis parterne forventer nogenlunde uændret eller faldende indeks.

3.5.3. Andre særlige vilkår i forbindelse med fordringer kan føre til, at låntagers betalinger til långiver påvirkes. Som almindeligt eksempel kan nævnes konvertible obligationer udstedt af et aktie- eller anpartsselskab, hvor obligationerne hjemler långiver ret til i stedet for indfrielse at få aktier eller anparter i selskabet.

Hvis værdien af en sådan konvertibel obligation er påvirket af **ombytningsmuligheden**, er det imidlertid mere nærliggende at betragte obligationen som en aktieret end som en fordring.

Teoretisk kan man forestille sig konvertible obligationer udformet på en sådan **måde**, at ombytningsmuligheden ikke spiller nogen rolle for værdien. I så fald vil kursdannelsen formentlig ske efter samme principper som for andre fordringer.

Der kendes også såkaldte udbyttegivende gældsbreve, hvor forrentning eller indfrielse sættes i forhold til f.eks. en virksomheds overskud eller omsætning,

samt fordringer, hvori det f.eks. er **bestemt**, at långiver skal have andel i en fortjeneste, som låntager opnår **f.eks. ved** salg af et bestemt formuegode indenfor et kortere åremål.

Konvertible obligationer beskattes efter aktieavancebeskatningslovens § 8, stk. 1 på samme måde som aktier og er derfor ikke omfattet af de nedenfor i afsnit 12 foreslåede regler om pengefordringer. For udbyttegivende gældsbreve **o.lign.** findes ikke særregler i aktieavancebeskatningsloven, skønt udstedelse af sådanne gældsbreve f.eks. ligeledes er hjemlet i aktieselskabslovens §§ 41 - 43 og fortrinsvis udstedes af aktie- og anpartsselskaber. Overvejelser om beskattningen af sådanne gældsbreve hører således navnlig hjemme i forbindelse med overvejelser om aktiebeskatningen, og skatteministeriet har derfor afstået fra at gå nærmere ind i disse spørgsmål, selvom der efter skatteministeriets opfattelse er behov for en nærmere gennemgang af dette område, herunder af indholdet af aktieavancebeskatningslovens § 8, stk. 1.

Som lovskitsen nedenfor i afsnit 12 er formuleret, er konvertible obligationer undtaget, mens de nævnte gældsbreve iøvrigt er omfattet af de foreslåede regler, herunder reglerne om beskatning af kursgevinster på **uforrentede** eller lavt forrentede fordringer, idet andel af overskud, omsætning **o.lign.** ikke anses for at være ligestillet med rente. Et mindretal i rådet finder, at de regler, der foreslås i nærværende udtalelse for pengefordringer, hverken bør omfatte konvertible obligationer eller udbyttegivende gældsbreve, pantebreve, der hjemler långiver ret til en del af en avance ved afståelse af pantet, eller andre pengefordringer, hvor den ene af parterne efterfølgende har direkte indflydelse på værdien af vederlaget til långiver eller **indfrielsesværdien**.

**3.5.4.** Endelig kan en fordring give långiver ret til betaling af visse ydelser fra låntager, der i det indbyrdes forhold ikke påvirker restgælden og derfor for

långiver har samme karakter af vederlag som rentebetaling. Eksempler på sådanne ydelser er løbende provisioner, gebyr for for sen betaling, gebyr for rykning (tilladelse til foranstående pantsætning), gebyr for låntagerskifte etc.

3.6. En långiver opnår et positivt afkast på sit udlån, hvis de samlede tilbagebetalinger fra låntager overstiger det oprindeligt udlånte beløb. Der er imidlertid for en almindelig betragtning forskel på, om fortjensesten opnås som rente, d.v.s. det påregnede løbende vederlag fra låntager, som ikke indebærer en nedsættelse af hovedstolen, eller ved afdrag eller indfrielse, der bevirker en nedsættelse af hovedstolen, således at det beløb, der fremtidigt forrentes, bliver mindre.

Denne betragtning fører til, at betaling af rente og andre ydelser, der ikke nedsætter det beløb, der forrentes, jfr. 3.5.4, kan betragtes som indtægt, medens betaling af andet må ses som en **formuebevægelse**.

Sådanne formuebevægelser kan være udtryk for gevinst eller tab afhængigt af, om det modtagne beløb er større eller mindre end långivers **anskaffelsessum** for den forholdsmæssige andel af den oprindelige hovedstol, som afvikles ved betalingen.

Har långiver således f.eks. for kurs 70 købt en fordring på 10.000 kr., der afdrages over 10 år med 1.000 kr. årligt, vil han ved hvert årligt afdrag konstatere en gevinst på 300 kr. Hvis låntageren skulle gå konkurs, kan långiver på hvert af de ikke betalte afdrag konstatere et tab på 700 kr. Om gevinst eller tab konstateres, afhænger af, hvilke beløb der faktisk bliver betalt.

Den nævnte betragtning genfindes i det forhold, at renteindtægt normalt anses for erhvervet på optjenings-tidspunktet eller på forfaldstidspunktet (svarende til henholdsvis periodiseringsprincippet og forfaldsprincippet), medens gevinst og tab normalt anses for er-

hvervet, når de er betalt eller konstateret (svarende til henholdsvis kontantprincippet og realisationsprincippet).

3.6.1. Bortset fra indtægt i form af rente kan en långiver have gevinst på en pengefordring, som han beholder til udløbet, hvis de samlede tilbagebetalinger målt i danske kroner overstiger hans **anskaffelsessum**, ligeledes målt i danske kroner.

Om gevinsten skyldes, at han har købt til underkurs eller får indfriet til overkurs, eller skyldes indeksoptskrivning eller valutakursbevægelser er i og for sig uden betydning og vil ikke altid entydigt kunne fastslås.

3.6.2. Hvis han sælger fordringen før udløbstiden, vil han have gevinst, hvis tilbagebetalingen plus salgssummen overstiger **anskaffelsessummen**. Her kan yderligere fald i markedsrenten, forkortet løbetid eller øget sikkerhed i fordringen være årsag til gevinsten.

3.6.3. Omvendt vil en långiver konstatere tab, hvis de samlede tilbagebetalinger og en eventuel salgssum målt i danske kroner er mindre end **anskaffelsessummen**, ligeledes i danske kroner.

**Arsagerne** til sådant tab kan tilsvarende være køb til overkurs, indfrielse til underkurs, indeksering eller valutakursbevægelser, stigning i markedsrenten, forlænget løbetid eller faldende sikkerhed, eventuelt i form af fordringens fuldstændige tab som følge af låntagers insolvens.

3.6.4. Alle de nævnte faktorer kan gøre sig gældende i det tidsrum, hvor långiveren ejer fordringen, og faktorerne kan samlet over perioden have påvirket slutresultatet i hver sin retning.

Gevinst eller tab kan derfor konstateres, men man vil ikke altid præcist kunne opgøre, hvor stor en del af gevinsten eller tabet, der kan henføres til virkningerne af de enkelte faktorer.

3.7. En låntager kan - svarende til långivers gevinster og tab - udover forrentning af lånet konstatere tab og gevinster. På låntagersiden ser problemerne i praksis lidt anderledes ud, fordi der sædvanligvis ikke er adgang til at indfri gæld til underkurs, og fordi der kun undtagelsesvis er adgang til at overdrage gæld uden långivers samtykke, medens der som hovedregel er fri adgang til at overdrage fordringer.

3.7.1. Ved de simple direkte udlån fra en långiver til en låntager vil långivers eventuelle gevinst være af samme størrelse som låntagers tab og blive konstateret samtidig, nemlig ved afdrag eller indfrielse.

3.7.2. Svarende til långivers erhvervelse af en fordring (ved køb, arv, gave etc.) vil låntager kunne overtage en gæld f.eks. i forbindelse med køb af fast ejendom. Normalt vil der ikke i den forbindelse blive fastsat nogen kursværdi på gælden, men denne kursværdi vil indgå som en del af vederlaget for ejendommen.

3.7.3. Omvendt vil en låntager eventuelt uden betaling til långiver blive frigjort for en gæld, f.eks. ved at en ny ejer køber hans faste ejendom og indtræder i gældsforpligtelserne vedrørende ejendommen. Også her gælder det, at der næppe direkte bliver sat kursværdi på gælden, men kursværdiændringen for den tidligere låntager vil give sig udslag i prisfastsættelsen for ejendommen.

Frigørelse for gæld kendes også i form af eftergivelse, f.eks. ved akkord eller gældssanering, ved præklusion og forældelse. Man kan sige, at der i prak-



sis sker en frigørelse for gæld ved insolvens, men formelt sker frigørelsen for selskaber først ved opløsning og for personer ved forældelse eller død.

3.8. Sammenfattende om de i dette afsnit behandlede problemer kan man sige følgende:

- 1) Kursgevinster og -tab på finansielle fordringer anvendes normalt som udtryk for gevinster og tab på visse pengefordringer, som har sammenhæng med ændringer i markedsrente, løbetid eller sikkerhed.
- 2) Også andre faktorer end de nævnte kan have indflydelse på værdien af en fordring. Som eksempler kan nævnes valutakursændringer og aftaler om indkøring.
- 3) På et værdipapir kan man konstatere den samlede gevinst eller det samlede tab, men man kan ikke præcist angive, hvor stor gevinst eller tab, der skyldes de enkelte faktorer.
- 4) De forskellige faktorer kan i større eller mindre grad virke ind på værdifastsættelsen af alle slags pengefordringer.
- 5) Problemer i forbindelse med kursgevinst og -tab på finansielle fordringer kan derfor anskues i en større sammenhæng, nemlig som problemer ved alle gevinster og tab (bortset fra renter og lign.) på alle slags pengefordringer.
- 6) På låntagersiden findes helt beslægtede problemer med gevinst og tab på gæld, og disse problemer bør indgå i overvejelserne af de tilsvarende problemer på långiversiden.

## Afsnit 4.

### Udviklingen i lovregler og praksis på området.

Nærværende afsnit tilsigter ikke at give en udtømmende redegørelse for udviklingen i lovregler og praksis. Formålet er kun at skitsere den stedfundne udvikling i hovedtræk som baggrund for de følgende afsnit.

Skattelovrådet har derfor fundet det hensigtsmæssigt at indskrænke sig til at foretage en kronologisk gennemgang i referatform af det lovmæssige grundlag og visse forslag til ændringer heraf. Imellem afsnittene er i kronologisk orden medtaget visse domstolsafgørelser, der illustrerer udviklingen og retstilstanden på området.

### 4.1. Statsskatteloven.

#### 4.1.1. Forarbejderne til statsskatteloven.

Statsskattelovens indkomstbegreb er sammenstykket af elementer fra indkomstskattelovene fra midten af forrige århundrede og den preussiske indkomstskattelov fra 1891.

Lov af 2. juli 1870 om Indkomstskat i Finansårene fra 1ste April 1870 til den 31te Marts 1872 fastslog i § 2 indledningsvis at "Indkomstskat svares af al Indtægt, bestående i Penge eller Gjenstande af Pengeværdi (herfra dog undtaget den Formueforøgelse, der hidrører fra Arv eller Forskud på Arv) ....". Bortset fra formueforøgelse ved arv skulle kapitalgevinster efter formuleringen medregnes til den skattepligtige indkomst.

Fortjeneste, der fremkom enten ved, at den skattepligtiges ejendele steg eller faldt i værdi, eller konstateredes ved salg af den skattepligtiges formuegoder, skulle altså påvirke den skattepligtige indkomst. Bestemmelsen er, når bortses fra statsskattelovens § 5 a, iøvrigt på væsentlige punkter identisk med de eksisterende grundregler i statsskattelovens §§ 4-6.

Professor, dr.jur. & polit. V. Falbe-Hansen kritiserede i "Bemærkninger om Indkomst- og Formueskat udarbejdet på Foranledning af Finansministeren", København 1896, at ikke blot den egentlige årsindtægt, men også den "Formueforøgelse" som måtte fremkomme i årets løb skulle beskattes efter 1870-loven. Efter Falbe-Hansens opfattelse gav bestemmelsens identifikation af begreberne "Indtægt" og "Formueforøgelse" anledning til en lang række tvivlsspørgsmål. Specielt påpeges det, at en beskatning af f.eks. værdipapirers værdiforøgelse som indtægt må modsvares af en tilsvarende fradragsret for deres værdiforringelse i årets løb, hvorved man efter forfatterens mening "ville komme til de besynderligste Konsekvenser og miste al Kontrol med Skatten".

Med henvisning til den preussiske indkomstskatte-  
lov af 24. juli 1891 foreslog Falbe-Hansen derfor, at "Formueforøgelse" som udgangspunkt skulle være den skattepligtige indkomstopgørelse uvedkommende. Ved kurs-svingninger på børspapirer burde "t. Ex. Stigning og Fald i Kursen på de Værdipapirer, som en Rentier har liggende, ikke medregnes som Indtægt eller Minus-Indtægt i Aret, medens derimod det, som en Spekulant, en Bankier eller en Veksellerer tjener eller taber ved Kursbevægelser i deres Beholdning af Værdipapirer, som de spekulerer med, bør betragtes som Indtægt eller Minus-Indtægt". Falbe Hansen udmøntede sine bemærkninger i følgende forslag til ændring af § 2 i 1870-Loven:

"Indkomstskat svares af al Indtægt, bestående i Penge, eller Gjenstande af Pengeværdi.

Formue forøge lse, der fremkommer ved, at de ting, som en person ejer, stige i Værdi, betragtes ikke som Indtægt, og ej heller er det tilladt at betragte den Formueformindskelse, der fremkommer ved, at Tingene falde i Værdi, som et Fradrag i Indtægten. Stigningen i faste Ejendommens værdi eller i Værdipapirers Kurs betragtes således ikke som Indtægt, og Tabet ved deres **Værdifald** ikke som Indtægtsformindskelse. Som indtægt betragtes dog den "**Handelsfortjeneste**", der haves ved salg af Ting (derunder også af faste Ejendomme og Værdipapirer), som er erhvervede i Handels- og spekulationsøjemed.

"

#### 4.1.2. 1903-loven.

Den 22. januar 1897 fremsatte finansministeren som led i en større skattereform et forslag til lov om indkomst- og formueskat til staten (F.T. 1896-97, tillæg A, sp. 3585). Lovforslagets §§ 4-6 er i det væsentlige identiske med de tilsvarende bestemmelser i den eksisterende statsskattelov. Bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser er yderst sparsomme. For så vidt angår emnet for nærværende udtalelse anføres det til § 5 således kun, at "Regler af lignende Indhold, som i § 5 a ... foreslået, ere bragt til Anvendelse i den preussiske lov om Indkomstskat af 24de Juni 1891" (F.T. 1896-97, tillæg A, sp. 3639). Lovforslaget blev genfremsat og forhandlet i adskillige **Rigsdagssamlinger** før det endelig stadfæstedes den 15. maj 1903, som lov nr. 104 om indkomst- og formueskat til staten. Hverken Rigsdagens forhandlinger eller en den 15. september 1900 afgivet betænkning fra den af folketinget nedsatte parlamentariske kommission angående beskatningsforholdene føjer afgørende nyt til forståelsen af den indbyrdes sammenhæng mellem statsskattelovens §§ 4 og 5, stk. 1, litra a.

#### 4.1.3. 1912-loven.

Den 3. oktober 1911 fremsatte finansministeren bl.a. med sigte på en samlet revision af **1903-loven** forslag til en ny lov om indkomst- og formueskat til staten (Rigsdagstidende **1911-12**, tillæg A, sp. 1937 f.f.). Bestemmelserne i §§ 4, 5 og 6 om **indkomst**, skattefrie formuebevægelser og fradrag foresloges ændret på visse punkter og undergik yderligere ændringer under forslagetets behandling i Rigsdagen. Ændringerne er dog uden betydning for nærværende udtalelse. Lovforslaget stadfæstedes som lov nr. 144 af 8. juni 1912. I tilknytning til loven udsendte finansministeriet den 31. december 1912 en vejledning til anvendelse af statsskatteloven. Til belysning af den indbyrdes sammenhæng mellem statsskattelovens §4 og §5, stk. 1, litra **a**, anføres det i artikel 4 i vejledningen bl.a., at "også Verderlag som betinges af Långiver under navn af Diskonto eller på anden Måde, f.eks. derved, at Låntageren må tilbagebetale en større Sum, end der er udlånt til ham", skal henregnes til den skattepligtige indkomst. Vejledningen yder iøvrigt ikke noget selvstændigt bidrag til afgrænsningen af statsskattelovens næringsbegreb. Om spekulationsforretninger er det i **vejledningens** artikel 8 D anført, at formueforøgelser skal medregnes ved beregningen af den skattepligtige indkomst, når de hidrører fra køb og salg, der er foretaget i spekulationsøjemed, hvorved forstås, at den skattepligtige ved den pågældende tings erhvervelse har haft til hensigt under en forventet prisstigning at forskaffe sig en gevinst ved tingens salg. I en note er det udtrykkelig fremhævet, at der i denne henseende kun skal tages hensyn til den realiserede avance.

#### 4.1.4. 1922-loven.

Loven om indkomst- og formueskat til staten ændredes påny ved lov nr. 149 af 10. april 1922, der for så vidt angår indkomstbegrebet i §§ 4-6 stort set er gældende i dag. Ved loven af 10. april 1922 indsattes bl.a.

en formodningsregel om, hvornår spekulationshensigt må antages at have foreligget. Formodningsreglen er dog begrænset til køb og salg af fast ejendom samt aktier og andre lignende offentlige værdipapirer, hvortil administrativ praksis ikke henregnede kreditforeningsobligationer (LOSR. Medd. I 1927 nr. 28). Baggrunden for ændringen var, at anvendelsen af spekulationsreglen vedrørende fast ejendom og aktier havde givet anledning til betydelige vanskeligheder i praksis (F.T. 1921-22 tillæg A, sp. 3173).

### Praksis.

En gennemgang af judiciel og administrativ praksis fra begyndelsen af dette århundrede viser, at sagerne om den skattemæssige behandling af avancer og tab på værdipapirer hovedsaglig drejede sig om spekulation i forbindelse med køb og salg af aktier.

Spørgsmålet om afgrænsningen af statsskattelovens næringsbegreb overfor privat kapitalanlæg var fremme i en Østre Landsrets dom af 18. februar 1920 (UFR 1920 side 479), hvor det udtaltes, at der i princippet intet er til hinder for, at en næringsdrivende i relation til beskatning af kursavancer (i det pågældende tilfælde en vekselerer) kan foretage en opdeling af sin værdipapirbeholdning i en anlægsbeholdning og en omsætningsbeholdning. Samtidig fastslår landsretten dog, at der i kraft af vekselererens erhverv er en naturlig formodning for, at hele værdipapirbeholdningen er omfattet af hans næringsvirksomhed, og at det i sådanne tilfælde må påhvile den skattepligtige at afkræfte denne formodning, hvilket ikke lykkedes for vekselereren i den pågældende sag.

Afgrænsningen af næringsbegrebet var ligeledes fremme i højesterets dom af 28. oktober 1920, (UFR 1920 side 962). Sagen drejede sig dels om, hvorvidt den kursavance en bank har indvundet ved salg af værdipapirer skal henregnes til den skattepligtige indkomst dels, om

banken, der i tidligere år ved beregning af sin skattepligtige indkomst havde fradraget kurstab på ikke solgte fonds og aktier og ikke i sine regnskaber havde sondret mellem realiseret og urealiseret kursavance og -tab, var pligtig til at medregne hele den i regnskabsåret 1916 indvundne kursavance på bankens beholdning af værdipapirer, uanset en del deraf var urealiseret kursavance. Under hensyn bl.a. til den af banken hidtil anvendte praksis statuerede højesteret at såvel den realiserede som den urealiserede kursavance skulle medregnes til bankens skattepligtige indkomst, selv om det i og for sig ikke var uforeneligt med indholdet af statskattelovens § 4 a og § 5 a at behandle den urealiserede kursavance som faldende udenfor indkomsten. Højesteret udtalte endelig, at det skatteretligt set **må** være uden betydning, på hvilke af bankens konti kursavancer og kurstab er opført.

Spørgsmålet om, hvilken indflydelse kapitalafkastets fremtrædelsesform har på opgørelsen af den skattepligtige indkomst var fremme i **Højsterets** dom af 29. april 1941 (UfR 1941, s. 563). Sagen drejede sig om, hvorvidt et ejendomsselskab, der til kurs 85 havde optaget en ny 3. prioritet, uopsigelig i 10 år, kunne afskrive kurstabet ved den stedfundne omprioritering enten som en renteudgift eller en driftsomkostning efter statsskattelovens § 6. I præmisserne til landsrettens dom, der er stadfæstet i henhold til grundene, godkendtes ligningsmyndighedernes snævre fortolkning af rentebegrebet i statsskatteloven, hvorefter kun den egentlige nominelle rente er fradragsberettiget. Da der ikke iøvrigt var hjemmel til at anse kurstabet for en fradragsberettiget driftsudgift frifandt ministeriet.

#### 4.2.1. Skattelovskommissionens forslag (1948) .

I skattelovskommissionens betænkning om beskatning af indkomst og formue m.v., 1. del, København, 1948, foreslog man en indskrænkning af området for de skatte-

frie **formuebevægelser**. Fortjeneste ved ikke-erhvervs-**mæssig** afhændelse af aktiver - såvel de hidtil skattepligtige som de hidtil skattefrie **realisationsfortjenester** - skulle pålægges en særlig kapitalvindingsskat. Kommissionen foreslog derfor bl.a., at fortjeneste ved afhændelse af aktier og lignende værdipapirer samt ved afhændelse eller indfrielse af private gældsbreve var skattepligtig kapitalvinding (lovforslagets § 83, stk. 1, nr. 2. Efter § 84, nr. 3 skulle fortjeneste som indvindes gennem afdrag på gælds brevet derimod altid henregnes til den skattepligtige almindelige indkomst). Obligationer var ikke omfattet af bestemmelsen. I kommissionens bemærkninger til bestemmelsen begrundedes dette med, at obligationer udgør et så almindeligt **formueanbringelsesobjekt**, at de administrative problemer, der var forbundet med at inddrage også fortjenesten ved obligationssalg under beskatning, ikke ville stå i noget rimeligt forhold til de opnåelige fiskale resultater. Avancer ved salg af obligationer skulle derfor kun kunne beskattes, såfremt salget skete som et led i sælgerens almindelige erhvervsvirksomhed, jfr. § 84, nr. 1, i kommissionens lovforslag. Kommissionen foreslog samtidig som modstykke til skattepligten af kursavancer fradragsret for kurstab ved afhændelse af aktier og private gældsbreve samt ved prioritering og omprioritering af fast ejendom (lovforslagets § 86, stk. 1, litra a og c).

**Skattelovskommissionens** forslag blev som bekendt ikke gennemført, **omend** elementer fra forslaget er indgået i senere gennemførte skattelove.

#### Praksis.

Højesterets dom af 7. oktober 1949 (**Ufr** 1950, side 7) belyser anvendelsesområdet for statsskattelovens § 4. Skatteyderen havde i forbindelse med en tiltransportering af et **ejerpantebrev** ydet en forstrækning på 30.000 kr. med fradrag af en aftalt **kursdifference** på



4.000 kr. angiveligt mod, at der efterfølgende udstedtes et selvstændigt pantebrev med en løbetid på 10 år. For Højesteret viste det sig imidlertid, at der ikke var udstedt noget pantebrev, og da det ikke fandtes godtgjort, at han ved ydelsen af forstrækningen på 26.000 kr. havde sikret sig ret til at erhverve et pantebrev, måtte der gåes ud fra, at det havde drejet sig om gennem en kortfristet finansiering at opnå en avance på 4.000 kr. Under disse omstændigheder fandtes avancen skattepligtig efter statsskattelovens § 4.

I 1950,erne afsagde Højsteret en række domme, der belyser rækkevidden af og den indbyrdes sammenhæng mellem statsskattelovens § 4 og § 5 a. Den første sag (UfR 1950, side 266) angik bl.a. den skattemæssige behandling af avancen på et pantebrev, der var købt af en restauratør i 1939 til kurs 75 og indfriet i 1940 som følge af pantedebitors misligholdelse. Pantebrevet var uopsigeligt fra kreditors side i 10 år. Skattemyndighederne påberåbte sig såvel statsskattelovens § 4 e som § 5 a til støtte for en beskatning af avancen. Østre Landsret ville beskatte avancen udfra et spekulations-synspunkt, medens 5 af Højsterets 9 dommere ikke fandt, at der var hjemmel i statsskattelovens § 4 eller § 5 a til at anse avancen for skattepligtig indtægt.

Kort efter traf Højsteret afgørelse i en sag (UfR 1950, side 284) om et forsikringsselskabs gevinst ved udtrækning af obligationer, der efter hidtidig administrativ praksis ikke var blevet betragtet som skattepligtig indkomst. Selskabet, der til stadighed lå inde med en betydelig obligationsbeholdning, bestred for så vidt ikke, at de årligt indvundne kursavancer indgik i driften på linie med renteindtægterne. Spørgsmålet om den skattemæssige behandling af avancen behandledes iøvrigt i første række som et spørgsmål om fortolkningen af udtrykket "rente" i statsskatteloven. I Højsterets dom fastslås det, at der ikke var hjemmel i statsskattelovens § 4 til at beskatte udtrækningsgevinster-

ne, der i tilslutning til hidtidig praksis må betragtes som en formueforøgelse hidrørende fra midler anbragt som anlægskapital, jfr. lovens § 5, litra a.

Højesteret fik et par måneder senere påny forelagt en sag (UfR 1950, side 544) om en privatpersons køb af et pantebrev til underkurs. Pantebrevet, der skulle afdrages med 500 kr. halvårligt indtil 11. juni 1945, hvor restbeløbet forfaldt til betaling, var købt i 1936 til kurs 78 og indfriet i april 1944. Til støtte for den stedfundne beskatning af avancen henviste ministeriet bl.a. til, at undtagelsesbestemmelsen i statsskattelovens § 5 a kun omhandler urealiseret formueforøgelse og realiseret formueforøgelse som ikke har været tilsigtet, medens der i nærværende tilfælde ikke var tale om noget salg, men om en indfrielse af den pålydende værdi, et forhold som måtte være taget i betragtning ved erhvervelsen og derfor omfattet af hovedreglen i statsskattelovens § 4. Højesteret udtalte, at der ikke var hjemmel i statsskattelovens § 4 til at anse indfrielsesgevinsten som skattepligtig indkomst. Domme i UfR 1950 side 7, 266, 284 og 544 er kommenteret af J. L. Frost i T.f.R. 1951 side 522.

Højesterets dom i UfR 1953 side 523 angik den skattemæssige behandling af kursavancen ved indfrielse af 3 pantebreve. Skatteyderen havde igennem en årrække haft over halvdelen af sin formue anbragt i pantebreve i fast ejendom med en løbetid på fra 10 til 12 år. Således som bestemmelserne i statsskattelovens § 4 og § 5, stk. 1, litra a, måtte forstås i deres indbyrdes sammenhæng, var der ikke hjemmel til at beskatte den opnåede avance.

#### 4.2.2. Marts-forslaget (1953).

Den 6. marts 1953 fremsatte finansministeren et forslag til lov om skat til staten af indkomst og formue m.v. Bestemmelserne i forslagets § 5 (F.T. 1952-53 tillæg A, sp. 6005 f.f.) omhandler de realisationsgevinster m.v., der foreslås undergivet den almindelige

indkomstbeskatning. Lovforslaget følger i det væsentlige samme principper som den gældende lovgivning, idet det som principiel hovedregel ikke beskatter fortjenester ved ikke-erhvervsmæssig realisation. Selve formuleringen afviger, forsåvidt angår de erhvervsmæssige afhændelser, dog noget fra statsskattelovens § 5a, idet såvel salg henhørende til "vedkommendes næringsvej", som den erhvervsmæssige fortjeneste, der, selvom den ikke kan betragtes som den skattepligtiges "næringsvej", dog går ud på ved hyppige omsætninger at indvinde indtægter gennem de derved opnåede avancer, skal beskattes. Endvidere fastslås det udtrykkeligt i forslagens § 5, stk. 2, at indfrielse af pantebreve og gældsbreve, der er erhvervet til underkurs, i skattemæssig henseende skal ligestilles med salg, når fortjeneste ved et eventuelt salg ville være skattepligtig indkomst.

Forslagets § 5, stk. 3, er derimod ny og direkte affødt af Højesterets ovennævnte dom af 12. januar 1950 (UFR 1950 s. 284), der statuerede, at statsskatteloven ikke afgiver hjemmel for indkomstbeskatning af avance, som et forsikringsselskab opnår ved udtrækning af offentlige obligationer. Efter forslaget er beskatningen begrænset til gevinster ved salg, udtrækning eller indfrielse af offentlige obligationer, men ellers i realiteten identisk med § 4, stk. 1, 1. pkt. i ligningsloven. I bemærkningerne (F.T. 1952/53, tillæg A, sp. 6165) anføres det, at "hvor det drejer sig om foretagender, der som et normalt led i deres almindelige virksomhed anbringer midler i offentlige obligationer - hvilket netop er tilfældet f.eks. for forsikringsselskabers vedkommende - synes en beskatning af gevinster ved udtrækning eller indfrielse af sådanne obligationer at være velbegrundet. Placeringer af midler i offentlige obligationer sker her ofte i et meget stort omfang, og opnåelsen af udtræknings- eller indfrielsesgevinster indgår som et påregneligt og påregnet led i midlernes afkastning".

#### 4.2.3. Maj-forslaget (1954) .

Lovforslaget af marts 1953 blev imidlertid ikke gennemført. Det samme gælder om det af **finansministeren** den 11. maj 1954 fremsatte forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding. I lovforslagets § 129, stk. 2, sidste punktum (F.T. 1954/55, tillæg A. sp. 897) var optaget en bestemmelse, der på en enkelt undtagelse nær ordret svarer til § 4, stk. 1, 1. pkt., i den nuværende ligningslov. Det er uomtalt i bemærkningerne, hvorfor bestemmelsen nu var blevet udvidet til også at omfatte private pantebreve og fordringer (F.T. 1954/55, tillæg A, sp. 2983).

#### Praksis.

Højesteret fulgte linien fra begyndelsen af 1950-**erne** op med dommen i UfR 1955 side 251. Sagen angik et selskab, hvis formål var at foretage solide kapitalanbringelser, og hvis hovedvirksomhed bestod i investering i private pantebreve, indkøbt til kurs under pari og gennemgående med en løbetid på 10 år. Selskabet havde hidtil opført såvel kursregulering af pantebrevsbeholdningen som kursavancen ved afdrag og indfrielse som skattepligtig indkomst og erkendte under sagen, at de pågældende indtægter ikke i økonomisk henseende er væsensforskellige fra den nominelle rente. Højesteret udtalte, at indfrielsen af pantebrevene ikke kunne sidestilles med salg, og at statskatteloven ikke iøvrigt afgav hjemmel til at beskatte kursavancen.

En ganske anden problemstilling var fremme i Højesterets domme i UfR 1956 side 216 og UfR 1957 side 318. Den første sag drejede sig om den skattemæssige behandling af indfrielsesgevinster på købekontrakter og pantebreve hos en aktionær i et selskab, som drev virksomhed med udstykning af en landejendom. Aktionæren havde købt de pågældende kontrakter og pantebreve, som var udstedt til selskabet i forbindelse med dets udstykningsvirksomhed, til henholdsvis kurs 45 og 70, der

måtte antages at svare til handelsværdien. Selskabet vedblev uanset overdragelsen at hæfte for de selskabet ifølge købekontrakterne påhvilende forpligtelser. Erhvervelsen såvel af købekontrakter som af pantebreve, fandtes at have en så nøje tilknytning til den af selskabet drevne og efter erhvervelsen fortsatte næringsvirksomhed, at aktionæren var indkomstskattepligtig af den ved indfrielse indvundne avance.

Den anden sag rejste spørgsmålet om, hvorvidt et aktieselskab, der var stiftet af indehaverne af et byggefirma, var indkomstskattepligtig af den gevinst, det havde indvundet ved afdrag på pantebreve, som byggefirmaet havde overdraget til selskabet til kurs 50. Pantebrevene var udstedt af køberne af de af byggefirmaet opførte og solgte ejendomme til sikkerhed for restkøbessummens betaling. Ved dommen blev det lagt til grund, at byggefirmaet, såfremt det havde beholdt pantebrevene, ville have været indkomstskattepligtig af kursgevinsten. Efter det foreliggende kunne selskabets erhvervelse af pantebrevene ikke anses som kapitalanlæg, men fandtes at have en så nøje tilknytning til den af byggefirmaet drevne erhvervsvirksomhed, at kursgevinsten også for selskabet var skattepligtig indkomst.

#### 4.2.4. Ligningslovens § 4 (1957).

I det af finansministeren den 5. november 1957 fremsatte forslag til lov om påligning af indkomst- og formueskat til staten m.m. var der i § 24 indarbejdet en regel svarende til sidste punktum i martsforslagets § 129, stk. 2. (F.T. 1957/ 58, tillæg A, sp. 417 og 441). Bestemmelsen undergik visse ændringer under udvalgets behandling af lovforslaget (F.T. 1957/58, tillæg B, sp. 211. f.f.). Specielt med sigte på banker blev det foreslået, at der åbnes mulighed for, at avance ved afdrag opgøres på et andet grundlag end erhvervelseskursen. Dernæst foresloges indsat udtrykkelig

hjemmel for, at de virksomheder, der omfattes af bestemmelsen, ved opgørelsen af deres skattepligtige indkomst kan fradrage tab ved afhændelse eller indfrielse af de nævnte værdipapirer. Endelig foreslog man, at § 24 først skulle finde anvendelse ved skatteansættelserne fra og med skatteåret 1960-61. Ændringsforslagene blev vedtaget og bestemmelsen optoges som § 4 i lov nr. 284 af 14. december 1957 om påligning af indkomst- og formueskat til staten m.m.

I skattedepartementets cirkulære nr. 198 af 16. december 1957 anføres det, at bestemmelsen foruden banker og forsikringsselskaber skal anvendes på visse investerings- og finansieringsvirksomheder, der som et normalt led i deres almindelige virksomhed foretager kapitalanbringelse i offentlige obligationer samt private pantebreve og fordringer.

#### Praksis.

I motiverne til ligningslovens § 4 (F.T. tillæg B, sp. 212) er det forudsat, "at de i bestemmelsen omhandlede gevinster for" skatteårene 1958-59 og 1959-60 "kun skal tages i betragtning ved indkomstopgørelsen for banker og andre virksomheder, der allerede efter de gældende regler er indkomstskattepligtige af de nævnte gevinster". Dette spørgsmål var fremme i Højesterets dom i UfR 1969 side 159. Sagen angik den skattemæssige behandling af en banks kursavance opnået ved indfrielse og afdrag på nogle private pantebreve i kalenderårene 1957 og 1958. 5 af Højesterets 7 dommere fandt ikke, at der var tilvejebragt tilstrækkeligt grundlag for at anse bankens beholdning af private pantebreve for en anlægskapital i skattemæssig forstand. Kursavancen ved indfrielse og afdrag i 1957 og 1958 var herefter skattepligtig i medfør af statsskattelovens § 4, stk. 1. Mindretallet fandt derimod, at bankens anbringende om, at pantebrevene var erhvervet som anlægspapirer, ikke kunne forkastes. Indtil der ved ændringen af ligningslovens § 4 skabtes hjemmel for beskatning af de i sagen

omhandlede kursavancer, kunne disse derfor ikke anses som skattepligtig indkomst for banken efter mindretallets opfattelse.

#### 4.3. 1971-debatten.

Spørgsmålet om beskatning af kursgevinster rejstes påny under en folketingsdebat i 1971 (F.T. 1970-71, sp. 2660-62 og sp. 3563 - 3588, jfr. F.T. 1969-70, sp. 5342-47 og sp. 5491-96). Efter anmodning fra folketingsudvalget udarbejdede **finansministeriet** et udkast til lovbestemmelser om indkomstbeskatning af **kursfortjenester** i låneforhold, hvor kursen er fastsat i selve låneaftalen (F.T. 1970-71, tillæg B, sp. 3543 f.f.). Udkastet omfatter såvel den kursgevinst, som den oprindelige långiver opnår, hvadenten han beholder fordringen eller sælger den, som den kursgevinst **3.mand** opnår gennem erhvervelse af fordringen til kurs under pari. Lovudkastet medtager kun private gældsbreve, medens offentlige obligationer holdes uden for ordningen. I de tilfælde, hvor kursgevinsten skal beskattes efter udkastet, er det endvidere forudsat, at konsekvensen må være, at kurstab såvel hos fordringshaveren som hos skyldneren kan trækkes fra ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. I bemærkningerne til lovudkastet **fraråder finansministeriet** at gennemføre lovbestemmelserne, idet administrationen af en sådan ordning vil være forbundet med meget store praktiske vanskeligheder, hvortil kom, at det merprovenu, man kunne opnå ved at beskatte kursgevinsterne, stort set ville blive opvejet af et provenutab som følge af fradragsretten for kurstab. Folketingsudvalget tilendebragte ikke sin behandling af forslaget. Om den mulige indflydelse folketingsbehandlingen af forslaget har haft på praksis henvises til A. **Blom-Andersen** i UFR 1976 B, side 240.

#### Praksis.

Sammenspillet mellem den nye bestemmelse i **ligningslovens § 4** og **statsskattelovens** regler belystes ved Højesterets dom i UFR 1972 side 611. A/S Midtbank

optog et kreditforeningslån mod pant i bankens faste ejendomme. Kursen på obligationerne, der deponeredes i Nationalbanken som sikkerhed for en kredit, var ved modtagelsen  $73 \frac{3}{4}$ . Banken havde indhentet ligningsrådets tilladelse til at medtage kursgevinster og kursstab vedrørende ikke realiserede obligationer på selvangivelsen og sagen drejede sig dels om, hvorvidt banken kunne fratække det kurstab, der opstod ved lånets hjemtagelse, dels, om indtrådte værdistigninger på de deponerede obligationer skulle medtages i den skattepligtige indkomst. Højesteret fastslog på den ene side, at tabet ikke var **fradragsberettiget**, da udbetalingen af obligationer, hvis salgsværdi var mindre end lånets pålydende, ikke kunne sidestilles med en nedgang i værdien af bankens obligationsbeholdning, medens der på den anden side ikke var grundlag for at behandle de pågældende obligationer på anden måde end bankens øvrige beholdning af værdipapirer. Værdistigningen var derfor indkomstskattepligtig efter ligningslovens § 4, stk. 1.

Spørgsmålet om afgrænsningen af erhvervs- eller næringssynpunktet i statsskatteloven var påny fremme i Højesterets domme af 16. april 1973 (UfR 1973, side 472) og 5. maj 1975 (UfR 1975, side 552). Med 4 **dommerstemmer** mod 3 fastslog Højesteret i den første sag, at en **arbejdshæmmet** mekanikers erhvervelse gennem en årække af "små og hurtige" pantebreve i ret stort antal, i samarbejde med ejendomsmæglere og med benyttelse af en kassekredit, ikke kunne karakteriseres som næringsvirksomhed, der efter statsskattelovens § 4, sammenholdt med § 5, medførte pligt til at svare indkomstskat af de avancer, som han havde opnået ved afdrag på eller indfrielse af pantebrevene. Dommen er kommenteret af Jørgen Trolle i UfR 1973 B, side 309 f.f.

Den anden sag drejede sig om en købmand, der var indehaver af to **detailforretninger** og en engrosvirksomhed indenfor trikotage- og manufakturbranchen og til-



lige sammen med en revisor var indehaver af et interessentskab, der drev **finansieringsvirksomhed** med diskontering af afbetalingskontrakter indenfor visse varegrupper. Han havde gennem 5 år i betydeligt omfang anbragt kapital, som han ikke umiddelbart havde brug for i de fornævnte virksomheder, i private pantebreve og gældsbeviser, altovervejende udstedt direkte fra låntagerne til ham selv som første kreditor og overvejende med en stipuleret løbetid på gennemsnitligt  $2\frac{1}{2}$  år. Erhvervelsen var normalt sket til kurs mellem 80 og 90 og den nominelle rente sat til 8 eller 9%. Indfrielsen var jævnlige sket før udløbet af løbetiden, og den indvundne kursgevinst havde i de nævnte regnskabsår været noget større end renteindtægten. Med bemærkning om, at købmanden netop som første kreditor havde haft væsentlig indflydelse på lånedokumenternes nærmere vilkår, fastslog Højesteret, at kursgevinsterne i hvert fald under disse omstændigheder måtte anses som en del af udbyttet ved virksomhed med udlån af penge og således i medfør af statsskattelovens § 4, stk. 1 a, skattepligtig indkomst. Dommen er **kommenteret** af A. Blom-Andersen i UfR 1976 B side 237.

Ligningslovens § 4 var i mellemtiden bragt i anvendelse i en utrykt Vestre Landsrets dom af 18. december 1974, refereret i Meddelelser fra Skattedepartementet 1975 side 320. Sagen angik et mindre, **familieejt** aktieselskab, hvis formål ifølge vedtægterne var "opkøb af værdipapirer og administration af disse", og hvis hele aktivmasse bestod af pantebreve og andre værdipapirer. Selskabet gjorde under sagen gældende, at ligningslovens § 4 kun kunne finde anvendelse på store, udadvendte selskaber som banker og forsikringselskaber og ikke et lille selskab, som det her omhandlede. Da selskabet som et normalt led i sin almindelige virksomhed anbragte midler i private pantebreve, således at kursgevinster ved indfrielse udgjorde en regelmæssigt tilbagevendende indtægt af samme karakter som egentlige renteindtægter, ansås selskabet for omfattet af ordlyden i ligningslovens § 4.

Spørgsmålet om den skattemæssige behandling af kursgevinst og - tab på fremmed valuta var fremme i Højesterets dom i UfR 1976 side 60. Sagen drejede sig bl.a. om, hvorvidt et benzinselskab kunne fradrage et devalueringstab på udenlandske banklån. Landsskatteretten havde ikke fundet det tilstrækkelig godtgjort, at de optagne banklån alene havde været anvendt til varekøb og nægtede derfor fradragsret for devalueringstab. Landsretten nåede til samme resultat, medens Højesteret fandt det tilstrækkelig godtgjort, at lånene var optaget til og anvendt til betaling for varekøb, hvorfor kurstabet på lånene måtte anses som en fradragsberettiget driftsudgift.

#### 4.4. Valutakursgevinst og -tab (1975) .

Ved lov nr. 648 af 19. december 1975 indførtes nye regler om beskatning af kursgevinst og -tab på fordringer og gæld i fremmed valuta i ligningslovens § 8 D. Efter bestemmelsen skal realiseret valutakursgevinst og -tab på fordringer og gæld, der har tilknytning til erhvervmæssig virksomhed, medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Bestemmelsen omfatter alle lån og kreditter i fremmed valuta - også indenlandske - uafhængigt af, om de vedrører den løbende drift eller er såkaldte finansielle lån m.v. (jfr. herom nærmere bemærkningerne til lovforslaget F.T. 1975-76, tillæg A I, sp. 1561 f.f.). Valutakursgevinst og -tab på personlige, ikke erhvervmæssige lån og tilgodehavender skal derimod fortsat ikke medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

#### Praksis.

Spørgsmålet om indkomstbeskatning af kursavancer udfra et erhvervs- eller næringssynspunkt belyses også ved Højesterets dom i UfR 1976 side 658. Et skibsværft havde påbegyndt kortfristede udlån til kommuner på et tidspunkt, da værftet som følge af modtagne forudbetalinger på kontrakter om nybygninger lå inde med betyde-

lige likvide midler, som midlertidigt ikke skulle anvendes i produktionen. Udlånene strakte sig over godt 1½ år. På det tidspunkt, hvor lånanbringelsen var på sit højeste, androg den udlånte kapital 66,4 mill. kr., medens værftets samlede ordremasse efter det oplyste var på 889 mill. kr. Lånene, der normalt var et-årige, ydedes til en nominel rente på 4% p.a. med halvårlige renteterminer og til en kurs på gennemsnitlig ca. 96. Den samlede kursavance var på ca. 2,4 mill. kr. Parterne var enige om, at ligningslovens § 4 ikke kunne finde anvendelse. Landsretten fandt under de foreliggende omstændigheder, hvor værftet til kommuner i betydeligt omfang havde foretaget udlån med kort løbetid og med lavere nominel forrentning end markedrenten, at den forudberegnelige kursavance var indkomstskattepligtig i medfør af statsskattelovens § 4. 4 af Højesterets 7 dommere fandt derimod ikke grundlag for at fastslå, at skibsværftet ved de omhandlede udlån havde udøvet en næringsvirksomhed, der efter statsskattelovens § 4, sammenholdt med § 5, medførte pligt til at svare indkomstskat af de ved indfrielsen opnåede kursavancer. Flertallet lagde herved vægt på, at formålet med den omhandlede udlånsvirksomhed havde været at opnå bedst muligt afkast af disponible midler, som værftet midlertidigt ikke havde mulighed for at anvende til produktionsformål, at **udlånsvirksomheden** kun havde omfattet kommuner og lignende og kun havde strakt sig over godt 1½ år, og at udlånsvirksomhedens omfang måtte bedømmes under hensyn til karakteren og omfanget af værftets almindelige virksomhed. Mindretallets 3 dommere tiltrådte af de i landsrettens dom anførte grunde, at udlånsvirksomheden efter sin karakter - navnlig lånenes meget korte løbetid - og sit betydelige omfang måtte anses som erhvervsmæssig, således at den opnåede kursavance omfattedes af statsskattelovens § 4. Da vilkårene for udlånene var bestemt af retningslinier fastsat af Indenrigsministeriet efter forhandling med **Finansministe-**

riet, og da det ved **udarbejdelsen** af disse retningslinier, hvis principper var skattedepartementet bekendt, var forudsat, at kursgevinsterne ikke var skattepligtige, et forhold som også flertallet havde lagt **vægt** på, fandt mindretallet imidlertid, at skattemyndighederne måtte være afskåret fra efterfølgende at gøre gældende, at de opnåede kursgevinster skulle være undergivet indkomstbeskatning. Dommen er kommenteret af A. Blom-Andersen i UfR 1976 B, side 238 - 242.

Spekulationsregien i statsskattelovens § 5 a er kun undtagelsesvis bragt i anvendelse på fordringer. Et af de få tilfælde er Højesterets dom i UfR 1979 side 979. Sagen angik en forretningsmand, der drev fabriktionsvirksomhed m.m., og som i perioden august 1972 til juni 1973 havde købt obligationer for en kursværdi af godt 13 mill. kr. ved hjælp af lån og solgt dem i tiden juli- september 1973 med et tab på godt 2 mill.kr. Obligationerne var angiveligt købt for at opnå kursavance i forbindelse med Danmarks indtræden i EF. Købet af obligationerne fandtes efter en samlet vurdering af omstændighederne ved erhvervelsen, herunder tidspunktet for denne og navnlig køkets omfang i forhold til skatteyderens formue, der var på ca. 3 mill.kr., at være sket i **spekulationsøjemed**. Kurstabet var herefter fradragsberettiget.

#### 4.5. Pengeinstitutters indeksslån (1981).

Ved lov nr. 262 af 27. maj 1981 føjedes et nyt stykke 3 til ligningslovens § 4. Ændringen medførte en ophævelse af fradragsretten for visse tab ved indeksregulering af gæld. Formålet med ændringen var angiveligt at afskaffe den manglende **symetri** i den dagældende praksis for skattemæssig behandling af indekstillæg, hvorefter skattepligtige, der driver virksomhed ved **penge**formidling, havde fradragsret for eventuel indeksoptagning af f.eks. obligationer, som de har udstedt, eller indskud, som de har modtaget, medens långiverne

ikke beskattes af den tilsvarende indtægt, medmindre de omfattes af reglerne om næring eller spekulation. Begrænsningen af adgangen til at fratække tab ved indeksregulering medførte ingen ændringer i reglerne om beskatning af eventuel gevinst ved indeksregulering for de skattepligtige, der er omfattet af ligningslovens § 4 (F.T. 1980/81, tillæg A, sp. 4251 f.f.).

#### Praksis.

Højesterets dom i UfR 1982 side 389 belyser anvendelsesområdet for ligningslovens § 4. Sagen drejede sig om et selskab, der i 1961 gik i samarbejde med to andre selskaber indenfor samme branche. De dannede i fællesskab et aktieselskab der fortsatte driften af de tidligere selskabers virksomhed. Det pågældende selskab indskød 33% af aktiekapitalen i det nye selskab. I 1972 indtrådte yderligere et selskab i samarbejdet, og de tidligere nævnte 33% af aktiekapitalen blev reduceret til 25%. Ved en vedtægtsændring i 1962 blev selskabets formål ændret til også at omfatte investeringsvirksomhed. I 1972 ændredes vedtægterne igen, således at de omfattede **finansieringsvirksomhed**. I årene 1972-73 købte selskabet 10- og 20-årige kreditforeningsobligationer for godt 43 mill. kr. Dette køb repræsenterede en betydelig del af selskabets egenkapital, og indtægterne fra obligationskøbene repræsenterede i det følgende år en væsentlig del af indtægterne i selskabet. Under disse omstændigheder fandtes obligationskøbene at måtte anses som et normalt led i selskabets almindelige virksomhed, hvorfor indtægten ved udtrækning af obligationer var skattepligtig indkomst i medfør af ligningslovens § 4. Dommen er kommenteret af Hans Kardel i UfR 1982 B, side 322.

#### 4.6. Stiftertilgodehavender (1983) .

Lov nr. 264 af 8. juni 1983 om skattefri **virksomhedsomdannelse** rummer i § 5 visse regler om stiftertilgodehavender, d.v.s. fordringer, som stifteren af et

selskab opnår på selskabet som delvis vederlag for den virksomhed, der overdrages til selskabet. Efter reglen i § 5, stk. 1, skal et sådant tilgodehavende anses modtaget til pålydende og efter § 5, stk. 2, skal "udbetalingen af beløb, der sker som følge af opskrivning af tilgodehavendet i medfør af pristalsregulering og lignende, medregnes i modtagerens skattepligtige almindelige indkomst, såfremt udbetalingerne sker til ejeren af den omdannede virksomhed eller dennes ægtefælle." Denne regel er muligvis inspireret af Højesterets dom i sagen U 1980. 1002.H, hvor indeksopskrivning af et stiftertilgodehavende blev beskattet som udlodning efter ligningslovens § 16 A bl.a. under hensyn til, at fordringens oprettelse i realiteten var udtryk for selvkontrahering.

#### 4.7. Pengeinstitutterns låneindfrielse til overkurs (1983).

Ved lov nr. 597 af 15. december 1983 ændredes ligningslovens § 4 påny. Ændringen indebærer, at skattepligtige omfattes af stk. 1, uanset bestemmelsen i stk. 2 ikke kan fradrage tab som følge af indfrielse af egne udstedte obligationslån, indlånsbeviser, ansvarlig indskudskapital og lignende, hvor indfrielsen sker til en forud fastsat overkurs i forhold til emissionskursen. Formålet med ændringen var, at fjerne pengeinstitutterns og andres interesse i at udbyde særlige erhvervslån og lignende med lav pålydende rente og indfrielse til forud fastsat overkurs efter en kortere årrække (Lovforslag nr. L 77 i 1983/84, blad nr. 157). Det oprindelige lovforslag indeholdt endvidere en ikke gennemført bestemmelse, der udtrykkeligt fastslog, at deltagere i visse samvirker også skulle være omfattet af ligningslovens § 4.

#### 4.8. Avancer på fast ejendom (1984).

I forbindelse med gennemførelsen af lov nr. 247 af 8. juni 1982 om beskatning af fortjeneste ved afståelse af fast ejendom blev beskatningsgrundlaget - udenfor

**næringstilfælde** - ændret til at være forskellen mellem kontantværdien af vederlaget ved afståelse og kontantværdien af vederlaget ved anskaffelsen med visse fra-drag.

Det betydelige rentefald, der skete i efteråret 1982, medførte imidlertid en betydelig stigning i kontantværdien af lånene i fast ejendom, således at f.eks. et parcelhus købt i foråret 1982 til en kontantomregnet sum på 400.000 kr. meget vel ved salg i foråret 1983 uden ændring i friværdien kunne betinge et vederlag på kontantomregnet ca. 500.000 kr. alene som følge af stigningen i kursværdien af de obligationslån og pantebrevslån, der var i huset.

Reglen i den oprindelige lov kunne således føre til beskatning af en **ejendomsavance**, hvor den skattepligtige oplevede et tab (avancen skyldtes stigning i kontantværdien af ejendommens prioritering, og det modsvarende eller eventuelt større "kurstab" på gælden i ejendommen var ikke fradragsberettiget).

Ved lov nr. 88 af 14. marts 1984 er nu indført regler, hvorefter avanceopgørelsen renses for kursud-sving på ejendommens prioritering. På denne indirekte måde kan kursgevinst og -tab på skyldnersiden derfor få indflydelse på den skattepligtige avance.

Reglen kan imidlertid næppe anses for en egentlig hjemmel til beskatning af kursgevinster og -tab på fordringer eller gæld.

#### 4.9. Lagerprincippet (1984).

Endelig blev ligningslovens § 4 fornylig foreslået suppleret med bestemmelser om bankers og sparekassers opgørelse af kursavancer og renteperiodisering m.v. (Lovforslag nr. L 140 i 1983-84, blad nr. 331 fremsat den 27. marts 1984). Efter lovforslaget skulle banker, sparekasser, selskaber omfattet af lov om visse kreditinstitutioner samt investeringsforeninger, der er skattepligtige efter reglerne i selskabsskattelovens § 1,

nr. 5 a, bl.a. medregne **urealiserede** kursgevinster og -tab på offentlige obligationer, private pantebreve og fordringer ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Formålet med forslaget var generelt at indføre det såkaldte lagerprincip ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for de pågældende selskaber m.v. Denne del af forslaget er imidlertid ikke blevet gennemført.

#### 4.10. Sammenfatning.

Efter indkomstskatteloven fra 1870 skulle **kapitalgevinster** som udgangspunkt medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Dette gav som påvist af V. Falbe-Hansen anledning til en lang række tvivlsspørgsmål og **1870-lovens** meget vide indkomstbegreb **indsnævredes** væsentligt med indførelsen af bestemmelsen i statsskattelovens § 5a. Hovedsynspunktet efter statsskatteloven er det modsatte af 1870-lovens, nemlig at gevinster og tab på anlægsaktiver skal holdes udenfor **indkomstopgørelsen**.

Ændringerne af statsskatteloven i 1912 og 1922 kan tages som udtryk for, at statsskattelovens fastlæggelse af indkomstområdet for så vidt angår gevinster og tab på værdipapirer tilsyneladende ikke, når bortses fra aktier, har givet anledning til de store problemer i denne periode. Udviklingen afspejler nok den daværende lave markedsrente og det forholdsvis stabile kursniveau for obligationer i modsætning til det mere livlige aktiemarked.

I lang tid var statsskattelovens nærings- og spekulationsbegreb eneste **beskatningshjemmel** for gevinster og tab på pengefordringer og reglerne gav næsten ikke anledning til domstolsafgørelser.

Med kursavancedømmene fra 1950'erne skabtes der fornyet interesse omkring den skattemæssige behandling af kapitalafkast på pengefordringer. Det blev fastslået, at den indbyrdes sammenhæng mellem statsskattelo-



vens § 4 og § 5a bevirker, at udtræknings- og indfrielsesgevinster opnået gennem anlægsplacering af selv store formuer i obligationer og pantebreve falder uden for statsskattelovens indkomstbegreb.

Specielt på baggrund af dommen i UfR 1950 side 284 fandt man statsskattelovens regelsystem utilstrækkeligt og foreslog derfor indkomstbegrebet udvidet til også at omfatte gevinster og tab ved afhændelse og indfrielse af pengefordringer for visse virksomheders vedkommende.

Med indførelsen af ligningslovens § 4 (i 1957) skabtes der tilsyneladende en vis ro omkring den skattemæssige behandling af kursgevinster og -tab på pengefordringer op gennem 60'erne.

Problemerne dukker dog op med fornyet styrke i 1970'erne og 1980'erne både i praksis og på lovgivningsfronten. Såvel det mere traditionelle spørgsmål om indkomstbeskatning af kursavancer udfra et erhvervs- eller næringssynspunkt som rækkevidden af den nye bestemmelse i ligningslovens § 4 giver anledning til en række vanskelige afgrænsningsspørgsmål. Også den stigende samhandel med udlandet og dermed den skattemæssige behandling af kursgevinst og tab på fremmed valuta giver anledning til nye problemer.

Det høje renteniveau fra midten af 1970'erne, giver anledning til nye regler om valutakursgevinster og -tab og til, at der i begyndelsen af 1980'erne forekommer en række lovgivningsindgreb og forslag herom.

Sammenfattende kan det konstateres, at især de senere års lovgivningsinitiativer har været præget af de aktuelle aktiviteter på det finansielle marked, og til dels forekommer uden sammenhæng med regelsystemet iøvrigt.

## Afsnit 5.

### Rådets generelle overvejelser.

#### 5.1. Udgangspunkt for den skattemæssige behandling af afkast af finansielle fordringer (pengefordringer) .

5.1.1. Renter/formuebevægelser. Hvis en långiver udlåner et beløb eller køber en fordring, vil han have et positivt afkast af udlånet, hvis de derefter ialt modtagne beløb i form af rente, afdrag, indfrielse eller salgssum tilsammen overstiger det udlånte beløb. I modsat fald vil han have intet eller negativt afkast. Hvis en låntager modtager et lån (eller indtræder som låntager i et allerede etableret låneforhold), vil han tilsvarende have positivt "tilsvar" (udgift + tab) på lånet, hvis det samlede beløb, som han ialt - indtil han er frigjort for gælden - betaler, overstiger det modtagne lån, hvadenten betalingen sker i form af rente, afdrag eller indfrielse (eller i form af ydelse til en ny låntager for at indtræde i forpligtelsen).

Alle værdiændringer på fordringer og gæld vil således have karakter af finansielle afkast.

Renter, således som begrebet ret snævert er defineret i dansk skatteret, kan i praksis uden større vanskelighed adskilles fra de øvrige former for afkast af fordringer. Som renter betragtes efter dansk skatteret det vederlag, som låntager er forpligtet til at betale til långiver for at få en pengesum stillet til rådighed, og som beregnes forholdsmæssigt efter restgældens størrelse og lånets løbetid. Det afkast, der bliver

tilbage, når renterne m.v. er udskilt, kan rumme en mængde forskelligartede former for afkast - positivt eller negativt - der under et kan kaldes kursgevinster og -tab. Disse udtryk bruges altså her i en noget videre betydning end sædvanligt, jfr. iøvrigt nærmere foran i afsnit 3.

For renter gælder det efter statsskattelovens indkomstbegreb, ligesom efter en lang række udenlandske indkomstskattesystemer, at renteindtægter skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst og renteudgifter kan fradrages. Når renter afgrænses så snævert som beskrevet, vil der til enhver renteudgift være en renteindtægt af samme størrelse og omvendt. Hvis forfaldsprincippet anvendes generelt, vil tidspunkterne for skattepligt og for fradrag af den samme rente hos henholdsvis långiver og låntager være det samme. Det bliver herefter teoretisk uden betydning for størrelsen af det samlede indkomstgrundlag, hvorpå indkomstskatten udskrives, om man generelt medregner renter ved indkomstopgørelsen eller generelt holder alle renter udenfor indkomstopgørelsen. Ved generelt at medregne både renteindtægter og renteudgifter opnåede man ved indførelsen af indkomstskatten en skattemæssig ligestilling mellem skattepligtige med forskellig egenkapital. Den, der bruger af sin opsparing, får nedsat indkomsten med renterne af den forbrugte kapital. Den, der ingen opsparing har, men må låne, får nedsat sin indkomst med renterne af lånet. (Det har i praksis vist sig, at bl.a. forekomsten af skattefrie institutioner og muligheden for låntagning i udlandet kan føre til en situation, hvor summen af fradragte renteudgifter væsentligt overstiger summen af skattepligtige renteindtægter).

Det kan være nærliggende at tro, at tilsvarende forhold gør sig gældende for de former for afkast af fordringer, der ikke har karakter af rente, og som her sammenfattende benævnes kursgevinster og -tab.

Som udgangspunkt er det nok rigtigt, at der til alle kursgevinster svarer ligeså store kurstab, men der er ihvertfald nogle kurstab, der ikke modsvares af egentlige kursgevinster, nemlig de tab, som långivere må bære som følge af låntageres manglende betalingsevne. Teoretisk kan man derfor sige, at de samlede kurstab overstiger de samlede kursgevinster.

Hvis kursgevinster og -tab medregnes ved indkomstopgørelsen, når de konstateres (realisationsprincipet), må man endvidere påregne en tendens til, at konjunkturbestemte kurstab hos långivere vil blive realiseret ved salg, medens tilsvarende kursgevinster vil blive søgt udskudt til indfrielsen. Herved vil tabene gennemsnitligt blive realiseret før gevinsterne.

Som udgangspunkt vil det således ikke være neutralt for størrelsen af det samlede indkomstgrundlag, om man generelt inddrager kursgevinster og -tab under beskatning.

Indkomstbegrebet i statsskattelovens §§ 4-6 er udformet således, at renteindtægter og -udgifter generelt medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, og i overensstemmelse med det foran anførte giver disse regler mulighed for en skattemæssig ligestilling mellem skattepligtige, der bar stor og lille egenkapital, uden at det samlede indkomstgrundlag herved principielt nedsættes. Afkast af pengefordringer i øvrigt - positivt eller negativt, hos långiver eller hos låntager - skal derimod som hovedregel efter statsskattelovens regler holdes uden for indkomstopgørelsen.

5.1.2. Forinden der tages stilling til, om dette udgangspunkt i statsskatteloven er hensigtsmæssigt, skal kort redegøres for nogle afgrænsninger og sammenhænge, som vil være af betydning ved overvejelser af beskatningsprincipper for kursgevinster og kurstab.

5.1.2.1. For det første må det påpeges, at pengefordringer (finansielle fordringer) forekommer i meget forskellig skikkelse. Dette kunne give anledning til at

overveje forskellige skatteregler afhængig af arten af fordringen. Imidlertid er det skattelovrådets opfattelse, at der på området er tale om mange glidende overgange. Man bør derfor som udgangspunkt have samme skatteregler for alle pengefordringer, uanset deres art, og kun gøre afvigelser fra dette udgangspunkt for så vidt sådanne afvigelser med rimelighed kan indskrænkes til at gælde for enkelte arter af fordringer, der lader sig afgrænse ved klare kriterier.

Når man i almindelighed taler om kursgevinst og -tab på fordringer, tænkes der formentlig navnlig på gevinster og tab på f.eks. børsnoterede obligationer og andre værdipapirer, for hvilke det gælder, at der ikke er nævneværdig usikkerhed omkring låntagers betalings-evne, og hvor lånevilkårene er så standardiserede, at man er tilbøjelig til at opfatte det enkelte værdipapir som en artsbestemt fordring snarere end som en individuel fordring. For sådanne artsbestemte fordringer gælder det, at de stort set er velegnede til omsætning i et frit marked. Dette frie marked vil derfor fungere som en effektiv prisdanner eller kursfastsætter for sådanne fordringer under hensyn til den pålydende rente og den forventede afviklingstid. Under sådanne forudsætninger vil kursændringer stort set være udslag af ændringer i markedsrenten for fordringer med den pågældende løbetid, eller ændringer i den forventede løbetid.

Imidlertid er der en glidende overgang fra børsnoterede obligationer til simple fordringer. Kursdannelsen eller værdifastsættelsen påvirkes også i høj grad af sikkerheden for, at ydelserne indgår, og navnlig på dette punkt er overgangene helt glidende indenfor området af pengefordringer. Fordringer, der ved stiftelsen antages sikre, kan senere vise sig behæftet med risiko, medens andre fordringer, der ved stiftelsen var usikre, kan vise sig senere at indgå fuldt ud til aftalt tid.

Hvis man udformedede skattereglerne således, at man beskattede kursgevinster og tillod tabsfradrag på fordringer med en høj grad af sikkerhed (f.eks. børsnoterede obligationer), medens man som efter gældende regler lod gevinsten og tab på andre fordringer være indkomstopgørelsen uvedkommende, ville man alt andet lige fordyre låntagning ved realkreditlån i forhold til f.eks. private pantebreve.

På denne baggrund må det anbefales, at man inddrager alle pengefordringer under overvejelserne, altså også de helt individuelle fordringer, der opstår ved salg på kredit, ved løn- og honorartilgodehavender, ved ganske kortvarige lejligheds lån uden sikkerhedsstillelse og ved alle andre krav på penge, uanset hvorledes kravet er opstået.

5.1.2.2. For det andet bør det tilstræbes, at reglerne for beskatning af kursgevinst og -tab ikke afhænger af årsagerne til gevinsten eller tabet. En fordring kan stige eller falde i værdi afhængig af ændringer i markedsrenten, i sikkerheden og i løbetiden. **Visse** fordringers værdi vil afhænge af udviklingen i et indeks eller i en valutakurs, og der kan til en fordring være knyttet andre særlige vilkår, der kan bevirke et yderligere afkast end oprindeligt antaget. Hvis man derfor knytter særlige skattemæssige virkninger til en årsag til værdiændring, f.eks. ændringer i valutakurser, kan det medføre, at der sker beskatning af en gevinst i tilfælde, hvor den skattepligtige reelt har lidt et tab. F.eks. kunne man forestille sig, at en dansk industri-virksomhed i forbindelse med etablering af afsætning i U.S.A. yder et (anlægs-) lån i U.S.\$ til den kommende generalagent i U.S.A. Hvis kursen på U.S.\$ stiger, og generalagenten går konkurs, kan de gældende regler i ligningslovens § 8 D opfattes således, at valutakursgevinsten skal beskattes, til trods for at hele lånets hovedstol er tabt - uden fradragsret. Denne opfattelse vil forhåbentlig ikke blive lagt til grund for praksis.

5.1.2.3. Tidspunktet, hvor kursgevinsten og -tabet skal medregnes ved indkomstopgørelsen må som hovedregel være tidspunktet, hvor gevinsten eller tabet konstateres ved afståelse, indfrielse eller opgivelse (realisationsprincippet). Først ved realisationen konstateres det, at fordringens værdi er en anden end ved erhvervelsen, og først på dette tidspunkt er der i givet fald likviditet til betaling af skatten ved gevinst. Lagerprincippet, hvorefter ændringer i markedsværdien år for år medregnes ved indkomstopgørelsen, kan være velbegrunderet i en række sammenhænge, men bør ikke i sig selv udløse forøget eller nedsat skattebetaling i tilfælde, hvor de pågældende fordringer forudsættes bevaret til indfrielse. Lagerprincippet er rimeligt begrundet netop for varelagre, hvor der forudsættes at ske en rimelig hurtig omsætning, således at der normalt vil være den fornødne likviditet til betaling af skatten af værdistigningen. Derimod vil et lagerprincip anvendt i et år med kraftigt rentefald og deraf følgende kursstigninger på en obligationsbeholdning, der udgør en udpræget langsigtet investering, kunne udløse en indkomstskat af en størrelse, som fuldstændig kuldaster de lagte budgetter.

I den nyligt gennemførte realrentebeskatning af langsigtede investeringer af pensionsmidler har man valgt at anvende en tredje metode for opgørelse af årets kursgevinster, "den matematiske kursopskrivning". Metoden er på grund af sin kompleksitet uanvendelig i forbindelse med indkomstbeskatning af personer og selskaber, men valget af denne metode i den specielle sammenhæng er egnet til at vise, at lagerprincippet er u hensigtsmæssigt ved langsigtede investeringer.

5.1.2.4. Hvis man vil nøjes med at anvende "lagerprincippet" overfor kursgevinster og -tab på fordringer, der indgår i et "varelager" (dvs for skattepligtige, der handler med fordringer), må man være opmærksom på,

at de skattepligtige, der skal beskattes af kursgevinster og -tab på fordringer, men som kan benytte realisationsprincippet, får visse muligheder for "skattesalg". Sådanne skattepligtige kan nedsætte deres skattebetaling ved at realisere tab på de fordringer, der er faldet i værdi siden erhvervelsen, uanset at de ret hurtigt efter salget genkøber tilsvarende fordringer. De fordringer, som er steget i værdi siden erhvervelsen, kan blot beholdes til senere indfrielse, hvorved skatten af disse kursgevinster udskydes. Som ovenfor nævnt, vil realisationsprincippet medføre en tendens til, at fradrag for kurstab **fremrykkes**, medens skat af kursgevinster udskydes.

5.1.2.5. Hvis man vil anvende "lagerprincippet", er det påkrævet at give adgang til fradrag for kurstab på de samme fordringer, hvoraf kursgevinst beskattes.

I modsat fald vil der kunne forekomme tilfælde, hvor en skattepligtig beskattes af en gevinst, selv om han i realiteten har lidt et tab.

F.eks. kan man tænke sig, at en skattepligtig i år 1 køber for 100.000 kr. obligationer til kurs 80 eller for 80.000 kr. Ved udgangen af år 1 er kursen steget til 83 ved udgangen af år 2 er den faldet til 77 og i år 3 sælger han obligationerne til kurs 78 for 78.000 kr. Han vil ialt have et tab på 2.000 kr., der realiseres i år 3. Efter lagerprincippet vil han have en gevinst på 3.000 kr. i år 1, et tab på 6.000 kr. i år 2 og en gevinst på 1.000 kr. i år 3. Hvis man kun beskatter gevinsten, uden at indrømme fradrag for tab, vil den skattepligtige blive beskattet af 3.000 kr. i år 1 og 1.000 kr. i år 3, medens han i virkeligheden ialt har tabt 2.000 kr.

5.1.2.6. Tilsvarende gælder det, at hvis man for nogle långivere vil medregne alle kursgevinster og -tab som de konstaterer på alle deres fordringer ved indkomst-opgørelsen, må man også medregne alle kursgevinster og -tab, som de konstaterer som låntagere.



I modsat fald kan der opstå tilfælde af såvel "dobbelbeskatning" som "dobbel" fradrag i situationer, hvor den skattepligtige for en økonomisk betragtning sammenlagt hverken har gevinst eller tab.

Som et helt enkelt eksempel på denne virkning kan nævnes en situation, hvor en skattepligtig har solgt en ejerbolig og har købt en ny. Han har som vederlag for den solgte bl.a. fået nogle sædvanlige sælgerpantebreve, og han har ved købet af den nye ejerbolig udstedt helt tilsvarende sælgerpantebreve. Om kursen går op eller ned på sådanne sælgerpantebreve er uden økonomisk betydning for ham, for hans aktiver og passiver øges lige meget. Hvis han skal medregne realiseret gevinst eller tab på sine pantebreve ved indkomstopgørelsen, uden adgang til modregning af de tab eller gevinster, som han tilsvarende har som låntager, vil der være tale om beskatning af en ikke reel gevinst eller fradrag for et ikke reelt tab.

Man kan også betragte en mere omfattende virksomhed, som i løbet af et indkomstår har både gevinster og tab på mange forskellige slags fordringer, f.eks. obligationer, pantebreve, gældsbreve og fordringer for varresalg i forskellige valutaer, og som har gevinst og tab på forskellige lån og kreditter, som er optaget dels for at finansiere virksomheden dels for at afdække valutakursrisiko. Hvis man gennemfører regler, hvorefter en sådan virksomhed skal medregne alle gevinster og tab på långiversiden ved indkomstopgørelsen, uden at gevinster og tab på låntagersiden tilsvarende skal medregnes, vil der ikke være sikkerhed for - ikke engang sandsynlighed for - at det selvangivne beløb for årets gevinst eller tab på fordringer er udtryk for en reel gevinst eller et reelt tab.

Situationen kan også illustreres med det tilfælde, der forelå i UfR 1972.511H om Midtbank, der efter reglerne i ligningslovens § 4 og statsskattelovens §§ 4-6 blev beskattet af kursgevinsten på den obligationsbeholdning, som banken modtog ved prioritering af sin

ejendom med et obligationslån, uden at få fradrag for det tab, som banken år for år realiserede ved tilbagebetalingen af lånet til parikurs.

## 5.2. Generel beskatning af kursgevinster og -tab.

Det danske kreditmarked er formentlig enestående, ved et realkreditsystem, der smidigt og rutinemæssigt klarer finansiering af omsætning, bebyggelse og forbedring af fast ejendom gennem udstedelse af fast forrentede obligationslån med lang løbetid. Dette system har ført til en situation, hvor der cirkulerer en meget stor mængde obligationer med forholdsvis lav pålydende rente og meget stor sikkerhed for forrentning og indfrielse.

Dette er en væsentlig del af baggrunden for, at skattepligtige gennem en lang årrække har haft store muligheder for at investere kapital ved at købe obligationer til kurser betydeligt under pari og derved opnå et samlet afkast bestående dels af direkte (skattepligtig) rente dels af forholdsvis store (skattefri) kursgevinster.

Det har ofte været fremført, at sådanne kursgevinster på obligationer og pantebreve udgør et fuldt forudberegneligt vederlag til långiver på linie med rente, i hvert fald hvis långiver beholder fordringen til indfrielse. På denne baggrund er det foreslået, at skatte reglerne burde udformes således, at alle kursgevinster beskattes.

### 5.2.1 En sådan generel beskatning vil næppe være hensigtsmæssig.

5.2.1.1. For det første er det så almindeligt forekommende blandt danske skattepligtige, at eje obligationer eller pantebreve, at alene de administrative og forståelsesmæssige problemer må antages at blive af uforholdsmæssigt stort omfang. F.eks. ville et sælgerpantebrev modtaget ved salg af en ejerbolig give anledning til,

at den pågældende skattepligtige hvert år i sin selvangivelse skulle indtægtsføre kursavancen på årets afdrag. Dette ville dels forudsætte, at der fastsattes en **anskaffelseskurs** på pantebrevet (værdien af pantebrevet på det tidspunkt, hvor det blev modtaget som vederlag for den solgte ejerbolig) og dels, at den skattepligtige gennem hele løbetiden år for år udregnede og selvangav årets kursgevinst.

5.2.1.2. For det andet ville en sådan generel kursgevinstbeskatning rejse spørgsmålet om fradrag for lån-  
giveres kurstab i tilfælde, hvor f.eks. pantebrevet blev helt eller delvis slettet ved en tvangsauktion over ejendommen, eller i tilfælde, hvor den skattepligtige før indfrielsen sælger pantebrevet til en lavere kurs end den ansatte **anskaffelseskurs**. I konsekvens af den generelle kursgevinstbeskatning måtte man tillade fradrag for kurstab på samme værdipapirer, og det kunne få ret betydelige virkninger i et indkomstår, hvor markedsrenten er steget kraftigt. I et sådant år ville et stort antal skattepligtige have fordel af at ombytte deres obligationer og pantebreve med andre tilsvarende værdier for derved at konstatere betydelige fradragsberettigede tab. I en situation, hvor der sker en betydelig stigning i markedsrenten og dermed store kursfald på fast forrentede fordringer, kan omfanget af således realiserede kurstab meget vel påvirke størrelsen af det samlede udskrivningsgrundlag føleligt.

5.2.1.3. For det tredje vil en generel kursgevinstbeskatning aktualisere spørgsmålet om den skattemæssige behandling af de gevinster og tab, der konstateres på låntagersiden. En generel beskatning af kursgevinst og -tab hos långivere må forudsætte, at også gevinster og tab på låntagersiden skal indgå ved opgørelsen af låntagerens skattepligtige indkomst. Herved vil imidlertid de administrative og forståelsesmæssige problemer ved

ordningen antage et helt uacceptabelt omfang, når henses til, at ca. halvdelen af befolkningen bor i ejerboliger, der for hovedpartens vedkommende er behæftet med et eller flere fast forrentede lån, der enten er optaget til underkurs eller i forbindelse med salg af ejendommen overgår til køberen til en kurs forskellig fra kursen ved låneoptagelsen.

5.2.2. Sammenfattende må skattelovrådet konstatere, at der ikke synes at være udsigt til, at en generel kursgevinstbeskatning kan udformes på en sådan **måde**, at den vil være et egnet led i en almindelig indkomstbeskatning. Dette synspunkt er i overensstemmelse med renteskatteudvalgets betragtninger i bet. nr. 949/1982, afsnit 7.6.

### 5.3. Kursgevinster og -tab holdes generelt udenfor beskatningsgrundlaget.

I sine undersøgelser i betænkning nr. 949/1982 er renteskatteudvalget inde på tanker om, at lade alle kursgevinster og -tab være indkomstopgørelsen uvedkommende for alle. Forudsætningen herfor er efter renteskatteudvalgets opfattelse et helt symmetrisk og proportionalt beskatningssystem for alle arter af kapitalafkast.

Imidlertid er renteskatteudvalget selv opmærksom på, at forudsætningerne for en sådan ordning vanskeligt lader sig opfylde. Udvalget gør også opmærksom på, at ordningen kan føre til, at f.eks. banker og sparekasser kan komme ud for, at den skattepligtige indkomst bliver negativ, selv om der opnås endog store positive driftsoverskud.

Et eksempel kan belyse dette:

**Driftsoverskud:**

renteindtægter	50 mio.kr.
kursgevinster	<u>50 mio.kr.</u>
	100 mio.kr.
renteudgifter	<u>90 mio.kr.</u>
driftsoverskud	<u>10 mio.kr.</u>

Selvangivelse :

renteindtægter	50 mio.kr.
renteudgifter	<u>90 mio.kr.</u>
skattepligtig indkomst	✚ <u>40 mio.kr.</u>

Udvalget gør dog heroverfor gældende, at selv om en sådan ordning ville friholde f.eks. banker fra at betale indkomstskat, ville de formentlig alligevel i økonomisk forstand komme til at bære virkningerne af beskatning, fordi den almindelige markedsmekanisme vil påvirke størrelsen af de kursgevinster og -tab, som banken måtte konstatere.

Det er skattelovrådets opfattelse, at det gældende indkomstskattesystem har som overordnet formål, at opgørelsen af den skattepligtige indkomst for en given skattepligtig i et givet indkomstår tilstræber at give udtryk for skatteevnen hos netop denne skattepligtige udtrykt relativt i forhold til de andre skattepligtige. Dette taler for, at næringsdrivende må beskattes af den samlede indkomst erhvervet som et led i den erhvervs-mæssige virksomhed. I konsekvens heraf mener rådet ikke, at generelle regler om, at kursgevinster og -tab for alle skal være opgørelsen af den skattepligtige indkomst uvedkommende, på en rimelig eller hensigtsmæssig måde kan indpasses i det nugældende danske indkomstskattesystem. Dette synspunkt er i overensstemmelse med renteskatteudvalgets betragtninger i bet. nr. 949/1982, afsnit 7.6.

Yderligere må det understreges, at et sådant system næppe kan fungere efter hensigten, hvis der er forholdsvis fri adgang til lånoptagelse fra og långivning til andre lande, hvor der ikke gælder tilsvarende regler.

#### 5.4. Beskatning af kursgevinster afhængig af de nærmere omstændigheder.

Skattelovrådet mener, at hensigtsmæssige regler for beskatning af kursgevinst og -tab, der skal kunne fungere i tilslutning til det gældende danske indkomstskattesystem må tage sit udgangspunkt i statsskattelovens regler, hvorefter beskatning kun sker, hvis den pågældende fordring er erhvervet af den skattepligtige med henblik på omsætning med fortjeneste (næring og spekulation), og hvor der i øvrigt er adgang til fradrag for tab på de fordringer, hvorpå en eventuel gevinst ville have været skattepligtig.

Dette grundsynspunkt i statsskatteloven stammer fra tiden før dette århundrede under forhold, hvor indkomstskattesatserne var så lave, at man med rimelighed kunne antage, at skattereglerne ikke påvirkede de skattepligtiges dispositioner i væsentlig grad. Denne forudsætning er ikke længere opfyldt, og det stiller ændrede krav til skattereglerne, således at der må opstilles fornødne regler til at modvirke misbrug.

Om sådanne regler bliver symmetriske eller ej er efter rådets opfattelse mindre afgørende, hvis regelsættet i øvrigt kan gøres acceptabelt for de skattepligtige og bringes til at fungere hensigtsmæssigt i provenumæssig og administrativ henseende.

På denne baggrund mener skattelovrådet at kunne skitsere et regelsæt bestående af som udgangspunkt 3 **beskatningssituationer:**

- 1) Altid beskatning af kursgevinst, hvor den direkte rente er særlig lav (jfr. nedenfor under 5.4.1.) .

- 2) Beskatning af kursgevinst og fradrag for kurstab, der er opnået som led i næring eller i visse selskabers virksomhed iøvrigt (jfr. nedenfor under 5.4.2. og 5.4.4.).
- 3) Beskatning af kursgevinst, der opnås for "lånte midler" (jfr. nedenfor under 5.4.5.).

Samtidig mener skattelovrådets flertal, at den gældende bestemmelse om beskatning ved spekulation (jfr. nedenfor under 5.4.3.) ikke er hensigtsmæssig eller strengt nødvendig og at bestemmelsen herom med fordel kan ophæves.

5.4.1. Der foreslås beskatning af den fulde kursgevinst hos fordringshaver af alle fordringer, der er uforrentede eller forrentet særlig lavt i forhold til markedsrenten.

Synspunktet bag denne regel er, at en långiver normalt vil sikre sig et vederlag for sin långivning svarende til markedsrenten. Hvis han derfor lader sig nøje med en særlig lav eller ingen direkte rente, kan det hænge sammen med, at han agter at tage sig betalt i form af en tilsvarende højere kursgevinst. En regel som den skitserede vil sætte grænser for, hvor lav en skattepligtig direkte rente, der af skattemæssige grunde kan være attraktiv for långiver.

Reglen tilsigter især at modvirke, at uforrentede eller lavt forrentede lån finder almindelig udbredelse udenfor den kreds af finansielle institutioner, der har en **finans teknisk** interesse i at anvende sådanne fordringer i deres omsætning. Disse institutioner forudsættes i forvejen at være undergivet ensartede skatteregler for kursgevinster og renteindtægter, jfr. nedenfor under 5.4.2. om **næringsbegrebet**.

En regel, som den skitserede, fører ikke til beskatning af den långiver, der udlåner til lav rente, f.eks. indskud i pengeinstitut eller for at yde støtte til låntageren; beskatning indtræder kun i det omfang långiver tager sig betalt i form af kursgevinst.

Reglen, der således alene tilsigter at modvirke misbrug af uforrentede eller lavt forrentede fordringer foreslås kun at omfatte beskatning af kursgevinst hos långiver. Der er så vidt ses intet selvstændigt behov for at udvide reglen med fradragsret for kurstab hos långiver, ligesom der ikke ses at være behov for at lade denne regel få indflydelse på beskatningen af kursgevinst og -tab, som låntageren konstaterer.

Tanken om en sådan hjemmel for beskatning synes ikke ganske fremmed for det system, der ligger til grund for statsskattelovens indkomstbegreb, jfr. herved den ovenfor i afsnit 4 nævnte Højesteretsdom U.1950.7, hvor Højesteret beskattede en gevinst opnået på et uforrentet, relativt kortvarigt udlån til underkurs.

En regel af denne karakter er endvidere antydet i renteskatteudvalgets bet. nr. 949/1982, side 303.

Den nærmere udformning af den ovenfor skitserede regel diskuteres nedenfor i afsnit 6.

5.4.2. Beskatning med hjemmel i næringsbegrebet i statsskattelovens §§ 4 og 5a bør opretholdes, men det vil måske være muligt ved hjælp af visse **modifikationer** at skabe klarere afgrænsninger, der øger forudsigeligheden af i hvilke situationer, der skal ske beskatning, og i hvilke ikke.

Statsskattelovens næringsbegreb hviler ligesom spekulationsbegrebet på grundsondringen i statsskatte-  
loven mellem anlægsformue og **omsætningsformue**. Groft sagt skal værdiændringer vedrørende **omsætningsformuen** medregnes ved indkomstopgørelsen, medens værdiændringer vedrørende anlægsformuen er indkomstopgørelsen uvedkommende.

Mellem begreberne næring og spekulation er der vel principielt en glidende overgang, således at den varige virksomhed, som en skattepligtig udøver som sin hele eller delvise levevej, betragtes som "næring", medens de mere enkeltstående dispositioner, der tilsigter indkomsterhvervelse, anses for spekulation. Endelig er de



mere tilfældige indkomsterhvervelser, der kan opstå i forbindelse med afståelse af formuegoder til en højere pris end **anskaffelsessummen**, efter statsskatteloven skattefri.

Sondringen **anlægsformue/omsætningsformue** er næppe noget særlig egnet kriterium i forbindelse med obligationer, pantebreve og andre fordringer. Sådanne fordringer på penge er jo netop typisk bestemt til omsætning, om ikke på anden måde så til at blive indfriet med kontanter.

Imidlertid har praksis efter statsskatteloven udviklet sig således, at beskattningen af kursgevinst på fordringer efter en næringsbetragtning kan deles i to forholdsvis klare tilfældegrupper:

a) De tilfælde, hvor obligationer, pantebreve, købekontrakter eller andre fordringer eller penge udgør handelsvaren i den pågældende næringsvirksomhed. (Banker, sparekasser, finansieringsvirksomheder, bankiers og vekselere, etc.).

b) De tilfælde, hvor en skattepligtig som led i sit erhverv modtager et skattepligtigt vederlag i form af en fordring.

For de under a) nævnte tilfælde ("pengenæring") bør der fortsat være hjemmel til beskattning af kursgevinster og fradrag for kurstab, ligesom det for disse skattepligtige må være uden betydning, om de konstaterer gevinster eller tab i deres egenskab af långivere eller låntagere, så længe der er tale om **omsætningsformue**. Imidlertid bør det nærmere overvejes, dels hvorledes kredsen af skattepligtige nærmere kan afgrænses med henblik på at opnå så klare afgrænsningskriterier som muligt, dels om der kan skabes klarere regler for opdelingen mellem anlægsformue og **omsætningsformue**, f.eks. således, at selskaber med "pengenæring" beskattes fuldt ud af alle kursgevinster og -tab, medens der for personer med "pengenæring" blot opstilles en formodning om, at alle fordringer, skal medregnes til **omsætningsformuen** med deraf følgende beskattning.

For de under b) nævnte tilfælde (fordringer modtaget som skattepligtigt vederlag) bør beskatning af kursgevinst opretholdes, bl.a. fordi kursgevinster i disse situationer er en del af det skattepligtige vederlag, som blot er forskudt i tid. Dog accepteres det, at vederlag, der modtages i form af f.eks. børsnoterede obligationer, hvor der ikke er nogen usikkerhed om værdien, anses som kontant betaling, således at senere værdiændringer vedrørende dette vederlag er indkomstopgørelsen uvedkommende. Den gældende praksis synes at være i overensstemmelse hermed.

For de under b) nævnte tilfælde ("**vederlagsnæring**") er navnlig adgangen til kurstab af praktisk betydning, idet man her finder hjemmel til fradrag for de forholdsvis mange tilfælde, hvor der er tale om tab på udestående fordringer for virksomheder, der lider tab ved salg på kredit. Tilsvarende regler gælder for lønmodtagere, der lider tab på et løntilgodehavende som følge af **arbejdsgiverens** manglende betalingsevne, eller **långivere**, der lider tab på et rentetilgodehavende, som følge af låntagerens manglende betalingsevne.

De nærmere overvejelser om præsicering og ændring af næringsbegrebet for så vidt angår beskatning af kursgevinst og -tab på fordringer anføres nedenfor i afsnit 7.1.

5.4.3. Statsskattelovens **spekulationsbegreb** har vist sig vanskeligt at arbejde med i praksis, fordi det efter formuleringen af statsskattelovens § 5a hviler på den skattepligtiges subjektive formål med dispositionen. Der er dog meget få domstolsafgørelser om spekulation i rentebærende fordringer. Dette hænger sammen med, at ordlyden af statsskattelovens § 5 a støtter den antagelse, at spekulation ikke kan statuere i tilfælde, hvor en fordring beholdes indtil den indfries, men kun kan gøres gældende i tilfælde, hvor fordringen afstås før indfrielsestidspunktet og selv i så fald muligvis kun, hvis det antages, at salg var påregnet ved erhvervelsen.

Som nævnt er de subjektive kriterier, der ligger til grund for **spekulationsbegrebet**, uegnede til at give en rimelig grad af forudberegnelighed i reglerne, og efter skattelovrådets flertals opfattelse kan det derfor forsvares at ophæve spekulationsbeskatningen vedrørende obligationer, pantebreve og andre pengefordringer. De nærmere overvejelser herom er anført nedenfor i afsnit 7.2.

Herved vil man på dette område arbejde videre efter den tendens, der har vist sig i lovgivningen om beskatning af gevinster og -tab på fast ejendom og aktier, hvor man fastholder **næringsbegrebet**, men erstatter spekulationsbegrebet af mere objektive kriterier.

En eventuel ophævelse af spekulationsregien for pengefordringer må forudsætte, at regelsystemet på anden vis modvirker misbrug. Dette må overvejes i tilslutning til reglerne skitseret ovenfor under 5.4.1. og nedenfor under 5.4.5.

5.4.4. Beskatning efter ligningslovens § 4, omfatter kursgevinster og -tab på obligationer, pantebreve og fordringer, der konstateres af banker, forsikringsselskaber og andre virksomheder, der som et normalt led i deres almindelige virksomhed anbringer midler i sådanne aktiver. Reglen er for så vidt "en fremmed fugl" i indkomstskattesystemet, idet den på et par punkter bryder afgørende med statsskattelovens principper:

For det første lægger bestemmelsen vægt på begrebet "virksomhed", **der** i ligningslovens § 4 nok skal forstås anderledes end ordet "virksomhed" i statsskattelovens § 4.

For det andet ophæver ligningslovens § 4 for de virksomheder, der omfattes, statsskattelovens sondring mellem **omsætningsformue** og anlægsformue for så vidt angår virksomhedens pengefordringer, således at også kursgevinster på finansielle anlægsfordringer omfattes af beskatningen.

Efter sin oprindelige formulering kunne ligningslovens § 4 ikke give hjemmel til beskatning af kursgevinst eller fradrag for kurstab, som den skattepligtige konstaterede som **låntager**. De senere tilføjelser af stk. 3 og stk. 4 til ligningslovens § 4 kan muligvis føre til, at det nu må antages, at ligningslovens § 4 også finder anvendelse på låntagers situation.

Afgørende for kritikken af ligningslovens § 4 i dens nuværende formulering er efter skattelovrådets mening, at der fortsat er meget stor usikkerhed om, hvilke skattepligtige, der omfattes af bestemmelsen, og fra hvilket tidspunkt de overgår til beskatning efter bestemmelsen. Der synes således i praksis at være en klar tendens til, at den helt passive anbringelse af en skattepligtigs egenkapital i børsnoterede obligationer kan være omfattet af ligningslovens § 4, hvis den skattepligtige er et selskab, men ikke omfattet, hvis den skattepligtige er en person eller et dødsbo. Den væsentligste uklarhed er knyttet til afgrænsningen af de selskaber, som omfattes, overfor selskaber, som ikke omfattes.

Blandt de vanskeligheder, som fortolkningen af ligningslovens § 4 giver anledning til kan nævnes

at der er tvivl om, i hvilket omfang selskaber, der driver aktiv virksomhed med produktion eller handel, men som tillige ligger inde med en betydelig beholdning af obligationer m.v. skal beskattes efter ligningslovens § 4,

at det kan volde betydelig tvivl om et selskab, der har afhændet sin produktions- eller handelsvirksomhed dermed definitivt er ophørt med at drive aktiv virksomhed, f.eks. fordi det sælgende selskab fortsat har interesser i, eller forpligtelser overfor den solgte virksomhed eller planer om at investere i ny virksomhed,

- at det **volder** vanskeligheder af afgøre, om selskaber, der ikke aktivt driver produktions- eller handelsvirksomhed, men som besidder aktier i selskaber med sådan virksomhed, måske med den dominerende indflydelse, skal anses omfattet af ligningslovens § 4. Det samme gælder, hvor sådanne selskaber ejer fast ejendom og lignende aktiver, der kan opfattes som passive investeringer,
- at opdeling af en koncern i flere selskaber, hvoraf formueadministration udskilles i et særligt selskab, muligvis kan medføre en anden skattemæssig behandling af kursgevinster og -tab end i virksomheder, hvor hele aktiviteten er samlet i et selskab, skønt de reelle forhold iøvrigt er de samme.

Skattelovrådet mener, at ligningslovens § 4 bør søges præciseret, således at beskatningskriterierne og vilkårene afklares. Endvidere foreslås det, at kursgevinstbeskatningen for forsikringsselskaber og akkumulerende investeringsforeninger opretholdes i sin nuværende form. Disse overvejelser er nærmere angivet nedenfor i afsnit 7.3.

5.4.5. De således foreslåede beskatningsregler er næppe tilstrækkelige til at opnå en rimelig varetagelse af de hensyn, som en hensigtsmæssig kursgevinstbeskatning skal imødekomme, jfr. foran under indledningen til punkt 5.4.

Selvom reglen om fuld kursgevinstbeskatning af alle fordringer med særlig lav rente må antages at **imødegå** de mest åbenbare muligheder for udnyttelse af skattefrie kursgevinster, må der herudover antages at være behov for en regel om beskatning af gevinster, der opnås ved investering af lånte midler. Hvis den skattepligtige formår at skaffe sig fremmedkapital til investeringen på en sådan **måde**, at hans udgift til forrentning af fremmedkapitalen fuldt ud kan fradrages,

kan der opstå en situation, hvor skattefri kursgevinster modsvarer fradragsberettigede renteudgifter. Sådanne situationer kan benyttes til - selv uden nogen indsats af egenkapital - at nedbringe den skattepligtige indkomst og dermed undvige indkomstbeskatningen.

Sådanne arbitragekonstruktioner har under de gældende regler givet anledning til problemer i forbindelse med direkte arbitrageforretninger og i forbindelse med et stort antal **leasingarrangementer**, hvor en **dél** af investorernes nettoafkast af investeringen opstår, fordi fremmedkapital anbringes i værdipapirer, hvis effektive forrentning i videst muligt omfang består af kursgevinster.

Det er uafklaret, om der i de gældende regler om kursgevinstbeskatning er hjemmel til at beskatte kursgevinster ved indfrielse, der opnås i sådanne arbitragearrangementer.

Efter skattelovrådets opfattelse bør der forsøges formuleret en regel, der giver klar hjemmel for beskatning i de tilfælde, hvor kursgevinster opnås af en skattepligtig ved investering af fremmedkapital som led i et risikofrit arrangement, hvis nettooverskud for den skattepligtige navnlig består i sparet skat.

Udformningen af en sådan regel om beskatning af kursgevinster, der opnås for lånte midler, giver anledning til mange problemer. Rådets overvejelser herom er refereret nedenfor i afsnit 8.

## Afsnit 6.

### Fordringer med lav eller ingen direkte rente.

6.1. Der må i almindelighed gælde en formodning for, at långivere ønsker at opnå en forrentning af deres udlån svarende til markedsrenten. Sådan forrentning kan opnås enten i form af direkte rente, der er skattepligtig, eller ved en kursgevinst, der som hovedregel er skattefri.

6.2. Det snævre rentebegreb i dansk skatteret omfatter som ovenfor nævnt kun den direkte rente. Dette forhold medfører, at det vederlag, som en långiver betinger sig ved at udbetale et mindre låneprovenu til låntager, end denne påtager sig at tilbagebetale, skattemæssigt må behandles som en kursgevinst. Det er dog ikke udelukket at beskatte sådan avance, selvom avancen falder udenfor det traditionelle næringsbegreb, og selvom avancen ikke omfattes af spekulationsbegrebet, fordi fordringen ikke sælges, men indfries til pålydende, jfr. herved dommen U 1950.7 H.

6.3. I de senere år har man i Danmark set en udvikling, hvor der kan konstateres en stigende hyppighed i udstedelsen af lavt forrentede obligationer med tilsagt indfrielse til overkurs. De udstedende selskaber eller institutioner har typisk samme skattemæssige behandling af renteudgifter og låntagerkurstab, medens obligationskøberne som långivere typisk ikke beskattes af kursgevinsterne. Denne udnyttelse af reglerne for skattefri

kursgevinster er på det seneste søgt imødegået ved indførelsen af bestemmelsen i ligningslovens § 4, stk. 4, hvorefter visse pengeinstitutter m.v. ikke har fradragsret for kurstab, som de som låntagere lider ved at indfri egne udstedte obligationer til overkurs.

Denne bestemmelse løser imidlertid ikke problemet for såvidt angår låntagere, der er undtaget fra skattepligt, og heller ikke problemet vedrørende udenlandske låntagere.

6.4. Efter de seneste års lempelser i valutareglerne er det blevet muligt for et stort antal danskere at placere midler i obligationer udstedt af visse udenlandske institutioner, og dermed er der også åbnet mulighed for investering i såkaldte "zero-bonds", d.v.s. obligationer, som ikke bærer direkte rente, men udelukkende forrentes derved, at de udbydes til kurs lavere end indfrielseskursen.

Såvidt ses har praksis ikke konkret taget stilling til, om kursgevinster på sådanne obligationer er skattepligtig. Som svar på en generel forespørgsel fra et pengeinstitut har skattedepartementet udtalt, at kursgevinster på uforrentede obligationer skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, jfr. TfS 1984, 387. Dette standpunkt synes ikke at løse problemerne, hvis man i stedet for en "zero-bond" skal bedømme en obligation med en pålydende rente på f.eks. kun 2 pct. p.a.

6.4.1. Skattelovrådet finder det rimeligt at overveje, om ikke der burde indføres en direkte og klar hjemmel til at beskatte alle gevinster, der opnås ved uforrentet udlån eller ved køb til underkurs af uforrentede fordringer.

Reglen vil kun medføre beskatning, hvis långiver faktisk opnår en kursgevinst, og reglen vil således ikke modvirke, at långivere, f.eks. som en støtteaktion overfor skyldner undlader at kræve renter, når blot han nøjes med tilbagebetaling af det samme beløb, som han har udbetalt til skyldner.



6.4.2. En regel om beskatning af alle gevinster på uforrentede lån rejser som nævnt ovenfor spørgsmålet, om ikke samme regel bør gælde for lån, hvor den direkte forrentning er påfaldende lav i forhold til markedsrenten på tidspunktet for långivers erhvervelse af fordringen.

Hvis den aftalte direkte forrentning er påfaldende lav, er der en tilsvarende formodning for, at eventuelle gevinster, der tilfalder långiver i medfør af de aftalte lånevilkår, er en tilsigtet effektiv forrentning, der med rimelighed kan undergives beskatning.

6.5. Det foran anførte tyder på, at der er behov for en særskilt og klar hjemmel til at beskatte fordringer, der bærer ingen eller påfaldende lav direkte forrentning. Vanskeligheden ved at udforme en sådan regel knytter sig navnlig til fastlæggelsen af, hvor grænsen skal drages mellem de lavt forrentede lån, hvor gevinster skal beskattes, og de lån, hvor den direkte rente er så høj, at beskatning efter den særlige hjemmel ikke bør gennemføres.

Ved overvejelser af en sådan mindsteforrentning må man være opmærksom på, at der i Danmark er en særlig tradition for at udstede fordringer til væsentlig underkurs, d.v.s. at obligationer, pantebreve og andre fordringer udstedes fra den oprindelige låntager på sådanne vilkår, at långiver udbetaler et mindre provenu, end det beløb, som han påregner at få igen ved indfrielsen af lånet.

Som helt typiske eksempler kan anføres, at statens indenlandske obligationslån for tiden under en markedsrente på ca. 15% p.a. udbydes i vidt omfang med en pålydende rente på 10% p.a. til kurser omkring 80-90 afhængig af løbetiden.

Endvidere kan nævnes at realkreditinstitutternes finansiering af kontantlån i vidt omfang sker på basis af 20- og 30-årige obligationer med pålydende rente på 10% p.a., således at kursen bliver ca. 70-80.

Endelig kan nævnes den tradition, der er for at berigtige ejendomshandler med 15-årige pantebreve med en pålydende rente på 9% p.a. I dette tilfælde fastslås hyppigt ikke, til hvilken kurs långiver yder lånet, fordi pantebrevet udstedes som delvis "bytteobjekt" for den faste ejendom, men kursværdien af et sådant pantebrev på stiftelsestidspunktet kan for tiden anslås til omkring 55-65. (Den forholdsvis lave kursværdi på nyudstedte pantebreve kan skyldes, at de hyppigt har sikkerhed udenfor de første 80 pct. af handelsværdien af den faste ejendom).

Denne tradition for udstedelse af fordringer til underkurs taler for, at man ikke ved indførelsen af en ny beskatningshjemmel kræver en direkte forrentning, som er meget tæt på den gældende markedsrente.

6.5.1. Ved overvejelsen om en mindsterente bør man også være opmærksom på, at hensynet til et effektivt kapitalmarked tilsiger, at en regel som den skitserede må være så klar og enkel, at der for de typer af værdipapirer, der almindeligvis er genstand for omsætning, ikke hos de potentielle købere er anledning til usikkerhed om beskatningsreglens rækkevidde.

Dette hensyn varetages formentlig bedst, hvis for det første kravet om en mindste direkte forrentning kan knyttes direkte til vilkårene i værdipapiret, og for det andet hvis reglen er således indrettet, at mindsterenten ikke ændres for hyppigt eller for pludseligt.

6.5.2. Den årlige direkte forrentning af en fordring kan opgøres som den årlige rente i procent af anskaffelsessummen. En krævet mindsteforrentning bør næppe baseres på den direkte forrentning, fordi denne afhænger af anskaffelsessummen, som ikke fremgår af vilkårene i værdipapiret og ikke i alle tilfælde lader sig fastslå helt entydigt (f.eks. ved sælgerpantebreve).

I stedet må formentlig benyttes den pålydende rente.

Man må være opmærksom på, at der i de senere år er udbudt obligationer, der angiver en pålydende rente på f.eks. 8% p.a., men indfries til kurs over pari. Hvis man vil kunne sammenligne den pålydende rente på disse papirer med den pålydende rente på papirer, der indfries til pari, må man anvende samme målestok, og det forekommer derfor naturligt, at den pålydende rente i alle tilfælde må beregnes på grundlag af den tilsagte **indfrielse**ssum. Den pålydende rente af en obligation, der udbydes til kurs 100, forrentes med 8% heraf p.a., og indfries til kurs 200, må derfor betegnes som 4% p.a., selvom obligationen lyder på 100 kr. og er påtrykt en forrentning på 8% p.a.

6.5.3. Den skitserede regel om beskatning af gevinster på fordringer med særlig lav direkte forrentning, har som sin begrundelse, at långiver i sådanne tilfælde kan have betinget sig gevinster for at opnå en bedre forrentning end den pålydende. Denne begrundelse må teoretisk føre til, at reglen skal finde anvendelse i alle tilfælde, hvor den pålydende rente af fordringen på det tidspunkt, hvor långiver eller investor erhverver fordringen, er lavere end den **mindsterente**, der gælder på dette tidspunkt.

En sådan regel vil imidlertid være meget u hensigtsmæssig. Hvis markedsrenten stiger så meget, at mindsterenten forhøjes, vil fordringer, hvis pålydende rente er over den tidligere mindsterente, men lavere end den nu forhøjede mindsterente, formentlig blive vanskeligere at sælge og følgelig falde i kursværdi udover det fald, der er betinget af den stigende markedsrente.

Det vil derfor være mere hensigtsmæssigt, at knytte beskatningsvirkningen til forholdet mellem pålydende rente og **fastsat** mindsterente på tidspunktet, hvor skyldner oprindeligt påtog sig forpligtelsen. En sådan regel kan indebære, at fordringer med en lav, men tilstrækkelig rente ved udstedelsen, ved en senere stigning i mindsterenten vil blive særligt efterspurgt.

Dette forhold bør dog næppe føre til forkastelse af at vælge mindsterenten ved udstedelsestidspunktet som bedst egnet.

Dette synspunkt vil også kunne løse et ikrafttrædelsesproblem for en sådan regel, idet det herefter vil være naturligt at lade allerede udstedte værdipapirer være undtaget fra reglen. En sådan ikrafttrædelsesregel kan i starten næppe antages at øge efterspørgslen væsentligt på de allerede eksisterende værdipapirer med lav pålydende rente (vilkårene forbedres jo ikke), og der vil derfor næppe ske en pludselig og stor kursstigning for sådanne papirer.

6.5.4. Det er ovenfor forudsat, at kravet til en mindsterente i nogen grad bør ændres i takt med svingninger i markedrenten.

Det er samtidig nævnt, at disse ændringer ikke bør være hyppige eller pludselige.

En statistisk måling af den effektive forrentning af børsnoterede obligationer kan synes at være en egnet målestok, men den frembyder også ulemper. Den kan f.eks. måles månedsvis, kvartalsvis eller på årsbasis, men vil kunne resultere i ændringer i mindsterenten i tilfælde, hvor der ikke er noget behov for at ændre mindsterenten og vil omvendt kunne resultere i, at mindsterenten fastholdes i tilfælde, hvor der er behov for ændring.

At anvende Danmarks Nationalbanks diskonto som basis for mindsterenten ville i perioder kunne føre til for hyppige og pludselige ændringer, og hertil kommer, at ændringer i diskontoen i sig selv er et middel i pengepolitikken.

Eventuelt kan der ved lov fastsættes en mindsterente, men en sådan teknik vil vanskeliggøre ændringer i mindsterenten.

Som et muligt mål for mere varige ændringer i markedrenten kunne man eventuelt anvende den laveste rentesats, som er gældende for obligationer, der af realkreditinstitutterne anvendes ved udmåling af kontantlån. Denne rente har den fordel, at den formentlig kun bliver ændret relativt sjældent og med passende varsel.

Det må navnlig bero på en politisk stillingtagen, hvilket mål for markedsrenten, der i givet fald skal anvendes ved gennemførelsen af en regel som den foreslåede. Der er i skattelovrådet fortalere, såvel for at fastsætte mindsterenten ved lov, som for at bruge et obligationsrente-gennemsnit eller bruge den pålydende rente på **kontantlånsobligationer**. Rådet har valgt den sidstnævnte løsning som udgangspunkt, men er herved opmærksom på, at den pålydende rente på kontantlånsobligationer vel i realiteten fastsættes administrativt af boligministeren, og at en sådan administrativ adgang til ændring muligvis kan være uhensigtsmæssig som grundlag for en beskatningshjemmel.

Den pålydende rente for kontantlånsobligationer er for tiden 10% p.a. og man kunne derfor under hensyn til det ovenfor under punkt 6.5. anførte om hensyn til traditionen for forrentning af almindeligt forekommende pantebreve m.v. fastsætte en mindsterente på f.eks. 2 procentpoint under den pålydende rente på de realkreditobligationer, der udstedes i forbindelse med udmåling af kontantlån i realkreditinstitutter.

6.5.5. Et krav om f.eks. mindst 8% p.a. i pålydende rente vil give investor en mulighed for under en markedsrente på 15% p.a. at opnå en maksimal forrentning i form af skattefri kursgevinst på knap 6,5% p.a. ved et 1 årigt lån. Dette svarer vel nogenlunde til den forventede inflation. Med andre ord vil en regel om beskatning af kursgevinster på fordringer med en rente på under 8% p.a. nogenlunde svare til, at man højst undlod beskatning af den del af afkastet, der svarede til **inflationsforringelsen**. Hvis markedsrenten stiger over de 15% vil det formentlig i et vist omfang være udslag af forventninger om stigende inflation; og det vil for såvidt ikke ændre ved, at reglen vil medføre at den fulde realrente (effektiv rente + inflation) beskattes.

En given pålydende rente p.a. medfører den laveste direkte forrentning (og dermed den største kursgevinst) på en fordring med en restløbetid på et år eller mindre, medens den direkte forrentning stiger (og kursgevinsten p.a. falder tilsvarende) hvis fordringen har længere restløbetid end 1 år.

Denne sammenhæng kan eventuelt anvendes i en regel som den skitserede, f.eks. således at man for fordringer, der ved erhvervelsen har en restløbetid på mindst 2 år, tillader en pålydende rente på 2-4 procentpoint under kontantlånsobligationernes pålydende rente, medens der for fordringer med kortere restløbetid kræves en pålydende rente svarende til kontantlånsobligationernes.

For ikke at komplicere reglerne, har rådet dog afstået fra at medtage en bestemmelse herom i det nedenfor i afsnit 12 skitserede lovudkast og indskrænket sig til at gøre opmærksom på problemet.

Et mindretal kan tilslutte sig det foranstående, men anbefaler - under hensyn til bl.a. de traditioner, der er for at anvende forholdsvis lavt forrentede lån - at man supplerer den foran skitserede regel med, at beskætning efter reglen ikke skal ske, hvis restløbetiden ved erhvervelsen er mindst 2 år, og den pålydende rente er enten højst 3 pct.-points under kontantlånsobligationernes eller mindst 9 pct. p.a.

6.6. En række fordringer udstedes efter gældende regler og praksis med lav eller ingen pålydende rente;

6.6.1. Realkredittens indeksobligationer. Disse kan særskilt undtages fra den foreslåede bestemmelse, såfremt man af politiske årsager ønsker at bevare de skattepligtiges mulighed for at foretage inflationssikret opsparing.

6.6.2. Andre indekserede fordringer (der kan tænkes udformet i mange særprægede skikkelser) vil hyppigt være omfattet af reglen, fordi den aftalte indeksering

medfører en lav direkte rente, men der er ingen grund til generelt at undtage dem fra reglen om kursgevinstbeskatning når vilkårene ikke er specificeret. Særlige hensyn til lighedeling f.eks. i ægtefælleskifter og dødsboskifter kan måske tilsige, at der ved en bemyndigelse til ministeren åbnes mulighed for at undtage visse indeksfordringer med nærmere angivne vilkår fra reglen. Sådant bemyndigelse kunne også anvendes til at opretholde gældende praksis for skattefrihed af indeksering af indskud i visse pengeinstitutter.

6.6.3. Præmieobligationer. Her bør gælde særskilt undtagelse i medfør af bemyndigelseslovene svarende til, at gevinsterne er fritaget for indkomstskat i medfør af bemyndigelseslovene.

6.6.4. Skibskreditfondens obligationer. Det må bero på politiske overvejelser, om disse obligationer skal undtages fra reglen, eller om den pålydende rente ved fremtidige **emmissioner** eventuelt skal justeres.

6.6.5. Fordringer i fremmed valuta. I en del tilfælde vil markedsrenten for en given fremmed valuta være væsentligt lavere end markedsrenten for danske kroner. Det kan f.eks. skyldes at vedkommende valuta anses for at være så "stærk" at en kursstigning på længere sigt er mere sandsynlig end et kursfald. Hvis en dansk skattepligtig vælger at investere i en sådan valuta med lav direkte forrentning til følge, kan det formodes, at der er andre fordele ved investeringen. Hvis sådanne andre fordele viser sig i form af kursgevinst, kan sådan valutakursgevinst siges at være opnået på bekostning af den direkte rente. Bestemmelsen kan derfor med rimelighed gøres gældende også i tilfælde af fordringer på udenlandsk valuta, men det bør i givet fald præciseres, at reglen ikke finder anvendelse på rede penge i udenlandsk valuta (rejsevaluta etc.).

Et mindretal af skattelovrådets medlemmer finder, at anvendelse af reglen på fordringer i fremmed valuta i givet fald må **forudsætte**, at der også er adgang til tabsfradrag på sådanne fordringer i hvert fald indenfor et beløb svarende til det tidligere opnåede skattepligtige afkast af fordringen. Flertallet af rådet anfører overfor disse betragtninger at tabsfradrag generelt på visse fastforrentede fordringer i fremmed valuta vil stemme dårligt overens med de gældende ret restriktive regler om tabsfradrag, og at en adgang til at fradrage tab indenfor et beløb svarende til det skattepligtige afkast af den samme fordring vil være administrativt meget uhensigtsmæssig.

Spørgsmålet er iøvrigt omtalt nedenfor i afsnit 9.

6.7. En regel som den skitserede afgiver for så vidt ingen begrundelse for, at der skulle være adgang til tabsfradrag i samme omfang som gevinst beskattes. Men tabsfradrag på lavt forrentede fordringer kan naturligvis følge af reglerne om næring m.v.

6.8. Når der i det foregående er omtalt lavt forrentede fordringer, er det forudsat, at der ved fordringens stiftelse er fastsat, hvilken rentefod der skal være gældende for hele fordringens løbetid (fast forrentning).

Hyppigt forekommer variabel rente, men oftest i forbindelse med låneforhold, der er aftalt netop med henblik på at skaffe långiver en forrentning, der til enhver tid retter sig efter markedsrenten. Sådanne fordringer vil typisk ikke medføre beskatning efter den skitserede regel, enten fordi renten er over **mindste**renten (f.eks. aftalt forrentning: 2% over diskontoen), eller fordi der ikke ydes andet vederlag end renten (f.eks. bankbog på anfordring til rente på  $2\frac{1}{2}\%$  p.a.).

For særlige typer af fordringer kan der fra starten være aftalt forrentning med forskellige rentesatser for adskilte perioder af løbetiden ("knæklån"). Den



skitserede regel må i givet fald praktiseres således, at den forud aftalte forrentning for alle perioder af løbetiden ikke må være under den ved stiftelsen gældende **mindsterente**, for at fordringen ikke omfattes af reglen.

6.9. Opgørelsen af kursgevinster på lavtforrentede fordringer forudsætter, at man kender anskaffelsessummen for den pågældende fordring.

Ovenfor under 6.5. er det nævnt, at man ikke i alle tilfælde kender **anskaffelsessummen** for fordringen. Ved skattefrit salg af f.eks. fast ejendom vil der for de udstedte sælgerpantebreve ikke skattemæssigt blive fastsat en kursværdi ved udstedelsen. Praktiseringen af en regel som den skitserede vil derfor forudsætte, at der indføres hjemmel til at fastslå **anskaffelsessummen** for de pågældende fordringer.

En regel herom er skitseret i § 8, stk. 2, i det lovudkast, der er opstillet nedenfor i afsnit 12. Reglen går ud på, at **anskaffelsessummen** er værdien af fordringen på **erhvervelsetidspunktet**, medmindre den skattepligtige godtgør at have erhvervet fordringen for et højere beløb. Berigtigelse af salg af fast ejendom med lavt forrentede **pantebreve** medfører herefter, at forskellen mellem pantebrevets kursværdi på erhvervelsetidspunktet og afståelses- eller indfrielsessummen indkomstbeskattes.

## Afsnit 7.

Nærmere overvejelser om beskatning af kursgevinster og -tab som led i den skattepligtiges næring, spekulation eller investeringsvirksomhed.

7.1. Næringsbeskatning efter statsskattelovens §§ 4 og 5 a gennemføres i forhold til kursgevinster på fordringer i en række forskelligartede tilfælde, der kan opdeles i to hovedgrupper, jfr. foran i afsnit 5.4.2. afhængig af, under hvilke omstændigheder fordringshaveren har erhvervet eller besidder den pågældende fordring.

7.1.1. I den ene hovedgruppe af næringstilfældene ("vederlag s nær ing") falder de tilfælde, hvor fordringen erhverves som vederlag for varer, tjenesteydelser m.v., i tilfælde hvor sådanne vederlag efter næringsreglerne skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

7.1.1.1. Området er meget bredt. Hvis en murermester har solgt et hus, som han har bygget, og som delvis vederlag har modtaget sælgerpantebreve, vil kursgevinster og -tab på disse efter næringsreglerne skulle medregnes ved hans indkomstopgørelse. TV-forhandleren, der sælger et fjernsyn på kredit vil tilsvarende få fradrag for tab på sin fordring på købesummen, hvis køberen ikke kan betale. På linie hermed kan også nævnes tilfælde, hvor en lønmodtager, der har optjent lønnen for en periode, men mister denne fordring f.eks. i

forbindelse med arbejdsgiverens konkurs, ikke bliver beskattet af den optjente lønfordring, når fordringen viser sig at være tabt. Tilsvarende kan ejeren af et sælgerpantebrev, der har indtægtsført en forfalden rente, som ikke bliver betalt, og som senere ved tvangsauktion ikke bliver dækket, fradrage det endeligt konstaterede tab på rentefordringen, selvom han ikke har fradragsret for tabet på restgælden på pantebrevet.

De anførte tilfælde kan alle ses som udslag af næringsbeskatningens principper, omend man ikke sædvanligvis vil omtale f.eks. rentefordringen som en "fordring erhvervet i næring".

7.1.1.2. Konklusion. Der er efter rådets opfattelse ikke anledning til væsentlige ændringer i de på dette område gældende regler. Der kan eventuelt være anledning til at præcisere, at denne næringsbeskatning ikke omfatter kursudsving på børsnoterede værdipapirer, der i en konkret situation modtages som skattepligtigt vederlag. Der er her blot tale om, at der vælges et atypisk betalingsmiddel, men der er i øvrigt ikke nogen usikkerhed om værdien ved modtagelsen. Praksis er formentlig i overensstemmelse hermed.

7.1.2. I den anden hovedgruppe af næringstilfælde ( "pengenæring " ) falder de situationer, hvor fordringer er opstået enten ved direkte udlån fra fordringshaveren til skyldneren eller er købt med henblik på omsætning. I begge tilfælde forudsætter næringsbeskatningen, at der skattepligtige har som sin hele eller delvise levevej, at foretage pengeudlån og/eller at handle med fordringer. I disse situationer vil penge eller fordringer så at sige være "varelager" for den pågældende, og den skattepligtiges udbetaling af lånet eller af købesummen for fordringen er således i begge tilfælde at betragte som en slags anskaffelsessum for "varelageret".

7.1.2.1. Personer, der har det som hel eller delvis levevej at handle med værdipapirer eller udlåne penge kan efter gældende regler antages at være omfattet af næringsbegrebet, således at de beskattes af kursudsving på de fordringer, som de har erhvervet som led i deres næring.

7.1.2.1.1. Virksomhed der kan betegnes som bankier- eller vekselerervirksomhed, der består i at handle med værdipapirer enten direkte for egen regning eller ved som mægler at formidle handler med værdipapirer eller fordringer, vil medføre, at indehaveren anses som næringsdrivende med fordringer, og der vil gælde en stærk formodning for, at alle kursgevinster på fordringer er skattepligtige. Dog er det ikke udelukket, at en person, der driver en sådan virksomhed, kan godtgøre at en nærmere bestemt fordring kan holdes udenfor kursgevinst-beskatningen, men beviset herfor er i praksis ret svært at føre.

Som udgangspunkt bør det fastholdes, at næringsbeskatning begrænses til de arter af værdipapirer og fordringer, som omfattes af den pågældendes næringsomsætning. En person, der f.eks. i forbindelse med virksomhed som ejendomsmægler handler med pantebreve, bør ikke nødvendigvis i den forbindelse anses for næringsdrivende med hensyn til børsnoterede obligationer.

Karakteristisk for en handelsvirksomhed som den her omhandlede, der har karakter af næring, er det, at der er tale om en vis aktiv indsats i form af f.eks. annoncering eller kundekontakt, eller der er tale om, at en kreds af kunder opsøger den skattepligtige på grund af dennes særlige viden om markedet eller andre forhold af betydning for udbud, **efterspørgsel** eller prisfastsættelse.

Helt forskellig fra denne form for handelsvirksomhed er den investeringsaktivitet, der kan betegnes som porteføljepleje af en beholdning af børsnoterede obligationer. Her er det karakteristisk, at værdipapirer

købes til og sælges fra en beholdning, der kan være af variabel størrelse, men hvor køb og salg sker gennem sædvanlige kanaler (pengeinstitutter og vekselerere), og hvor hensigten primært er at omplacere kapitalen således at afkastet øges. Sådan **porteføljepleje** er ganske sædvanlig, og der er så vidt ses ikke eksempler fra praksis, hvor skattemyndighederne har søgt at statuere næringsbeskatning med henvisning til, at hyppig omsætning som led i porteføljepleje kunne antage karakter af **handelsnæring**.

7.1.2.1.2. Finansieringsvirksomhed som pengennæring må antages at foreligge, når en skattepligtig som sin hele eller delvise levevej f.eks. foretager direkte udlån eller opkøber fordringer, hvad enten de hertil anvendte midler hidrører fra egenkapital eller fra fremmedkapital. Disse næringstilfælde må afgrænses overfor den mere passive kapitalanbringelse, der ikke anses for **finansieringsnæring**. Vejledende for denne afgrænsning kan bl.a. være følgende forhold:

- 1) Den aktivitet, som den skattepligtige udøver i forbindelse med oprettelsen eller erhvervelsen af fordringen, herunder ved den nærmere udformning af **vilkårene**.
- 2) Fordringens art, således forstået at typiske anlægspapirer såsom obligationer og almindelige pantebreve i fast ejendom giver formodning for, at der er tale om anlægsinvestering, medens fordringer i form af individuelle gældsbreve, købekontrakter, atypiske pantebreve og lignende, kan indicere, at der er tale om aktiv **finansieringsvirksomhed**, der kan omfattes af **næringsbegrebet**.

- 3) Man kan næppe se bort fra muligheden af, at køb for egenkapital kan være et indicium for passiv placeringsvirksomhed, medens køb for fremmedkapital kan være et indicium for, at der foreligger finansieringsnæring.

Retstilstanden på dette område illustreres bedst af de to højesteretsdomme U. 73.472 og U. 75.552.

I den førstnævnte sag slap den skattepligtige for beskatning, nok mest fordi hans aktivitet hovedsagelig indskrænkede sig til at udvælge de pantebreve, der synes at have særlig stor chance for tidlig indfrielse, og det var ikke afgørende, at købene i vidt omfang skete for lånte midler og efter direkte kontakt med en ejendomsmægler.

I det andet tilfælde blev en skattepligtig anset for næringsdrivende med udlån, nok navnlig fordi pantegiver og gældsbrevene hyppigt blev oprettet med ham som långiver, og han aktivt tog del i udformningen af lånevilkårene. Han var iøvrigt i anden sammenhæng engageret i et interessentskab, der finansierede købekontrakter.

Gagen U. 76.658 H, om et skibsværfts kortfristede udlån til kommuner er formentlig et eksempel på, hvor den yderste grænse går, for at der ikke foreligger finansieringsnæring.

7.1.2.2. Næringsbeskatningen af kursgevinster hos selskaber er som udgangspunkt baseret på samme regler og den samme praksis som gælder for personer.

Selskabskonstruktionen anvendes hyppigt således, at en person driver en del af sin virksomhed under personligt firma og en anden del af virksomheden som hovedaktionær i selskabsform. Dette forhold kan medføre, at der bevismæssigt skabes formodning for, at selskabet driver samme næring som personen eller personen samme næring som selskabet. Sådan "afsmitning" kan have betydning ved afgørelsen af konkrete tilfælde.

7.1.2.3. Konklusion. Efter skattelovrådets opfattelse er der ikke anledning til at ændre væsentligt i reglerne for beskatning af "pengenæring".

Særligt for selskaber kan der måske være anledning til at lovfæste den praksis, der efter gældende regler om næring og efter ligningslovens § 4 har udviklet sig for banker og sparekapper og andre selskaber, der utvivlsomt driver "pengenæring". Selskaber, der omfattes af EF's første direktiv af 12. december 1977 om virksomhed som kreditinstitut, bør i så fald medregne gevinst og tab på alle fordringer, uanset om der er tale om "omsætningsfordringer" eller "anlægsfordringer". Samtidigt foreslås det, at disse selskaber generelt skal medregne kursgevinst og -tab som skyldner ved indkomstopgørelsen, se afsnit 5.1.2.6. og 10.5. samt § 1, stk. 2, i det lovudkast, som er anført nedenfor i afsnit 12.

For personer derimod, der driver virksomhed som bankiers eller vekselerere eller iøvrigt udøver næring ved køb og salg af fordringer, foreslås det at bibeholde den bestående retstilstand, hvilket bl.a. indebærer, at det må bero på en konkret vurdering af den enkelte næringsdrivendes forhold, om kursgevinster og -tab på fordringer og på gældsposter skal indgå i indkomstopgørelsen, men at erhvervet skaber en formodning for, at alle gevinster og tab på fordringer og gæld skal medregnes. Der kan henvises til det ovenfor nævnte lovudkasts § 3, stk. 1 og stk. 3.

For selskaber og personer, der ikke udøver næring ved handel med fordringer, men alene driver næring i form af finansiering, f.eks. ved direkte udlån, diskontering af købekontrakter eller i forbindelse med leasing, har skattelovrådet overvejet, om disse skattepligtiges gevinster og -tab på børsnoterede obligationer udtrykkeligt bør friholdes for beskatning.

En bestemmelse herom vil medvirke til at understrege, at disse skattepligtige skal beskattes af deres kursgevinster og -tab i det omfang, de konstateres som et led i finansieringsvirksomheden, men ikke generelt.

Sådanne skattepligtige skal herefter medregne gevinster og tab på alle deres fordringer, bortset fra børsnote-rede obligationer. Dette skal for selskaber m.v. gælde ubetinget, men for personer som en formodningsregel, jfr. ovenfor om personer, der driver næring med køb og slag af fordringer.

Ved en sådan regel skal man ligesom efter de gældende regler kunne trække en grænse mellem, hvornår en skattepligtig udøver finansieringsnæring, og hvornår det ikke er tilfældet, men man opnår den forenkling, at omfanget af de gevinster og tab, der i givet fald skal medregnes ved indkomstopgørelsen, bliver lettere at fastlægge.

At disse skattepligtige skal holde gevinst og tab pr. børsnote-rede obligationer udenfor indkomstopgørelsen, er formentlig forsvarligt, for såvidt der gennemføres regler som skitseret ovenfor i afsnit 6 og nedenfor i afsnit 8 om beskatning af gevinst henholdsvis ved lav eller ingen rente og ved anskaffelse for lånte midler. Samtidig mindskes behovet for at give sådan skattepligtige adgang til at medregne kursgevinster og -tab som skyldnere ved indkomstopgørelsen, således at praksis efter statskattelovens §§ 4-6 på dette område fastholdes.

Der er i skattelovrådet fortalere såvel for at medtage en regel som den nævnte, som for at blive stående ved den gældende retstilstand, hvorefter det beror på en konkret vurdering af den enkelte skattepligtiges virksomhed med finansiering, om kursgevinster og -tab på børsnote-rede obligationer kan henregnes til denne virksomhed. Sidstnævnte regel skulle gælde ensartet for personer og selskaber.

Skattelovrådets flertal går ind for at holde børsnote-rede obligationer udenfor beskatning i denne sammenhæng, jfr. § 2, stk. 2 og § 3, stk. 2, i den lovsnitse, som er opstillet nedenfor i afsnit 12. Der er iøvrigt enighed om, at afgørelsen i nogen grad beror på en politisk vurdering.



7.2. Spekulationsbeskatning af gevinster på pengefordringer har ikke givet anledning til mange retsafgørelser; såvidt det ses er U. 79.979 H det eneste eksempel på en Højesteretsdom, der anvender dette regelsæt, og reglerne førte i dette tilfælde til, at en forretningsmand, der for lånte midler havde opkøbt en meget stor post danske obligationer i forventning om rentefald og dermed kursstigning ved Danmarks indtræden i EF, fik fradragsret for tabet, da der i stedet for gevinst konstateredes tab. Endvidere har landsskatteretten fornylig anset en snedkersvend, der inden for et halvt år havde købt og solgt obligationer i poster på 100.000 kr., 50.000 kr., 50.000 kr., 63.000 kr., og 80.000 kr., for skattepligtig af den herved opnåede kursavance på 20.824 kr. udfra et spekulationssynspunkt (LSR 1984 nr. 61).

På et område, hvor man på grund af statskattelovens næsten fuldstændige parallellitet mellem næring og spekulation kunne have forventet en udstrakt anvendelse af spekulationsbeskatning af gevinst og tab på fordringer, nemlig på sælgerpantebreve modtaget som skattepligtigt vederlag ved salg af fast ejendom erhvervet i spekulation søjemed, er spekulationsbeskatning forladt som følge af en utrykt Østre Landsrets dom af 17. februar 1961, der statuerede, at gevinsten ved salg af en fast ejendom skulle beskattes, men at de efterfølgende kursgevinster på afdrag på sælgerpantebreve i ejendommen ikke skulle beskattes.

Det er siden antaget i praksis, at kursgevinst på sælgerpantebreve ikke beskattes i tilfælde, hvor pantebrevene er modtaget til berigtigelse af købesummen for en ejendom, der afstås i spekulationsøjemed.

I retspraksis spiller spekulationsreglen således en ganske underordnet rolle for så vidt angår beskatning af kursgevinster på fordringer. Imidlertid er det sandsynligt, at den blotte tilstedeværelse af reglen har medvirket til, at de skattepligtige har afholdt sig

fra dispositioner, som de frygtede kunne rammes af spekulationsbeskatning. Dette kan have medført, at reglen på **der ene side** måske har sat en bremse på visse spekulationsdispositioner, men kan på den anden side også have medvirket til at forhindre iøvrigt rimelige omplaceringsdispositioner.

Med den formulering, som spekulationsreglen har i statsskatteloven, hvorefter det forudsætter, at gevinst eller tab konstateres ved **salg** af formuegodet, har det for så vidt været forholdsvis enkelt at bringe en kursgevinst på en pergefording uden for rækkevidde af spekulationsreglen, nemlig ved at gevinsten realiseres ved indfrielse i stedet for ved salg.

Spekulationsregien i statsskatteloven er udformet som en fælles bestemmelse for alle typer af formuegoder, f.eks. fast ejendom, løsøre, aktier og fordringer. Peglerne om næring og spekulation i statsskattelovens § 5, Ptk. 1, litra a, tilsigter en opdeling af den skattepligtiges ejendele (aktiver) i anlægsaktiver og omsætningsaktiver, hvorom det så **foreskrives**, at værdiændringer på førstnævnte er indkomstopgørelsen uvedkommende, medens værdiændringer på sidstnævnte skal medregnes ved indkomstopgørelsen.

Det antages, at Spekulationsregien kun finder anvendelse, hvis gevinsten eller tabet realiseres ved salg (eller omstændigheder, der ganske kan sidestilles hermed, jfr. **UFR. 1980, side 121 H**). Dette kan være en rimelig antagelse for de fleste typer af formuegoder, f.eks. fast ejendom, ædelmetaller, **Jæbhavergenstande** etc.

For fordringer er det derimod i økonomisk henseende ligegyldigt om fortjenesten realiseres ved salg eller ved indfrielse, og det er endvidere karakteristisk, at fordringer næsten altid vil forfalde til betaling ved afdrag eller indfrielse på et eller andet tidspunkt og således er "bestemt til omsætning" nemlig til at blive afløst af kontanter.

Det må derfor nødvendigvis give anledning til særlige vanskeligheder, at afgøre om f.eks. en obligation eller et pantebrev, som en skattepligtig har erhvervet, skal henregnes til omsætningsaktiverne (med beskatning af kursgevinst til følge) eller til anlægsaktiverne (med skattefrihed til følge).

Det er herved illustrerende, at man i statsskatte-loven af 1922 formentlig på baggrund af de forholdsvis mange retssager om spekulation vedrørende aktier og fast ejendom i de foregående år indførte en regel om, at der er formodning for spekulation, når fast ejendom eller aktier afstås mindre end 2 år efter erhvervelsen, men at man netop ikke medtog obligationer og andre fordringer under denne formodningsregel.

Problemerne ved et indføre mere objektive kriterier for spekulationsbeskatning af fordringer (f.eks. gøre beskatning afhængig af, om man har ejet obligationer i mere eller mindre end 2 år) hænger i vidt omfang sammen med det forhold, at de typiske spekulationsobjekter, f. eks. fast ejendom, aktier, ædelmetaller m.v., har en usikker fremtidig værdi, medens fordringer normalt kan udformes således, at værdien på et bestemt fremtidigt tidspunkt kan angives helt præcist.

Hvis man objektiverer kriterierne, må det derfor antages, at reglerne vil tilskynde til, at fordringer udformes og omsættes netop under hensyn til de således objektiverede regler, således at tendensen vil gå i retning af, at skattefri kursgevinster og fradragsberettigede kurstab navnlig vil forekomme hos højtbeskattede, og således at skattepligtige kursavancer og ikke-fradragsberettigede kurstab navnlig vil forekomme hos lavtbeskattede.

Sammenfattende mener skattelovrådets flertal, at den gældende praksis for beskatning af spekulation i pengefordringer er uklar og derfor giver anledning til stor retsusikkerhed. Endvidere synes den ikke at have

den store betydning i ligningspraksis. Forsøg på objektivering af spekulationsregien på dette område f.eks. ved at gøre skattefrihed for kursgevinst afhængig af en ejertid på mindst 2 år vil næppe være egnet til at sikre beskatning af de klart tilsigtede gevinster, medens beskatning undlades i tilfælde, hvor gevinsten har et mere tilfældig præg. (Snarere tværtimod).

En stramning af reglen, således at spekulation også skulle kunne gøres gældende i tilfælde, hvor gevinsten fremkommer ved indfrielse af fordringen, vil ikke i sig selv give nogen vejledning for, hvornår en fordring er erhvervet i spekulationsøjemed. Den største vanskelighed ved spekulationsbeskatning af fordringer ligger jo deri, at det som oftest vil være umuligt at afgøre or. erhvervelsen er sket for at opnå det bedst mulige afkast af den investerede kapital eller for at opnå fortjeneste ved indfrielse eller afhændelse til en højere kurs end anskaffelseskursen.

Skattelovrådets flertal må derfor konkludere, at spekulationsbeskatning efter statsskattelovens § 5, stk. 1, litra a, ikke synes at være et nødvendigt led i et regelsæt om beskatning af kursgevinster og -tab. Det nå efter rådets mening bero på en politisk stillingtagen, om spekulationsbeskatningen bør ophæves for pengefordringer i lighed med, hvad der er gennemført for fast ejendom og aktier.

Et mindretal i skattelovrådet ønsker indledningsvis at præcisere, at spørgsmålet om ophævelse af spekulationsbestemmelsen i statsskattelovens § 5 a, stk. 1, er et rent politisk spørgsmål, som bør indgå i en samlet vurdering af de økonomiske muligheder og behov for at lempe beskatningen af kursgevinster på fordringer. Mindretallet finder i den forbindelse anledning til at påpege, at spekulationsbestemmelsen ikke kan anses for værende uden betydning, idet den givetvis vil afholde en del fra at foretage dispositioner af spekulativ karakter og i hvert fald indtil det har vist sig, hvorvidt de af skattelovrådet foreslåede bestemmelser med

hensyn til beskatning af kursgevinster ved uforrentede eller lavt forrentede fordringer og ved fordringer anskaffet for lånte midler vil være tilstrækkeligt til at dæmme op for de mere spekulative investeringer, findes det ikke hensigtsmæssigt, at spekulationsbestemmelsen ophæves. Mindretallet finder yderligere anledning til at bemærke, at vel er spekulationsbestemmelser afskaffet for såvel fast ejendom som aktier, men dels er der for disse aktivers vedkommende indført objektive regler om besiddelsestiden, hvad der ikke vil være hensigtsmæssigt for fordringer, og dels har disse regler vel i et vist omfang vist deres utilstrækkelighed overfor de mere spekulative arrangementer. Det bør efter mindretallets opfattelse overvejes at præcisere, at bestemmelsen også omfatter indfrielse.

### 7.3. Investeringsvirksomhed. (Ligningslovens § 4).

Virksomheder, der som et normalt led i deres almindelige virksomhed anbringer midler i finansielle fordringer beskattes efter ligningslovens § 4 af kursgevinster på sådanne fordringer. Bestemmelsen angiver således dels en videre afgrænsning end statskatteloven af de virksomheder, der bliver skattepligtige af kursgevinster, dels angiver bestemmelsen, at sådanne virksomheder også skal beskattes af kursgevinster på virksomhedens anlægsfordringer.

Bestemmelsen har som anført ovenfor i afsnit 5.4.4. i praksis givet anledning til betydelig usikkerhed.

7.3.1. Personer. Den passive investering gennem anbringelse af selv meget store formuer i typiske arlagsværdipapirer (børsnoterede obligationer og sædvanlige pantebreve) kan ikke anses for omfattet af næringsbegrebet, heller ikke hvis formueafkastet heraf udgør den skattepligtiges eneste indkomstkilde og dermed for så vidt er hans levevej.

Det er ikke afklaret, om personers investeringsvirksomhed i obligationer og fordringer under særlige omstændigheder kan medføre beskatning af kursgevinster med hjemmel i ligningslovens § 4 eller eventuelt med hjemmel i statsskattelovens § 4. Det er gjort gældende, at beskatning kan finde sted i hvert fald i visse leasingarrangementer, og i forbindelse med køb af betydelige obligationsposter for lånte midler.

Efter skattelovrådets opfattelse vil det rejse meget store afgrænsningsproblemer, hvis man vil forsøge at inddrage visse personers anlægsinvesteringer under beskatning efter ligningslovens § 4 eller en bestemmelse af tilsvarende indhold. Rådet må derfor anbefale, at en eventuel ny bestemmelse om generel beskatning af en skattepligtigs kursgevinster og -tab på anlægsværdipapirer alene finder anvendelse på selskaber, men ikke på personer og dødsboer.

7.3.2. Selskaber. Hvis man i lighed med reglen i ligningslovens § 4 ønsker en hjemmel for kursgevinstbeskatning for en særlig gruppe af skattepligtige selskaber, må det tilstræbes at denne gruppe **afgrænses** så skarpt som muligt. Med en sådan afgrænsning kan det være naturligt først at inddrage den gruppe selskaber m.v., der utvivlsomt må antages at udøve pengenering.

7.3.2.1. Pengeinstitutter. Det gælder banker og sparekasser, og hertil kan formentlig føjes de øvrige kreditinstitutter, der omfattes af reglerne i EFs første direktiv af 12. december 1977 om virksomhed som kreditinstitut, jfr. herved lov nr. 178 af 14. maj 1980 med senere ændringer.

Herudover kan overvejes andre selskaber og foreninger, som beskæftiger sig med finansiel virksomhed, og som i medfør af anden lovgivning er skarpt afgrænset.

7.3.2.2. Med udgangspunkt i den gældende retstilstand opretholdes kursgevinstbeskatning for så vidt angår forsikringselskaber, der er skattepligtige efter selskabsskatteovens § 1, stk. 1, nr. 1 og nr. 5.

I konsekvens af denne fulde beskatning på långiversiden bør der skabes hjemmel for fuld beskatning også på låntagersiden, jfr. foran under pkt. 5.1.2.6.

Indførelsen af en sådan regel for forsikringselskaber vil kræve særlige overgangsregler for den gæld, som selskaberne har ved ikrafttrædelsen. Dette problem kan formentlig løses enten ved at fastsætte, at gælden, optages til kursværdien primo ikrafttrædelsesåret eller til parikurs. I første tilfælde vil senere indfrielse til pari normalt medføre realisering af et tab, medens den sidstnævnte løsning normalt ikke vil medføre tab eller gevinst ved indfrielse, men eventuelt ved anden frigørelse, f.eks. ved debitorskifte.

7.3.2.3. Yderligere fastholdes den i praksis antagne kursgevinstbeskatning af de akkumulerende investeringsforeninger, der er skattepligtige efter selskabsskatteovens § 1, stk. 1, nr. 5 a. Begrundelsen for beskatningen af disse foreninger, herunder kursgevinstbeskatningen har været, at indirekte placering i obligationer gennem investeringsforeninger ellers ville være for fordelagtige i forhold til private personers direkte **obligationskøb**. Ligesom for forsikringselskaber bør disse akkumulerende investeringsforeninger også medregne gevinst og tab på skyldnersiden.

Herudover synes der ikke i den øvrige lovgivning at være skarpt afgrænsede grupper af skattepligtige selskaber og foreninger, der kan siges at udøve finansiel virksomhed.

7.3.2.4. Hvis kursgevinstbeskatningen skal omfatte andre selskaber og foreninger end de ovenfor nævnte, må man overveje mulighederne for at opstille egnede objektive kriterier til afgrænsning af den gruppe selskaber m.v., der skal omfattes.

7.3.2.4.1. Indledningsvis bør det overvejes, om samtlige skattepligtige selskaber og foreninger m.v. bør omfattes af kursgevinstbeskatningen. En sådan regel ville være klar, enkel og let administrerbar. Den ville samtidigt modvirke tendensen til, at de lempelige aktieavancebeskatningsregler har som konsekvens, at opsparing foregår i selskabsform. Ovenfor i afsnit 5.2. er der redegjort for, at en generel beskatning af kursgevinster og -tab næppe vil være egnet. Dette synspunkt er til dels begrundet i administrative betragtninger, hvorefter det for personer vil være vanskeligt at opgøre og selvangive kursgevinster og -tab. Dette synspunkt kan ikke opgøres gældende for selskabers vedkommende, idet disse efter regnskabslovgivningen i forveien skal opgøre kursgevinster og -tab. De øvrige argumenter, der er anført i afsnit 5.2.1.2. og 5.2.1.3. imod en generel kursgevinstbeskatning gør sig dog også gældende overfor en generel kursgevinstbeskatning for selskaber m.v. Det drejer sig navnlig om den virkning, at realisationsprincippet giver mulighed for "skattesalg", således at der i år med stigende rente vil være tendens til, at tab realiseres med deraf følgende nedsat udskrivningsgrundlag. Endvidere vil fuld beskatning på långiversiden give anledning til tilsvarende regler på låntagersiden, med deraf følgende fradrag for låntageres kurstab. Hertil må yderligere føjes, at det næppe vil være hensigtsmæssigt at anvende et system, hvor selskaber generelt både som långivere og som låntagere skal beskattes af kursgevinster og har fradrag for kuretab, medens personer som udgangspunkt ikke skal medregne kursgevinster og -tab ved indkomstopgørelsen. Sådanne regler kan give anledning til misbrug, i forbindelse med låneforhold mellem selskaber og personer, jfr. argumentationen bag indførelsen af den gældende bestemmelse i ligningslovens § 4, stk. 4. Skattelovrådet er derfor meget tilbage fra at anbefale en generel kursgevinstbeskatning af alle selskaber.



7.3.2.4.2. Et forsøg på indenfor **gruppen** af selskaber og foreninger **n.v.** at afgrænse en særlig undergruppe, der skal omfattes af kursgevinstbeskatning, fordi selskabet driver finansiel virksomhed, investeringsvirksomhed eller placeringsvirksomhed, er forsøgt med bestemmelsen i ligningslovens § 4. Til bedømmelse af, hvilke kriterier der efter gældende praksis indgår i **bedømmelsen** af, om et selskab er omfattet af ligningslovens § 4, kan henvises til Højesterets dom U. 82.389 og Kardels kommentarer i U. 82.B.322 ff. Den **nævnte** dom er navnlig baseret på 4 forhold:

- 1) Selskabets formålsbestemmelse var ændret.
- 2) Selskabet var ophørt med at drive produktions- og handelsvirksomhed.
- 3) Selskabets investering i værdipapirer udgjorde en betydelig del af egenkapitalen.
- 4) Kursavancer på værdipapirer var en væsentlig del af indtægten.

Hvis man på dette grundlag vil søge af opstille skarpe kriterier, må man overveje muligheden for at barere kriterierne på enten det i vedtægterne angivne formål eller selskabets faktiske virksomhed eller forhold, der kan læses ud af selskabets resultatopgørelse eller balance.

En afgrænsning efter det i vedtægterne angivne formål er for så vidt ikke et egnet kriterium, idet formålsbestemmelser hyppigt er meget vagt formuleret, og i hvert fald i en lang række selskaber meget nemt lader sig ændre.

En afgrænsning efter selskabets omfang af anden virksomhed end investeringsvirksomhed vil skattemyndighederne ikke have andet grundlag for at vurdere end selskabernes regnskab og selvangivelse, hvorom bemærkninger gøres nedenfor.

En scrccring baseret på selskabets regnskab og selv-angivelse må bareres på resultatopgørelsen (driftsregnskabet) og/eller balancen (status).

Arets nettoresultat er i sig selv næppe egnet, idet man kan forestille sig et **selskab**, hvis samlede resultat f.eks. er et beskedent overskud, der nogenlunde svarer til selskabets finansielle indtægter, medens selskabets øvrige meget omfattende industrivirksomhed som nettoresultat kun har et meget beskedent over- eller underskud. Det ville næppe være stemmende med almindelig opfattelse, at henregne et sådant selskab til gruppen af investeringsselskaber m.v.

Heller ikke udgiftssiden i resultatopgørelsen kan afgive egnede kriterier, idet det i praksis ikke vil være nemt at afgøre, om f.eks. lønudgifter refererer sia til investeringsvirksomhed eller til anden virksomhed.

Man kunne overveje en sondring efter sammensætningen af selskabets bruttoindtægter således af f.eks. selskaber, hvor mere end en vis procentdel af bruttoindtægten falder på renteindtægter og kursgevinster, skulle beskattes af kursgevinster. Bruttoindtægten er imidlertid ikke et velafgrænset begreb, og kriterier baseret på et sådant ret uklart begreb, er næppe egnede.

Selskabets balance giver måske større muligheder for at foretage en afgrænsning, f.eks. således, at selskabet anser for at være investeringsselskab, hvis værdien af finansielle fordringer udgør mere end f.eks. 80% af egenkapitalen. En sådan afgrænsning vil dog rejse en række problemer.

For det første vil afgrænsningen forudsætte en præcis værdiansættelse af alle aktiver og passiver med henblik på at opgøre værdien af de finansielle fordringer og egenkapitalen. For det andet forudsætter anvendelsen af en sådan regel, at man tager stilling til, hvad der skal medregnes til finansielle aktiver. Her

vil det navnlig volde problemer at afgøre, om aktier m.v. og lejekontrakter (leasing) skal henregnes til finansielle aktiver. For det tredje kan man næppe se bort fra muligheden af, at en del selskaber vil befinde sig så nær den opstillede grænseværdi for finansielle aktiver i procent af egenkapitalen, at selskaberne nogle år vil være omfattet af kursgevinstbeskatning, mens de andre år vil være udenfor gruppen, der anses for finansielle selskaber. For det fjerde skal endelig nævnes, at fastlæggelsen af skarpe kriterier i sig selv formentlig vil frembyde øgede muligheder for selskaberne for - ved en ændret sammensætning af aktivmassen - selv at være rådige over, om de skal omfattes af kursgevinstbeskatningen eller ej.

Som et særligt indicium for, at et selskab udøver finansiell virksomhed, kan man se på, om passivsiden i balancen viser, at der arbejdes med stor fremmedkapital, således at de finansielle aktiver må anses for anskaffet for lånte midler. Om denne betragtning henvises nærmere til afsnit 8 nedenfor.

7.3.2.4.3. Sammenfattende må det konkluderes, at det er vanskeligt ved objektive og skarpe kriterier, at udsondre en særlig gruppe finansielle selskaber, hvor kursgevinstbeskatning gennemføres efter regler, svarende til ligningslovens § 4. Dette kan på den ene side føre til, at man undlader at udsondre en sådan gruppe selskaber og ophæver ligningslovens § 4, bortset fra den ovenfor foreslåede om forsikringsselskaber og akkumulerende investeringsforeninger. På den anden side er det indlysende, at en forskellig skattemæssig behandling på dette punkt af akkumulerende investeringsforeninger og aktie- og anpartsselskaber vil medføre en tendens til flytning af investeringerne fra den ene type selskab til den anden. Det sidstnævnte forhold taler for en ensartet beskatning af de akkumulerende investeringsforeninger og selskaber, der beskæftiger sig med samme aktivitet i samme grad.

Skattelovrådet har i den i afsnit 12 opstillede lovskitse formuleret en bestemmelse (§ 2, stk. 5), der har ligningslovens § 4, stk. 1-2 som model, men hvor beskatningskriterierne og -vilkårene er præciseret. Bestemmelsen omfatter kun selskaber, men ikke perroner. Dernæst er afgrænsningen af de selskaber som vil blive omfattet af bestemmelsen snævrere end efter den nuværende regel i ligningslovens § 4. Kun selskaber, som må antages varigt som deres eneste eller klart overvejende formål eller faktiske virke, at besidde fordringer m.v., skal medregne kursgevinster og -tab i deres skattepligtige indkomst. Beskatningen bør dog herudover også omfatte selskaber, hvis overvejende formål eller faktiske virke er at besidde aktier i andre selskaber, der selv er omfattet af bestemmelsen.

I modsætning til den efter ligningslovens § 4 udviklede praksis er det derimod fundet hensigtsmæssigt at udvide beskatningen til at omfatte samtlige et sådant selskabs pengefordringer. Beskatningen vil således også omfatte kursgevinster på fordringer, der er modtaget som vederlag ved et skattefrit salg af f.eks. hidtidige anlægsaktiver.

Udfra praksis/administrative hensyn er det ligeledes fundet hensigtsmæssigt, at beskatning finder sted fra og med det indkomstår, hvori kriterierne er opfyldt, samt at "indgangsværdien" skal være kursværdien primo det år, der omfattes af beskatningsreglen. Endelig bør beskatningen som udgangspunkt ske efter et **realisations-**princip, men med adgang til at vælge lagerprincip.

Som et naturligt modstykke til, at de selskaber der bliver omfattet af bestemmelsen skal medregne alle kursgevinster og -tab som de konstaterer på alle deres fordringer ved indkomstopgørelsen, må de pågældende selskaber tillige skulle medregne alle kursbevægelser på skyldnersiden ved indkomstopgørelsen.

Rådet er klar over, at en beskatning af det foreslåede indhold kan virke urimelig i forhold til beskatningen i øvrigt af selskaber med anden aktivitet, men tillige med en betydelig beholdning af finansielle fordringer, hvis kursgevinster ikke beskattes. Beskatningsreglerne er jo iøvrigt de samme. Rådets flertal ser imidlertid ikke andet alternativ til den foreslåede beskatning, end enten beskatning af samtlige kursgevinster og -tab hos selskaber, som er afvist ovenfor i afsnit 7.3.2.4.1., eller total skattefrihed for kursgevinster i selskabsregi, bortset fra næring, som rådets flertal heller ikke kan gå indfor. Med de nuværende høje personlige skattesatser, vil den praktiske konsekvens af sidstnævnte regelsystem medføre en tendens til, at obligationer m.v. fremover vil blive ejet indirekte via selskaber m.v., således at den reelle skatteprocent, også for personer, vil være 40 pct. for rente og skattefrihed for kursgevinster. Situationen ændrer sig, hvis forskellen mellem marginalsattesatserne for kapitalafkast hos selskaber og hos personer reduceres i overensstemmelse med de tanker, der i forskellig skikkelse indenfor de seneste år har været fremsat i renteskatteudvalgets betænkning nr. 949/1982, i socialdemokratiets forslag til folketingsbeslutning om en reform af skattesystemet (B.79) af marts 1984, i regeringens redegørelse om en skattereform fra maj 1984 og i Danmarks Sparekasseforenings debatoplæg om en skattereform fra juni 1984.

Et mindretal finder, at den skitserede bestemmelse kun på få punkter er klarere end ligningslovens § 4, stk. 1-2, og kan i stedet gå ind for, at fuld beskatning af gevinster og fuldt tabsfradrag bør indskrænkes til selskaber med finansiell virksomhed, som lader sig afgrænse entydigt. Det gælder selskaber med pengevirksomhed samt forsikrings- og investeringsforeninger. Mindretallet finder en sådan regel forsvarlig, når omfanget af skattefri kursgevinster begrænses af de i afsnit 6 og 8 beskrevne regler om henholdsvis beskatning ved lav pålydende rente og ved anskaffelse for lånte midler.

## Afsnit 8.

Nærmere overvejelser om yderligere behov for beskatningshjemmel (kursgevinster for lånte midler).

8.1. Ovenfor i afsnit 5.4. er det vist, at det gældende regelsæt for beskatning af gevinster og tab på pengefordringer ikke er tilstrækkeligt.

Der er brug for at supplere det gældende regelsæt med en regel, der beskatter kursgevinster, som opnås på fordringer med lav eller ingen rente, og en sådan regel er skitseret i afsnit 6.

Hvis denne regel kunne fungere med et krav om en direkte forrentning, der til enhver tid er meget tæt på markedsrenten, ville der næppe være behov for yderligere regler. Som beskrevet i afsnit 6 vil det dog være hensigtsmæssigt, at der ikke stilles krav om en meget høj direkte forrentning. Det er derfor påkrævet med en yderligere regel for at modvirke arbitragefordele. Sådanne arbitragefordele kan opstå, fordi lån mod fuldt fradragsberettiget vederlag f.eks. i form af rente kan anvendes til investering i værdipapirer, der med fuld sikkerhed giver et afkast, som efter skat er højere end vederlaget efter skat på lånekapitalen.

8.2. Et eksempel kan vise den nævnte arbitragesammenhæng:

En skattepligtig person med høj marginalskat henvender sig til et pengeinstitut eller en veksellerer for at låne en sum i et år til køb af obligationer, som kan tjene til sikkerhed for lånet. Obligationerne har en restløbetid på et år.

Hvis udlånsrenten f.eks. er 16 pct. p.a. (fast rente for et 1-årigt lån), og 8 pct.s-obligationer med restløbetid på 1 år kan købes til kurs 96 1/4 svarende til en effektiv rente på ca. 12,20 pct. p.a., kan et arbitragearrangement f.eks. se således ud:

Lån optages med 967.000 kr. Knap 4.500 kr. bruges til omkostninger i forbindelse med obligationskøb og oprettelse af gældsbrief med sikkerhedsstillelse, og nominelt 1 mill. kr. 8 pct.s obligationer købes for kurs 96 1/4 = 962.500 kr.

Der betales renter med 16%	154.720 kr.
Der hæves kuponrenter med	<u>80.000 kr.</u>
Dvs. arrangementet giver et nettofradrag på	74.720 kr.
Skattebesparelsen heraf f.eks. 70 pct.	52.304 kr.
med tillæg af renteindtægt	80.000 kr.
og indfrielse	<u>1.000.000 kr.</u>
	1.132.304 kr.
skal dække indfrielse af	
lån på	967.000 kr.
+ renter	<u>154.720 kr.</u>
	<u>1.121.720 kr.</u>
Samlet overskud	<u>10.584 kr.</u>

Dette overskud er opnået helt uden indsats af egenkapital.

Man kan sammenfatte eksemplet i følgende tal for de tre aktører, der deltager i arbitragen:

Den skattepligtige modtager netto 10.584 kr.

Den finansielle sektor modtager før skat  
 købesum for obligationer + kurtage 964.000 kr.  
 rente og tilbagebetaling af lån 1.121.720 kr.  
 Ialt modtaget 2.085.720 kr.

Hvorfra går  
 udlån 967.000 kr.  
 samt indfrielse  
 af obligationer 1.000.000 kr.  
 og rentekuponner 80.000 kr. 2.047.000 kr.  
 Den finansielle sektor modtager  
 (før skat af overskud) 38.720 kr.  
 49.304 kr.

Det offentlige modtager (før skat af  
 overskud i den finansielle sektor)  
 lavere skat † 52.304 kr.  
 hvortil kommer indtægten af stemplet  
 af gælds brevet med ca. + 3.000 kr.  
 Ialt † 49.304 kr.

8.3. En supplerende regel, der kan modvirke udnyttelsen af arbitragearrangementer som det skitserede, kan tænkes udformet på forskellige måder:

8.3.1. Man kunne overveje en regel udformet således, at den skattepligtiges egenkapital altid tillodes investeret i værdipapirer, uden at reglen kunne gøres gældende, medens derimod beskatning efter reglen skulle finde sted, i det omfang værdipapirinvesteringerne overstiger egenkapitalen.

Af to grunde forekommer denne metode dog mindre egnet :



For det første er egenkapitalen ikke et veldefineret begreb i skatteretten. Det ville derfor være nærliggende at anvende den skattepligtige formue i stedet for begrebet egenkapitalen. Men ikke sjældent vil der hos en skattepligtig være tale om negativ skattepligtig formue, selv om der utvivlsomt må antages at være en positiv egenkapital. Forskellen kan bl.a. bero på afskrivninger og nedskrivninger, ikke formueskattepligtige aktiver såsom good-will og patentrettigheder, samlinger af forskellig art etc.

For det andet vil anvendelsen af egenkapitalen som målestok medføre, at personer med stor egenkapital får større mulighed for at udføre arbitrage-transaktioner end personer med lille egenkapital.

8.3.2. En supplerende regel, der kan modvirke udnyttelsen af arbitragearrangementer som det skitserede, kunne også gå ud på at beskatte kursgevinster, hvor der er tale om sammenhængende låne- og placeringstransaktioner, der har skattefordelen som det lønsomme element.

En sådan regel kunne gå ud på, at man beskatter alle kursgevinster, der opnås i tilfælde hvor en skattepligtig over en periode har nettorenteudgifter og samtidig kursgevinster, der uden beskatning overstiger nettorenteudgiften efter skat.

En regel efter dette mønster er dog næppe mulig i praksis, fordi den forudsætter en opgørelse af de enkelte års kursgevinster, der på grund af deres usikkerhed og - i forhold til renter - atypiske tidsmæssige placering vil være meget vanskelige at opgøre.

9.4. Herefter må man formentlig arbejde henimod en regel, der afgrænser de tilfælde, hvor der er en tilstrækkelig sammenhæng mellem låneoptagelse og investering til at man med stor sikkerhed kan sige om nogle værdipapirer, at de er anskaffet for lånte midler.

Som udgangspunkt er det umuligt i alle tilfælde at fastslå, hvad et givet låneprovener er anvendt til. Dette er stort set resultatet af alle de undersøgelser der hidtil er gjort på generelt at opstille regler, der sonderer mellem f.eks. erhvervsmæssig og privat gæld.

Denne antagelse udelukker imidlertid ikke, at det under særlige omstændigheder kan være klart, at et låneprovener er anvendt f.eks. til køb af værdipapirer, eller sagt på en anden måde, at det i visse tilfælde vil kunne forekomme oplagt rimeligt at betragte et køb af værdipapirer som foretaget for et låneprovener.

F.eks. er der næppe mange, der vil bestride, at nogle obligationer er købt for lånte midler, hvis en person, der hos et pengeinstitut eller en vekselerer, som han iøvrigt ikke har forretningsmæssig forbindelse med, køber en post obligationer på kredit, d.v.s. at han mod sædvanlig udlånsrente af købesummen og måske mod sikkerhed i obligationerne får overdraget ejendomsretten til obligationerne.

8.4.1. En tilsvarende klarhed kan måske foreligge f.eks. i en række leasingarrangementer, hvor en anpart i et leasinginteressentskab udbydes til salg under sådanne omstændigheder, at det på forhånd er klart, at interessentskabet optager større lån og kreditter end nødvendigt for at finansiere købet af leasingaktivet, og i salgsprospekter eller lignende reklamerer med, at den overskydende likviditet af interessentskabet investeres i obligationer. Den overskydende likviditet i sådanne tilfælde fremkommer typisk som følge af overfinansieringen og/eller af de senere indskud, der skyldes skattecredit (den udskudte indkomstskat for investorerne på grund af afskrivning på det bortleasede aktiv).

8.4.2. Herudover kan det vel forekomme, at låneoptagelse og værdipapiranskaffelse i henseende til beløbsstørrelser står i et sådant misforhold til den skattepligtiges øvrige økonomiske omstændigheder, at det må

forekomme så klart, at der er den fornødne sammenhæng mellem låneoptagelsen og værdipapiranskaffelsen, at man med rimelighed kan tale om, at værdipapirerne er anskaffet for lånte midler.

I denne forbindelse er det værd at bemærke, at eksemplet ovenfor i afsnit 8.2. viser, at der - under de der angivne forudsætninger - ved køb af obligationer for knap 1 mill. kr. over 1 år kun fremkommer et overskud på godt 10.000 kr. Det betyder formentlig, at arrangementer af den karakter kun er interessante i større stil, hvor sammenhængen ofte vil være ret klar.

8.5. Eksemplet ovenfor i afsnit 8.2. forudsætter, at lånte midler er skaffet tilveje mod et vederlag i form af fradragsberettigede renteudgifter.

For nogle skattepligtige vil der imidlertid være mulighed for at skaffe sig rådighed over fremmedkapital i form af f.eks. forøget leverandørkredit, hvor vederlaget i stedet for at fremtræde som rente, vil fremtræde som f.eks. forøget købesum. Hvis der er tale om købesum for varer eller tjenesteydelser, kan der være tale om at også sådant vederlag for kreditgivning er fradragsberettiget.

Ved formulering af en regel om kursgevinster, der opnås for lånte midler, må det derfor overvejes om ikke opnåelsen af usædvanlig kredit bør sidestilles med låneoptagelse.

8.6. Udgangspunktet for en regel. Formålet med en regel om beskatning af kursgevinster, der opnås for lånte midler, må være at undgå, at beskatningsgrundlaget udhules som følge af sammenhængende låne- og placeringstransaktioner. Dette kunne tale for, at reglen skal beskatte de tilsigtede gevinster, uanset om de absolut set er små og herudover også beskatte de utilsigtede gevinster, der er af en betydelig størrelse.

Derimod vil det administrativt være u hensigtsmæssigt at søge at inddrage små tilfældige kursgevinster under beskattningen.

Imidlertid vil man ikke med fordel kunne knytte retsvirkninger til kriteriet, om kursgevinsterne er tilsigtede, jfr. det ovenfor i afsnit 7.2. anførte om de subjektive momenter, der indgår i spekulationsreglen.

Man må derfor som udgangspunkt fastholde, at kursgevinster på værdipapirer, som utvivlsomt er anskaffet for lånte midler, skal være omfattet af reglen, men således at der udover de ret strenge krav, som må opfyldes for at der kan statuere anvendelse af lånte midler, må indlægges andre begrænsninger i reglens anvendelsesområde.

8.7. I en række tilfælde vil låneoptagelse på forhånd kunne siges ikke at være anvendt til værdipapiranskaffelse.

For den offentligt regulerede realkredit er der således en række lån, der kun ydes til bestemte formål og følgelig kan antages at være anvendt til de angivne formål. Det gælder lån til nybygning, ombygning, forbedring, vedligeholdelse, genopretning, brandsikring etc.

Også adgangen til at optage visse lån i fremmed valuta kan være offentligt reguleret, således at de kun må optages med henblik på anvendelse til nærmere angivne formål. Sådanne lån kan derfor på tilsvarende vis som for visse realkreditlån normalt forudsættes anvendt til det forudsatte formål.

I det omfang et finansieringsbehov hos en skattepligtig er dækket både ved et realkreditlån og et valutalån af de særlige formålsbestemte arter, er det dog klart at en sådant dobbeltfinansiering ikke kan medføre, at begge lån formodes anvendt til at dække det samme finansieringsbehov.

I visse situationer kan det tilsyneladende forekomme meget klart, at værdipapirer er anskaffet for lånte midler. Hvis en skattepligtig f.eks. beder sit pengeinstitut købe værdipapirer og debitere hans kassekredit i pengeinstituttet for købesummen, vil det umiddelbart være klart, at købesummen for værdipapirerne er lånte midler. Imidlertid kan det meget vel tænkes, at værdipapirerne i virkeligheden må anses anskaffet for et beløb, der tidligere er indbetalt på kassekrediten, eller som senere indbetales på denne.

Der kan næppe opstilles faste regler for en tidsmæssige sammenhæng mellem låneoptagelse og værdipapiranskaffelse. Hvis en skattepligtig således har anskaffet værdipapirer nogenlunde samtidig med en låneoptagelse, vil det næppe være forsvarligt at anse værdipapirerne anskaffet for de lånte midler, hvis ikke enten sammenhængen er hel uomtvistelig, eller den skattepligtige ikke kan påvise et kapitalbehov i forbindelse med sin øvrige virksomhed eller sit privatforbrug, som lånet kan opfylde. Om det nævnte kapitalbehov er opstået før låneoptagelsen, f.eks. optagelse af et 20 års realkreditlån til dækning af udgifter til forbedring og vedligeholdelse indenfor de sidste 2 år, eller vedrører der rærmest følgende fremtid f.eks. et budgetteret driftsunderskud, må i den forbindelse for så vidt være underordnet.

Det må dog være en naturlig forudsætning, at det løbende privatforbrug primært dækkes af årets indtægt, således at den skattepligtige ikke med henvisning til et årligt privatforbrug på  $\frac{1}{2}$  mill. kr. (svarende til indkomsten efter skat) optager et lån på  $\frac{1}{2}$  mill.kr., køber værdipapirer for  $\frac{1}{2}$  mill. kr. og henviser til, at værdipapirerne er købt for indkomsten, og lånet har finansieret det løbende privatforbrug.

8.8. Nogle eksempler kan illustrere, hvorledes en regel efter de anførte retningslinier kan virke:

8.8.1. En skattepligtig sælger sit næsten gældfrie enfamilieshus og køber et nyt. I forbindelse med købet optager han sædvanligt ejerskiftelån og udsteder sælgerpantebreve til berigtigelse af købessummen, og herved sættes han i stand til at beholde hele vederlaget for det solgte hus i form af obligationer og sælgerpantebreve.

Ejerskiftelånet står i naturlig forbindelse med det kapitalbehov som hans boligforbrug betinger, og har kan ikke anses for at have erhvervet de værdipapirer, som udgør vederlaget for det solgte enfamilieshus, for lånte midler.

8.8.2. En person opfører som selvbygger et enfamilieshus, og i tilslutning hertil foretager han fuld realkreditbelåning ikke kun svarende til sine faktiske udgifter til materialer og autoriserede installatører, men også for værdien af sin egen arbejdsindsats. I denne situation kan man sige, at hans kapitalbehov er affødt af ønsket om en bolig, og han skaffer sig ikke lån udover svarende til denne bolig. Hvis et eventuelt overskud i låneprovenu i forhold til de faktiske udgifter herefter anbringes i værdipapirer, kan man næppe sige, at der er optaget lån, der står i misforhold til hans kapitalbehov i forbindelse med husbyggeriet.

8.8.3. En erhvervsdrivende opfører en ny driftsbygning og finansierer i første omgang byggeriet med investeringsfondsmidler. Inden fristen for realkreditbelåningen af nybyggeri beslutter han sig til at søge fuld realkreditbelåning, og han anskaffer værdipapirer for provenuet af dette lån.

I dette tilfælde må man nok sige, at han i sin virksomhed har haft et kapitalbehov (byggesummen), som kan finansieres ved lånet, og værdipapiranskaffelsen er derfor snarere sket for den opsparing, som tidligere var præsteret i form af henlæggelse til investeringsfonds.

8.8.4. En ældre person med en næsten gældfri fast ejendom optager tillægslån for at gøre sig mere likvid med henblik på at yde gaver til børn og børnebørn. Hvis låneprovenuet straks anvendes til gaverne, opfylder låneoptagelsen umiddelbart et kapitalbehov i privatsfæren, og der bliver således ikke tale om, at den skattepligtige anvender lånet til anskaffelse af værdipapirer.

Hvis låneprovenuet derimod blot anvendes til køb af værdipapirer med henblik på i årenes løb muligvis at yde forholdsvis mindre gaver, må værdipapirerne anses for anskaffet for lånet, og kursgevinster på værdipapirerne skal følgelig beskattes efterhånden som de konstateres.

Her bør formentlig gælde en særlig modifikation:

Hvis der er tale om, et tillægslånet optages som obligationslån, således at de fradragsberettigede udgifter vedrørende lånet kun i uvæsentligt omfang overstiger de skattepligtige renteindtægter af de modtagne obligationer, kan skattearbitrage ikke anses for tilsigtet, og i konsekvens heraf vil beskættning af kursgevinsten ikke være hensigtsmæssig.

8.8.5. Ejerer af en underskudsgivende land- eller skovbrugsejendom optager tillægslån i videst muligt omfang med henblik på at finansiere driftsunderskud og/eller privatforbrug i en mere uvis fremtid. I mellemtiden placeres låneprovenuet i værdipapirer. I overensstemmelse med det ovenfor i eksempel 8.8.4. anførte bør der statueres "skattearbitrage", hvis lånet optages som kontantlån og provenuet placeres i værdipapirer med forholdsvis stor kursgevinst, medens kursgevinsten bør kunne være skattefri, hvis der er tale om optagelse af obligationslån, hvor obligationerne beholdes med henblik på at skabe den fornødne likviditetsreserve.

8.8.6. Endansk eksportorienteret virksomhed, f.eks. et skibsværft, indgår en kontrakt i udenlandsk valuta.

Den primære finansiering i byggeperioden finder sted via Danmarks Skibskreditfond, Eksportfinansieringsfonden cl. lign., hvorfra der ydes lån i danske kroner. For at minimere kursrisikoen på kontraktsummen og for af konkurrencemæssige årsager at udnytte forskellen imellem den inden- og udenlandske rente optages et udlandslån i samme valuta til afvikling i takt med de kontraktlige betalingsterminer. Den derved fremkomne likviditet placeres i obligationer med forholdsvis kort løbetid - for også her at minimere kursrisikoen.

8.9. En regel som den foran skitserede, hvorefter kursgevinster på obligationer og andre pengefordringer brskattes, når de pågældende værdipapirer er anskaffet for lånte midler, frembyder betydelig usikkerhed både for de skattepligtige og for skattemyndighederne.

8.9.1. For de fleste skattepligtige vil der dog sjældent opstå tvivl om reglen skal finde anvendelse. Med de ovenfor anførte eksempler i erindring, må det antages, at almindelige lønmodtagere kun sjældent vil komme ud for situationer, hvor det ikke er ret klart om en låneoptagelse tilsigter en egentlig skattearbitrage eller er begrundet med helt sædvanlige dispositioner, der har affødt et kapitalbehov, som dækkes ved låneoptagelsen. Udenfor de "færdigsyede skattearrangementer" må det nok antages, at der skal være tale om relativt meget betydelige låneoptagelser og værdipapiranskaffelser, før der er anledning til at bringe en regel som den skitserede i anvendelse.

8.9.2. For visse skattepligtige, navnlig selskaber og selvstændige erhvervsdrivende med stor omsætning og en kapitalintensiv virksomhed, vil det være meget mere uklart, i hvilket omfang en regel som den skitserede kan ramme kursgevinster på værdipapirer.

Også her vil dog det beløbsmæssige omfang af de transaktioner, der skal være tale om, i rogen grad bidrage til at skabe klarhed. Endvidere vil adgangen til



at opnå bindende forhåndbesked fra ligningsrådet måske i et vist omfang kunne skabe sikkerhed i reglens anvendelse.

8.10. Rådets konklusion. Selv med de begrænsninger, der fremgår af de foran anførte betragtninger og eksempler må det erkendes, at en regel som den skitserede frembyder betydelig usikkerhed.

Dette er den væsentligste årsag til, at et mindretal af skattelovrådet udfra retssikkerhedshensyn ikke mener at kunne tilslutte sig et forslag om en regel som den skitserede.

Et flertal af rådet er heroverfor af den opfattelse, at en vis usikkerhed næppe kan undgås i reglerne på det her omhandlede område, hvis man fra politisk hold ønsker at gennemføre en sådan bestemmelse.

8.10.1. Et flertal i skattelovrådet er således villig til at acceptere en regel som den skitserede om beskatning af gevinster på fordringer, der utvivlsomt er erhvervet for lånte midler.

Imidlertid er der også indenfor dette flertal en betydelig skepsis overfor, om det vil være muligt at praktisere en regel som den skitserede på en hensigtsmæssig og forsvarlig måde.

Indenfor flertallet er der fortalere for, at en sådan regel kun skal kunne gøres gældende overfor værdipapiranskaffelser i forbindelse med optagelse af lån, der står i åbenbart misforhold til den skattepligtiges øvrige virksomhed eller privatforbrug, og dette synspunkt støttes af mindretallet under pkt. 8.10. Resten af rådets medlemmer mener heroverfor, at reglen også skal kunne gøres gældende overfor værdipapirer, der helt klart er anskaffet for lånte midler, uanset om lånet står i åbenbart misforhold til den skattepligtiges øvrige virksomhed eller privatforbrug. Herved vil der også kunne ske beskatning, hvor værdipapirerne er anskaffet under omstændigheder som anført foran under pkt. 8.4.1.

8.10.2. Endvidere anbefaler rådet, at reglen i første omgang gøres tidsbegrænset, således at der i ikrafttrædelsesreglerne til en eventuel lov indsættes bestemmelse om, at regler skal optages til revision senest efter f.eks. 3 år.

8.10.3. Endelig anbefaler rådet, at man i hvert fald i en sådan overgangsperiode søger at tilsikre ensartet praktisering af reglen over hele landet ved en bestemmelse om, at skattemyndighederne kun kan bringe bestemmelsen i anvendelse, såfremt den øverste ligningsmyndighed (ligningsrådet) i hvert enkelt tilfælde tiltræder, at regler bringes i anvendelse.

Sådant samtykke fra ligningsrådet er dog naturligvis ikke fornødent, såfremt den skattepligtige ved sin selvafgivelse erkender sin skattepligt af en kursgevinst for lånte midler. Dette vil måske navnlig være praktisk forekommende for skattepligtige selskaber.

8.10.4. Det flertal i rådet, der kan acceptere en regel som den skitserede, mener ikke, at begrundelsen for reglen om beskatning af gevinst på værdipapirer anskaffet for lånte midler afgiver begrundelse for at indrømme fradrag for tab på de samme værdipapirer. Fradrag herfor kan dog følge af andre regler.

8.11. Gennemførelsen af en regel som den skitserede om beskatning af gevinst på pengefordringer, der er erhvervet for lånte midler, men uden fradrag for tab på de samme fordringer, kan antages at påvirke adfærden hos de skattepligtige.

8.11.1. For det første vil tilskyndelsen hos de skattepligtige til at indlade sig i direkte og risikofri arbitragearrangementer falde væk, fordi der typisk ikke vil være noget overskud, men derimod et ikke uvæsentligt underskud, hvis kursgevinsten beskattes.

8.11.2. For det andet vil skattepligtige, der faktisk i vidt omfang oppebærer indtægter ved investering til dels for lånte midler, men som ikke hidtil er blevet beskattet efter reglerne om næring eller spekulation, under de skitserede regler se en fordel i at omlægge virksomheden, således at den får præg af næringsvirksomhed.

Herved vil de mod en sikker beskatning af gevinster også opnå sikkert fradrag for tab på deres fordringer, medens de ellers vil have en betydelig risiko for beskatning af gevinster uden adgang til tilsvarende **tabsfradrag.**

## Afsnit 9.

### Særlige spørgsmål i forbindelse med valutakursge- vinst og -tab.

9.1. Kursen på en fremmed valuta angives normalt som prisen i danske kroner for et hundrede enheder af **det** pågældende lands pence. Der er her tale om en kurs på andre betalingsmidler (**penge**) og ikke kurs på fordrin-  
ger på penge.

9.2. Reglerne for den skattemæssige behandling af valu-  
takursgevinst og -tab omfatter efter gældende regler dels statsskatteloven og ligningslovens § 4, dels specielt for valutakursgevinst og -tab ligningslovens § 8 D.

Sidstnævnte bestemmelse er blevet til i en situation, hvor de valutapolitiske regler var meget restriktive, og hvor det **derfor** hovedsageligt var det offentlige, pengeinstitutter og visse store virksomheder, der havde fordringer og gæld af anlægskarakter i udenlandsk valuta. Herudover havde naturligvis et stort antal eksport- og **importvirksomheder** fordringer og gæld, der vedrørte omsætningen, i udenlandsk valuta.

Ved behovet for at styrke **Danmarks** valutareserver i midten af 1970-erne indførtes ligningslovens § 8 D som led i at øge erhvervslivets tilskyndelse til at foretage **anlægsfinansiering** i udenlandsk valuta, og mange virksomheder har i dag anlægsgæld i **udenlandsk valuta.**

Ved den væsentlige liberalisering, der fra 1984 er sket i valutareglerne, og som måske vil blive fortsat i tilslutning til øget **internationalt** samarbejde, er forudsætningerne for de gældende regler i **ligningslovens § 8 D** i nogen grad faldet væk.

Dette gælder næppe det **valutapolitiske** behov for, at danske **virksomheder** foretager **anlægsfinansiering** i udlandet, men adgangen til helt privat - udenfor virksomheds sammenhæng - at foretage langsigtede investeringer i fordringer på fremmed valuta, har åbnet mulighed for helt nye **markeder** for danske investorer.

Efter de gældende regler vil der således være mulighed for, at en dansk erhvervsdrivende opnår stor og langsigtet gæld i en "stærk valuta" med forholdsvis lav pålydende rente, og samtidig anbringer låneprovenuet som en privat anlægsinvestering i en fordring i samme valuta med samme løbetid og til **ca.** samme direkte forrentning.

Hvis valutakursen stiger, vil han efter gældende regler skattefrit kunne opnå långivergevinst, men have fradrag for sit låntagertab.

Dette kan give grundlag for at overveje, om det fortsat er hensigtsmæssigt at lade beskatning af valutakursgevinst og -tab på fordringer og gæld afgøre efter kriteriet, om gevinsten eller tabet har tilknytning til **erhvervsmæssig virksomhed**.

9.3. Eventuelle ændrede regler for den skattemæssige behandling af valutakursgevinst og -tab for en långiver bør overvejes i tilslutning til de regler, der iøvrigt overvejes for pengefordringer, jfr. afsnit 3.5.1. og 5.1.2.2., og iøvrigt med udgangspunkt i de situationer, hvor danske skattepligtige normalt kan komme i långiverrollen i forbindelse med valutaforordringer.

9.3.1. Mange erhvervsdrivende vil være långivere i fremmed valuta i forbindelse med erhvervsmæssige leverancer til udlandet, og i disse tilfælde vil valutaforordringer

være "omsætningsfordringer", og reglerne om vederlagsbeskatning eller næringsbeskatning, jfr. afsnit 7.1., vil medføre, at valutakursgevinst og -tab på sådanne fordringer skal medregnes ved indkomstopgørelsen.

9.3.2. En del virksomheder vil i forbindelse med virksomhed i udlandet have anledning til at foretage anlægsinvesteringer i udenlandske fordringer lydende på fremmed valuta. Ændringer i værdien af sådanne fordringer omfattes ikke af næringsbegreberne, og værdiændringer skal for så vidt ikke medregnes ved indkomstopgørelsen. Efter ligningslovens § 8 D skal imidlertid værdiændringer på sådanne fordringer, der skyldes valutakursændringer, medregnes. Man kan overveje betimeligheden af denne regel, når værdiændringer, der skyldes andre årsager, på disse fordringer ikke skal medregnes ved indkomstopgørelsen. Reglen i ligningslovens § 8 D kan dog på dette område måske lette vilkårene for visse virksomheders etablering af datterselskaber eller lignende i andre lande, ligesom reglen kan være rimelig af hensyn til fordringer i fremmed valuta, der tilsigter at afdække en valutakursrisiko i et anlægslån i samme valuta.

9.3.3. Ikke-erhvervsmæssig investering i fordringer i fremmed valuta er efter de indtil 1983 gældende valutarestriktioner formentlig kun forekommet undtagelsesvis hos danske skattepligtige.

Der kan være grund til at overveje, om ikke det vj1 være hensigtsmæssigt at søge skattemæssige regler for sådanne investeringer fastlagt, før de under de nugældende mere liberale valutaregler antager et betydeligt omfang.

Næringsbeskatning vil ikke finde anvendelse, fordi der er tale om anlægsinvesteringer. Eventuel beskatning efter en regel svarende til ligningslovens § 4 vj1 finde tilsvarende anvendelse på fordringer i fremmed valuta.

Herudover forekommer det ikke urimeligt, om beskatning sker, hvis en valutakursfordring er anskaffet for lånte midler, jfr. den i afsnit 3 skitserede regel; og det kan endvidere eventuelt forsvares at lade reglerne om beskatning af gevinster på fordringer med lav eller ingen pålydende rente finde anvendelse også på fordringer i fremmed valuta, idet en motivering hos en långiver, der vælger investering i en fremmed valuta med særlig lav rente, kan være udsigten til valutakurstigning for den pågældende valuta.

Endelig kan der være grund til at overveje, om ikke et eventuelt fradragsberettiget tab, der skyldes valutakurstigning på en gæld i fremmed valuta, bør nedsættes med en gevinst, som den pågældende skattepligtige over den pågældende periode har opnået som långiver i den samme valuta.

9.4. Eventuelle ændrede skatteregler for valutakursgevinst og -tab hos låntager må overvejes under samme forudsætninger som for gevinster og tab hos långivere.

9.4.1. "Omsætningsgæld", f.eks. gæld vedrørende vareleverancer, tjenesteydelser, renteudgifter m.v. i fremmed valuta, vil være omfattet af reglerne om vederlagsbeskatning og næringsbeskatning.

9.4.2. Virksomhedens anlægsgæld i udlandet bør formentlig som hidtil efter ligningslovens § 8 D kunne medføre, at værdiændringer, der skyldes valutakursændringer i fremmed valuta, skal medregnes ved indkomstopgørelsen.

9.4.3. For ikke-erhvervsmæssig gældsstiftelse synes statsskattelovens regler fuldt tilstrækkelige.

9.5. De foran skitserede regler om fordringer i fremmed valuta omfatter ikke kontanter i fremmed valuta, jfr. afsnit 9.1.

For kontanter i fremmed valuta vil det efter gældende regler være således, at valutakursændringer omfattes af statsskattelovens regler om næring og spekulation. Det indebærer, at privat rejsevaluta ikke medfører beskatning eller adgang til **tabsfradrag**, medens omvendt erhvervsmæssig rejsevaluta som "omsætningsformue i virksomhed" kan behandles efter **næringsreglerne**.

Disse regler synes hensigtsmæssige og indebærer navnlig, at **spekulationsreglerne** i statsskatteloven fortsat finder anvendelse på kontanter i fremmed valuta, hvis det forer i afsnittene 6-8 skitserede regelsystem gennemføres.

9.6. Skattelovrådet mener, at det - under hensyn til de valutapolitiske og erhvervspolitiske forhold, der er grundlaget for reglen i ligningslovens § 8 D - falder udenfor rådets opgaver at anbefale ændringer af reglen. Rådet skal dog anbefale, at reglen i ligningslovens § 8 D overvejes påny i lyset af det foran anførte og i lyset af den liberalisering, der er sket af de danske valutahestemmelser.



Afsnit 10.Gevinst og tab på låntagersiden.

10.1. Foran er navnlig diskuteret gevinst og tab på pengefordringer hos långiver. I afsnit 5.1.2.6. er det anført, at regler, hvorefter en skattepligtig skal medregne alle kursbevægelser på alle fordringer ved indkomstopgørelsen, bør medføre, at en sådan skattepligtig også skal medregne alle gevinster og tab på låntagersiden ved indkomstopgørelsen, hvis risiko for "dobbeltbeskatning" eller "fradrag uden tab" skal undgås.

10.2. I afsnit 9 er der redegjort for, at reglen i ligningslovens § 8 D om gevinst og tab på visse fordringer og gæld, der skyldes valutakursændringer, navnlig har baggrund i ønsket om, at gevinster og tab på skyldnersiden skulle medregnes ved indkomstopgørelsen.

Principielt har reglen kun selvstændig betydning for fordringer og gæld, der hører til anlægsformuen. Kursbevægelser på omsætningsformuen er som beskrevet foran dækket af statsskattelovens regler.

På skyldnersiden antoges det tidligere, at kun kursudsving på leverandørkredit skulle medregnes ved indkomstopgørelser, men Højesteret fastslog i den i afsnit 4 nævnte dom U 1976.60 H. , at et devalueringstab, som et olieselskab led på en banklån, var fradragsberettiget, fordi det var tilstrækkelig godtgjort, at lånet var optaget til og anvendt til betaling for varekøb. Devalueringstabet blev derfor anset for en driftsudgift.

Præmisserne kunne tyde på, at man efter statsskatteloven på låntagersiden må arbejde med samme grundsondring som på långiversiden, nemlig at værdiændringer i gældsbyrden skal medregnes ved indkomstopgørelsen, for så vidt der er tale om "omsætningsgæld", men ikke for "anlægsgæld".

At en fordring på långiversiden tabes, kan på låntagersiden sammenlignes med, at en gæld bortfalder f. eks. ved forældelse.

Sagen U.1977.121 H. belyser måske dette synspunkt. En tidligere håndværksmester søgtes af skattemyndighederne beskattet af et beløb svarende til forældede gældsposter vedrørende vareleverancer. Af dommers præmisser fremgår det, at de 7 højesteretsdommere var enige om, at udgangspunktet må være skattepligt af en forældelsesfordel, når den forældede gæld vedrører poster, der tidligere som driftsudgifter er fradraget ved indkomstopgørelsen. Når Højesterets flertal alligevel ikke statuerede skattepligt i den konkrete sag, sker det med henvisning til, at håndværksmesteren gik konkurs ret snart efter stiftelsen af de nu forældede fordringer, og at han ikke siden har fortsat sin håndværksvirksomhed, samt at han ikke til skattevæsenet har "indleveret noget driftsregnskab, hvori de nævnte fordringers beløb er fradraget; det er ikke påvist, at fordringernes eksistens skattemæssigt er kommet ham til gode."

10.3. Hjemmel til beskatning af kursgevinst, som en låntager opnår ved, at hans gæld bliver mindre byrdefuld, må antages at være **statsskattelovens** § 5. Hjemmelen til fradrag for kurstab, der skyldes stigning i en gældsbyrde, er formentlig statsskattelovens § 6 eller eventuelt praksis vedrørende driftstab, som må antages at have hjemmel dels i statsskatteloven? § 6, dels i en samlet fortolkning af indkomstbegrebet i statsskattelovens §§ 4-6.

10.4. Udover de nævnte tilfælde, hvor kursgevinst og -tab på låntagersiden direkte skal indgå ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, kan kursgevinst og -tab på låntagersiden påvirke **beskatningsgrundlaget**, for så vidt de indgår i opgørelsen af en avance, der er skattepligtig efter reglerne om næring eller **spekulation** (eller måske efter andre regler).

Sådan sammenhæng har **navnlig** betydning ved omsætning af **fast** ejendom. Efter ophævelsen af spekulationsbeskatningen af fast ejendom, vil betydningen af sådan indirekte kursgevinstbeskatning stort set indskrænke sig til **næringsområdet**.

Som beskrevet ovenfor i pkt. 4.8. er der ved lov nr. 88 af 14. marts 1984 indført regler, hvorefter **avanceopgørelsen** ved afståelse af **fast** ejendom udenfor **næringsstilfælde** ikke påvirkes af kursudsving på ejendommens prioritering.

10.5. Sammenfattende må skattelovrådet **konkludere**, at det vil være mest hensigtsmæssigt at fastholde, at beskatning af kursgevinst og -tab på skyldnersiden **kan** ske efter reglerne i statsskattelovens §§ 4-6. **Som nævnt** bør dog **selskaber**, der skal beskattes af alle **kursbevægelser** på fordringshaversiden tillige medregne alle **kursbevægelser** på skyldnersiden ved indkomstopgørelsen. Om de særlige forhold vedrørende valutakurstab og **-gevinst** henvises til ovenfor i afsnit 9.

## Afsnit 11.

### Fortjeneste og tab på aktier, anparter, konvertible obligationer, certifikater m.v.

De seneste års omlægning af beskatningsreglerne for aktieavancer og aktieudbytter, hvoraf de grundlæggende regler er gennemført med bred politisk tilslutning, kan ses som et led i politiske bestræbelser på at øge incitamentet til erhvervsaktive investeringer overfor mere passive former for kapitalanbringelse.

Særligt de ændrede regler for beskatningen af kursgevinster på aktier m.v., hvorefter gevinst på aktier m.v. er skattefri efter 3 års besiddelse, når bortses fra næringstilfælde og "hovedaktionæraktier", må betegnes som en meget væsentlig forenkling.

Disse regler er i god overensstemmelse med stats-skattelovens indkomstbegreb, for så vidt de pågældende aktier m.v. repræsenterer en anlægsinvestering i egentlig erhvervsmæssig virksomhed med de - store eller små - chancer og risici sådan investering kan indebære.

11.1. Det må imidlertid erindres, at aktieerhvervelse ikke nødvendigvis behøver at **dække** over en aktiv **erhvervsmæssig** investering i traditionel forstand. Således kan også en fuldstændig passiv investering i f.eks. børsnoterede obligationer iklædes aktieselskabsformen, og derved for en skattepligtig investor give anledning til de fordele og ulemper f.eks. af skattemæssig art, som knytter sig til aktieinvestering.

For den skattepligtige, der ønsker at udnytte de forholdsvis lempelige aktieavancebeskatningsregler i et arbitragearrangement af tilsvarende karakter, som beskrevet ovenfor i afsnit 8, kan reglerne for beskatning af aktieavancer være meget gunstige.

Systemet kan kort beskrives **således**:

Den skattepligtige optager lån på f.eks. 500.000 kr., der løber i  $3\frac{1}{2}$  år og forrentes med 18 pct. p.a. Det giver et årligt fradrag på 90.000 kr., som ved en marginalsattesats på f.eks. 70 pct. svarer til en årlig nettoudgift på 27.000 kr. Låneprovenuet på 500.000 kr. anvendes til køb af aktier i et selskab, der fortrinsvis beskæftiger sig med langsigtet investering i værdipapirer. Selskabet påregner herved en forrentning af egenkapitalen med 14 pct. p.a. i overskud eller efter selskabsskat på 40 pct., **8,4**, pct p.a. Hvis selskabet undlader at betale udbytte, vil formuen i selskabet vokse med 8,4 pct. p.a. og således efter  $3\frac{1}{2}$  år betinge en stigning i aktiernes kursværdi på ialt ca. 32,6 pct., svarende til] at den skattepligtige efter  $3\frac{1}{2}$  års besiddelse kan sælge sine aktier skattefrit for ca. 663.000 kr. Det samlede regnestykke for den **skattepligtige** vil være, at han mod betaling af rente minus skattebesparelse over  $3\frac{1}{2}$  år, ialt ca. 94.500 kr., får en aktieavance på ca. 163.000 kr. Fra fortjenesten på knap 70.000 kr. skal trækkes børsstempel ved køb og salg af aktierne samt omkostninger ved stiftelse af lånet, men selv om disse udgifter vil løbe op i 25 - 30.000 kr. vil det efterlade ca. 40.000 kr. i **nettofortjeneste** efter skat. Hvis han også vil låne til betaling af den årlige **nettoudgift** til renter af lånet på de 500.000 kr., vil disse lån koste ham netto efter skat ialt ca. 7.000 kr., og der vil herefter være en skattefri nettoindtægt på ca. 33.000 kr.

En kreds af personer, der er **enige** om at gennemføre et **skattearbitragearrangement**, danner et selskab eller en investeringsforening, hvor det for alle del-

tagere fra starten er formålet, at selskabet eller foreningen netop over en periode på lidt over 3 år skal give en kursstigning på aktierne eller certifikaterne på et bestemt beløb. Dette beløb kan i realiteten på forhånd sikres ved investering i almindelige obligationer med en restløbetid svarende nogenlunde til den stipulerede treårsperiode. Resultatet heraf vil være, at man med stor sikkerhed kan forudsige alle pengestrømme i selskabet i hele perioden.

11.2. Som det fremgår af eksemplet vil investering i selskabsform over en tidshorisont på mere end 3 år principielt medføre en beskatning af afkastet på omkring 40 pct., selv med indkomstbeskatning af kursgevinsterne, blot investeringen sker i et samvirke mellem mere end 4 deltagere.

Dette er antageligt acceptabelt, når investeringen er forbundet med anden erhvervsmæssig drift, hvor afkastet i det hele er undergivet selskabsbeskatning.

Det er måske også acceptabelt, selv om der er tale om rene investeringsselskaber, når investeringskapitalen er deltagernes anlægskapital, selv om **aktieavance**-reglerne i sammenhæng med renteindkomstbeskatningen og forskellen i marginalskatteprocenter mellem personer og selskaber kan gøre det fordelagtigt at investere i selskabsform i stedet for personligt.

Af de samme grunde, som er beskrevet i afsnit 8, fører adgang til skattefri investering for lånte midler i selskaber af den nævnte type til uacceptable resultater og opfordrer til skattearbitrage. Dette kan tale for at udvide den der omtalte regel til at omfatte investering for lånte midler i selskaber m.v., der i det væsentlige må antages at indtjene overskud ved finansiering eller investering under sådanne omstændigheder, at selskabets overskud over en periode med stor sikkerhed kan opgøres på forhånd. En sådan udvidelse af reglen er angivet i § 9, stk. 2 i det lovudkast, som er skitseret i afsnit 12.

Muligvis bør reglen udvides yderligere til at omfatte certifikater i akkumulerende investeringsforeninger, uanset hvorledes foreningens midler er anbragt. Disse certifikater har i praksis vist sig særligt egnede til skattearbitrage af den beskrevne karakter. Det vil derimod nok være vanskeligt med rimelig klarhed at afgrænse andre typer af aktier eller anparter med henblik på at behandle dem efter samme regel, jfr. argumentationen ovenfor under pkt. 7.3.2.4.3.

Sådanne regler skal medvirke til at sikre tilliden til, at skattereglerne for "egentlig" aktieinvestering ikke ændres.

Området for den her skitserede regel bør ikke strækkes ud over de tilfælde, hvor den skattepligtige på forhånd kan føle sig næsten sikker på arbitragegevinsten, fordi investeringsforeningen giver et afkast, som både **beløbsmæssigt** og tidsmæssigt er afpasset til det lån, som er optaget i forbindelse med investering.

Det kan hævdes, at en sådan regel systematisk snarere bør placeres i aktieavancebeskatningsloven. Placeringen af reglen som et særskilt stykke i bestemmelsen om kursgevinster i arbitragetilfælde kan på den anden side tjene til at understrege, at reglen kun skal finde anvendelse i den begrænsede udstrækning.

Afsnit 12.Udkast til lovforslag.

Skattelovrådet mener, at de foran skitserede regler for beskatning af kursgevinster og -tab mest hensigtsmæssigt kan samles i en særskilt lov. Herved fortsættes den **lovgivningsteknik**, der er anvendt ved de senest gennemførte avancebeskatningslove vedrørende aktieavancer og avancer på fast ejendom.

Det her anførte udkast til lovforslag rummer de foran skitserede regler, dog således at bestemmelsen i § 6 (spekulationsreglen) er anført i parentes for at tilkendegive, at skattelovrådets flertal finder bestemmelsen unødvendig og uegnet i et sammenhængende regelsæt.



UdkastForslag

til

Lov om den skattemæssige behandling af gevinster og tab på fordringer og gæld samt visse aktier, anparter m.v.

§ 1. Gevinst og tab ved afståelse, hel eller delvis indfrielse og udtrækning af obligationer, pantebreve, gældsbreve og andre pengefordringer medregnes eller fradrages ved opgørelser af den skattepligtige indkomst efter reglerne i denne lov. Reglerne omfatter ikke konvertible obligationer.

Stk. 2. Om den skattemæssige behandling af en skyldners gevinst eller tab ved frigørelse for forpligtelser ifølge fordringer, som omfattes af stk. 1, gælder reglerne i § 2, stk. 1 og 3-5, § 7 og statsskatte-lovens §§ 4-6.

§ 2. Selskaber m.v., der er skattepligtige efter § 1, stk. 1, nr. 1-3, 5 og 6, samt § 2, stk. 1, litra a) i lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m.v. skal medregne gevinster og tab, som omfattes af § 1 ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, hvis de driver bank- eller sparekassevirksomhed eller iøvrigt udøver næring ved køb og salg af fordringer m.v., jfr. § 1, stk. 1, 1. pkt.

Stk. 2. Selskaber m.v. som nævnt i stk. 1, skal medregne gevinster og tab, som er omfattet af § 1, stk. 1, 1. pkt., ved opgørelsen af den skattepligtige ind-

komst, hvis de driver næringsvirksomhed ved finansiering. Dette gælder dog ikke gevinster og tab ved afståelse eller indfrielse af børsnoterede obligationer.

Stk. 3. Selskaber m.v. som nævnt i stk. 1, skal medregne gevinster og tab, som er omfattet af § 1, ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, hvis de driver virksomhed som forsikringsselskab.

Stk. 4. Investeringsforeninger, som er skattepligtige efter § 1, stk. 1, nr. 5a), i lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber, skal medregne gevinst og tab som er omfattet af § 1, ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Stk. 5. Selskaber m.v., som nævnt i stk. 1, skal medregne gevinster og tab, som er omfattet af § 1 ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, hvis selskabet må antages varigt som sit eneste eller klart overvejende formål eller faktiske virke direkte eller indirekte at besidde fordringer m.v. som nævnt i § 1, stk. 1. Beskatning efter 1. punktum sker med virkning fra og med det skatteår, hvor betingelserne i 1. punktum er opfyldt, og ophører med virkning fra og med det skatteår, hvor betingelserne ikke længere opfyldes. Gevinst og tab efter 1. punktum opgøres med udgangspunkt i de pågældende fordringers værdi ved begyndelsen af det første år, hvor beskatning sker efter reglen i 1. punktum, og ved ophør af beskatning efter 1. punktum opgøres gevinst og tab til årets udgang efter kursforholdene på dette tidspunkt.

§ 3. Personer og dødsboer, der er skattepligtige efter kildeskattelovens § 1 eller § 2, r.tk. 1, litra d) og e), skal medregne gevinster og tab som er omfattet af § 1, stk. 1, ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, hvis de driver virksomhed som bankiers eller vekselerere eller iøvrigt udøver næring ved køb og salg af fordringer m.v. som nævnt i § 1, stk. 1, 1. pkt.

**Stk. 2.** Personer og dødsboer, som nævnt i stk. 1, skal medregne gevinster og tab som er omfattet af § 1, stk. 1, ved **opgørelsen** af den skattepligtige indkomst, hvis de driver næringsvirksomhed ved finansiering. Dette gælder dog ikke gevinster og tab ved afhændelse eller indfrielse af børsnoterede obligationer.

**Stk. 3.** Såfremt det godtgøres, at en fordring m.v. er erhvervet udenfor den skattepligtiges næringsvirksomhed og ikke senere er indgået i denne, omfatter reglerne i stk. 1 og 2 ikke gevinster og tab på sådanne fordringer.

**§ 4.** Gevinst og tab, der efter §§ 1-3 skal medregnes ved opgørelsen af den **skattepligtige** indkomst, medregnes i det indkomstår, hvori gevinsten eller tabet konstateres, jfr. dog § 2, stk. 5, 3. pkt. Ligningsrådet kan tillade, at en anden opgørelsesmåde anvendes. Er en sådan tilladelse givet, kan den herved godkendte opgørelsesmåde kun ændres efter tilladelse fra ligningsrådet.

**§ 5.** Gevinst og tab på fordringer, som er omfattet af § 1, stk. 1, og som den skattepligtige har erhvervet r.om skattepligtigt vederlag, medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst efter reglerne i statskattelovens §§ 4-6. Dette gælder dog **ikke** gevinster og tab ved afståelse eller indfrielse af børsnoterede obligationer.

(**§ 6.** Gevinst og tab på fordringer, som er omfattet af § 1, stk. 1, som den skattepligtige har erhvervet med henblik på salg i spekulationsøjemed medregnes ved opgørelsen af den **skattepligtige** indkomst efter reglerne i statsskattelovens § 4 og § 5, stk. 1, litra a.)

**§ 7.** Ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst medregnes realiseret gevinst og fradrages realiseret tab som følge af kursændringer på fremmed valuta ved-

rørende fordringer og gæld, som har tilknytning til erhvervsmæssig virksomhed. Reglen i § 4 finder anvendelse på indkomst og fradrag efter 1. punktum.

§ 8. Gevinst ved afståelse eller hel eller delvis indfrielse, herunder udtrækning, af fordringer, som er omfattet af § 1, stk. 1, medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, hvis fordringen er uforrentet eller forrentes med en pålydende rente, der er lavere end en mindsterente svarende til den pålydende rente, der på tidspunktet for skyldnerens påtagelse af forpligtelsen anvendtes for obligationer, der danner grundlag for realkreditinstitutternes udbetaling af kontantlån, med fradrag af X procent-point. Den pålydende rente opgøres i denne forbindelse på grundlag af den højeste tilsagte **indfrielsessum**.

Stk. 2. Som **anskaffelsessum** for en fordring, der omfattes af stk. 1, anvendes værdien på erhvervstidspunktet, medmindre den skattepligtige godtgør, at have erhvervet fordringen for et højere beløb.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1-2 gælder ikke for de i medfør af lov om indeksregulerede realkreditlån udstedte indeksobligationer. Ministeren for skatter og afgifter kan bestemme, at reglerne i stk. 1-2 ikke skal finde anvendelse på andre nærmere angivne indekserede fordringer.

§ 9. Gevinst ved afståelse eller hel eller delvis indfrielse, herunder udtrækning, af fordringer, som er omfattet af § 1, stk. 1, medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, i det omfang den pågældende fordring er erhvervet for lånte midler, jfr. stk. 3-5.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 finder tillige anvendelse på fortjeneste ved afståelse af aktier, anparter og lignende værdipapirer, herunder **tegningsrettigheder**, aktieretter og konvertible obligationer samt certifikater i investeringsforeninger, i det omfang de pågælden-

de værdipapirer eller rettigheder er erhvervet for lånte midler, og det pågældende selskab m.v. i det væsentlige må antages at indtjene overskud ved finansiering eller investering under sådanne omstændigheder, at selskabets overskud over en periode med stor sikkerhed kan opgøres på forhånd.

Stk. 3. Erhvervelse for lånte midler, jfr. stk. 1 og 2, anses at foreligge, hvis den skattepligtige i forbindelse med erhvervelsen har optaget lån, der står i åbenbart misforhold til det kapitalbehov, som den skattepligtiges øvrige virksomhed eller privatforbrug betinger (**,eller** hvis sammenhængen mellem erhvervelse og låneoptagelse klart fremgår af omstændighederne ved erhvervelsen). Opnåelse af usædvanlig kredit ligestilles med låneoptagelse.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1 og 2 finder ikke anvendelse, hvis den skattepligtige godtgør, at de udgifter vedrørende det pågældende lån, der kan fradrages ved indkomstopgørelsen, kun i forholdsvis uvæsentligt omfang overstiger summen af de skattepligtige renteindtægter eller udbytter, jfr. ligningslovens § 16 A, stk. 1, af de pågældende fordringer eller værdipapirer m.v.

Stk. 5. Imod den skattepligtiges påstand kan beskatning af gevinst og fortjeneste efter stk. 1 og 2 kun gennemføres efter ligningsrådets nærmere bestemmelse.

Afsnit 13.Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i lovskitsen.

Rådet har fundet det hensigtsmæssigt at indskrænke bemærkningerne til de enkelte bestemmelser ved i vidt omfang kun at henvise til de steder i udtalelsen, **hvor** de pågældende problemer er behandlet.

Til § 1

Bestemmelsen fastlægger, hvorledes der skattemæssigt skal forholdes med kursgevinster og kurstab på pengefordringer.

Lovforslaget omfatter som udgangspunkt alle fordringer på penge, uanset deres art, jfr. afsnit **5.1.2.1**. Det er således uden betydning, på hvilken måde kravet er opstået. Afgørende for bedømmelsen er alene, om der foreligger et retligt krav på betaling i form af **penge**. Herfra er dog undtaget konvertible obligationer. Om dette spørgsmål henvises nærmere til afsnit 3.5.3.

Gevinst og tab hos fordringshaver skal behandles efter reglerne i nærværende lov, medens gevinst og tab hos skyldner som udgangspunkt fortsat skal behandles efter reglerne i **statsskattelovens** §§ 4-6.

**Gevinst** og tab kan efter bestemmelsen konstateres enten ved afståelse eller ved hel eller delvis indfrielse af fordringen. Ved afståelse forstås i **denne** sammenhæng enhver disposition, der konstituerer overgang

af **ejendomsretten** til fordringen. Det er uden betydning, om den stedfundne disposition har haft frivillig eller tvangsmæssig karakter. Bestemmelsen omfatter således fordringens overdragelse ved f.eks. salg, bytte, gave eller arveforskud og kreditorforfølgning.

Gevinst eller tab kan dernæst opstå ved hel eller delvis indfrielse, herunder udtrækning. Herved forstås enhver **disposition**, der modsvarer fordringens nedbringelse eller ophør, jfr. afsnit 3.6. **Bestemmelserne** omfatter også f.eks. erstatnings- eller forsikringssummer, *FOTO*. fordringshaveren modtager som erstatning for tab af en fordring.

Efter bestemmelsen kan gevinst og tab i princippet kun konstateres ved afståelse, indfrielse eller opgivelse (**realisationsprincippet**). Der er dog ikke hermed tilsigtet nogen ændring af den mulighed, som er udviklet i administrativ praksis, for at medregne ændringer i markedsværdien år for år ved indkomstopgørelsen (lagerprincippet), som således forudsættes opretholdt, jfr. herom nærmere bemærkningerne til § 4.

#### Til § 2

Bestemmelsen omhandler selskaber m.v. og fastslår, i hvilke situationer gevinst og tab på **pengefordringer** skal indgå i den skattepligtige indkomst. Medmindre andet er udtrykkeligt anført, skal de i § 2 omhandlede selskaber medregne gevinst og tab på alle fordringer, uanset om der er tale om "**omsætningsfordringer**" eller "**anlægsfordringer**".

Kun selskaber, der er fuldt skattepligtige efter § 1, stk. 1, nr. 1-3, 5 og 6 eller begrænset skattepligtige efter § 2, stk. 1, litra a), i lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m.v., skal medregne gevinst og tab på pengefordringer, såfremt de i øvrigt er omfattet af bestemmelsen.

Bestemmelsen omfatter for det **første** selskaber, der driver virksomhed som bank eller sparekasse eller i **øvrigt** udøver næring ved køb og salg af fordringer.

**Herom** henvises nærmere til afsnit 7.1.2.2. og afsnit 7.3.2.1. Hvorvidt et selskab i øvrigt må anses for at udøve næring ved køb og salg af **fordringer**, må bero på, om selskabet har det som sin hele eller delvise levevej at handle med fordringer. Om handelsnæring henvises til afsnit 7.1.2.1.1. Der henvises særligt til, at handelsnæring ikke må forveksles med proteføljepleje af en værdipapirbeholdning, jfr. nævnte afsnit 7.1.2.1.1. in fine. Ved afgørelsen af, om der foreligger næring, vil den på grundlag af statsskatteloven udviklede praksis være vejledende.

Dernæst er selskaber, der driver næringsvirksomhed ved finansiering omfattet af bestemmelsen. Ved finansieringsvirksomhed forstås her, at selskabet som sin hele eller delvise levevej foretager direkte udlån eller opkøber fordringer, hvad enten de hertil anvendte midler hidrører fra egenkapital eller fra fremmedkapital. Om afgrænsningen af finansieringsvirksomhed over for den mere passive kapitalanbringelse henvises til afsnit 7.1.2.1.2. Sådanne selskaber skal dog ikke medregne gevinster og tab ved afhændelse eller indfrielse af børsnoterede obligationer.

Bestemmelsen finder endvidere anvendelse på selskaber, der er omfattet af lov nr. 630 af 23. december 1980 om forsikringsvirksomhed med senere ændringer, jfr. afsnit 7.3.2.2.

Herudover omfatter bestemmelsen investeringsforeninger, som er skattepligtige efter § 1, stk. 1, nr. 5 a, i lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber, de såkaldt akkumulerende investeringsforeninger. Herom henvises til afsnit 7.3.2.3.

Bestemmelsen finder endelig anvendelse på selskaber, der må antages varigt som deres eneste eller klart overvejende formål direkte eller indirekte at besidde fordringer m.v. Reglen er udformet således, **at** beskatning finder sted fra og med det år, hvori kriterierne er opfyldt, **at** alle selskabets fordringer omfattes, samt **at "indgangsværdien"** skal være kursværdien primo det første år, der omfattes af beskatningsreglen, og **at**



beskatning endelig skal ske efter et realisationsprincip med adgang til at vælge lagerprincip, dog at afsluttende beskatning ved et **selskabs** afgang fra kredsen af **omfattede** selskaber skal ske efter ultimoværdier i ophørsåret. Om den nærmere forståelse af reglen henvises i øvrigt til afsnit 7.3.2.4.

Bortset fra selskaber, der driver finansieringsvirksomhed, jfr. stk. 2, skal de af § 2 omfattede selskaber også ved indkomstopgørelsen medregne gevinst og tab, som de konstaterer **som** låntagere. Dette vil medføre en ændring af retstilstanden **f.eks.** for forsikrings-selskaber, jfr. afsnit 7.3.2.2.

#### Til § 3

Bestemmelsen svarer til reglerne i § 2, stk. 1 og 2.

Personer og dødsboer, der er fuldt skattepligtige efter **kildeskatte**lovens § 1 eller begrænset skattepligtige efter § 2, stk. 1, litra d og e, skal medregne gevinster og tab på fordringer, hvis de driver virksomhed som bankiers eller **vekslerere** eller i øvrigt udøver næringsvirksomhed ved køb og salg af fordringer eller ved finansiering. Er der **alene** tale om næringsvirksomhed ved finansiering, skal gevinster eller tab ved afhændelse eller indfrielse af børsnoterede obligationer ikke medregnes.

I modsætning til selskaber, der driver tilsvarende virksomhed, har de af bestemmelsen omfattede personer og dødsboer (eller ved tab: **skattemyndighederne**) dog som hidtil mulighed for at godtgøre, at konkrete fordringer ikke er omfattet af næringsvirksomheden.

#### Til § 4

Fordringens værdi fastslås normalt først i forbindelse med en hel eller delvis realisation af fordringen. Kursgevinst og -tab på pengefordringer skal derfor

i overensstemmelse med hidtil gældende praksis som hovedregel medregnes ved indkomstopgørelsen i det indkomstår, hvor gevinsten **eller** tabet konstateres ved fordringens **afståelse**, indfrielse **eller** opgivelse.

Bestemmelsen kodificerer endvidere den i praksis udviklede **mulighed** for, at ligningsrådet på visse nærmere angivne vilkår kan tillade skattepligtige at anvende et lagerprincip, således at ændringer i markedsværdien år for år medregnes ved **indkomstopgørelsen**.

OM tidspunktet, hvor kursgevinsten og -tabet skal medregnes ved indkomstopgørelsen, henvises i øvrigt til afsnit 5.1.2.3., afsnit 5.1.2.4. og afsnit 5.1.2.5.

#### Til § 5

**Bestemmelsen** omhandler de tilfælde, hvor fordringen erhverves som vederlag for varer og **tjenesteydelser m.v.** Den skattemæssige behandling af gevinst og tab på **sådanne** fordringer ændres ikke. Kursgevinst og -tab på disse fordringer skal således som hidtil medregnes ved **opgørelsen** af den skattepligtige indkomst i overensstemmelse med reglerne i **statsskattelover**. Dog er det nu udtrykkeligt bestemt, at gevinster og tab på børsnoterede obligationer, der er modtaget **som** skattepligtigt vederlag, ikke skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Om spørgsmålet henvises i øvrigt til afsnit 7.1.1. til 7.1.1.2.

#### Til § 6

Skattelovrådets flertal finder, at den eksisterende mulighed for at beskatte gevinst og tab efter **spekulationsreglen** i statsskattelovens § 5, stk. 1, litra a, bør ophæves for **pengefordringer**.

Såfremt der imidlertid fortsat skal være mulighed for at kunne medregne gevinst og tab på pengefordringer ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst udfra **en spekulationsbetragtning**, foreslås det, at de gældende regler herom i statsskatteloven opretholdes uændret, jfr. nærmere afsnit 7.2.

Til § 7

Bestemmelsen svarer til den eksisterende regel i ligningslovens § 8 D, der forudsættes ophævet.

Der henvises iøvrigt til afsnit 9.

Til § 8

Gevinster på fordringer, der er **uforrentede** eller forrentes med en særlig lav rente, skal efter bestemmelsen medregnes ved opgørelsen af den **skattepligtige indkomst**. Derimod kan et eventuelt **tab**, der konstateres på sådanne fordringer, ikke bringes til fradrag, medmindre andet følger af reglerne om narring m.v.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse på de af **real-kreditinstitutterne** udstedte indeksobligationer, ligesom der er åbnet mulighed for, at ministeren for skatter og afgifter kan bestemme, at også andre typer indekserede fordringer **ikke skal** være omfattet af bestemmelsen. Herom og om, at også visse andre fordringer **bør** undtages fra reglen, henvises til afsnit 6.6.

Det er i øvrigt en forudsætning for overhovedet at kunne bringe reglen i anvendelse, at fordringshaveren faktisk opnår en kursgevinst. Reglen omfatter derfor f.eks. ikke udlån til lav eller ingen rente, hvis skyldneren ikke tilbagebetaler mere, end han har modtaget.

Ved bedømmelsen af, om **kravet til** mindsteforrentningen er opfyldt, er det fordringens pålydende rente, der er afgørende. Den pålydende rente skal dog altid beregnes på grundlag af **den** højeste tilsagte indfrielse. Det betyder, at den pålydende rente på f.eks. en obligation, der udbydes til kurs 100 med en påtrykt forrentning på 8 pct. p.a., men indfries til kurs 200, må opgøres til 4 pct. p.a.

Mindsterenten er identisk med den pålydende rente på obligationer, der danner grundlag for **real-kreditinstitutternes** udbetaling af **kontantlån**, på tidspunktet

for skyldnerens påtagelse af forpligtelsen. Reglen omfatter således kun fordringer, hvis pålydende rente på stiftelsestidspunktet er lavere end den angivne mindsterente på dette tidspunkt. Er der på forhånd aftalt forrentning med forskellige rentesatser for adskilte perioder af løbetiden, skal den forudaftalte forrentning for alle perioder af løbetiden dog mindst være lig med den ved stiftelsen gældende mindsterente, for at fordringen ikke omfattes af reglen.

Opgørelsen af kursgevinster på lavtforrentede fordringer forudsætter, at der er hjemmel til at fastslå **anskaffelsessummen** for de pågældende fordringer. Som **anskaffelsessum** anvendes værdien af fordringen på erhvervelsestidspunktet, medmindre den skattepligtige godtgør, at han har erhvervet fordringen for et højere beløb.

#### Til § 9

Formålet med nærværende bestemmelse er at neutralisere visse skattemæssige fordele, der er forbundet med at udnytte den forskellige behandling af kapitalafkast i forbindelse med sammenhængende låne- og placeringstransaktioner.

Bestemmelsen bygger på, at en skattepligtig, der har finansieret anskaffelsen af pengefordringer ved hjælp af fremmedkapital med fuld fradragsret for de hermed forbundne udgifter, som udgangspunkt skal medregne konstaterede kursgevinster på sådanne fordringer ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Et eventuelt kurstab på de nævnte fordringer er derimod ikke **fradragsberettiget**, medmindre andet følger af reglerne om næring m.v.

Bestemmelsen omfatter endvidere fortjeneste ved afståelse af aktier, anparter, herunder tegningsrettigheder og konvertible obligationer samt certifikater i selskaber m.v., der giver et afkast, som både beløbsmæssigt og tidsmæssigt med stor sikkerhed kan opgøres

på forhånd, når anskaffelsen af de pågældende værdipapirer eller rettigheder er finansieret ved hjælp af fremmedkapital. Heroin henvises nærmere til afsnit 11,

Beskatning efter denne bestemmelse har endelig kun selvstændig betydning, såfremt en eventuel gevinst eller fortjeneste ikke allerede skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst som følge af andre regler.

Ved afgørelsen af, om de af bestemmelsen omfattede værdipapirer og lignende er anskaffet for lånte midler indeholder reglen to mulige afgrænsningskriterier. Per første mulighed indebærer, at anskaffelse for lånte midler kun antager et foreligge i tilfælde, hvor den skattepligtige i forbindelse med anskaffelsen af de pågældende værdipapirer har optaget lån, der står i åbenbart irrisforhold til det kapitalbehov, som harr øvrige virksomhed eller privatforbrug betinger. Om der foreligger et åbenbart misforhold, må bero på en konkret vurdering af lånets størrelse på baggrund af den skattepligtiges økonomiske forhold i øvrigt. Den anden mulighed går ud på, at bestemmelsen også skal omfatte de tilfælde, hvor der kan påvises en entydig sammenhæng mellem optagelsen af et lån og erhvervelsen af de pågældende værdipapirer, uanset om lånet står i åbenbart misforhold til den skattepligtiges øvrige virksomhed eller privatforbrug. Om den nærmere forståelse og afgrænsning af bestemmelsen henvises til det i afsnit 8.4. til og med afsnit 8.7. anførte. I afsnit 8.8. er reglens anvendelse illustreret gennem en række eksempler.

Kan den skattepligtige godtgøre, at de udgifter vedrørende det pågældende lån, der kan fradrages ved indkomstopgørelsen, kun overstiger summen af de skattepligtige renteindtægter eller udbytter af de pågældende fordringer eller værdipapirer m.v. med et forholdsvis uvæsentligt beløb, f.eks. for realkreditlån, bidrag til reserve- og administrationsfond, skal reglen dog ikke finde anvendelse.

Beskatnina efter denne bestemmelse kan - imod den skattepligtiges **påstand** - kun gennemføres med ligningsrådets samtykke, jfr. herved afsnit 8.10.3.

Endelig **forudsættes** det, **at** bestemmelsen tages op til revision efter et kortere åremål, jfr. afsnit 8.10.2.

## Afsnit 14.

### Ikrafttrædelse.

Ikrafttrædelse af ændrede regler på **indkomstskatteområdet** sker normalt mest hensigtsmæssigt med virkning fra et angivet indkomstår. Afvigelse fra denne hovedregel sker hyppigt med henblik på at undgå enten, at skærpede skatteregler får virkning for dispositioner, der er foretaget før lovforslagets fremsættelse, eller for at forhindre, at dispositioner foretages med henblik på - inden ikrafttrædelsen af nye regler - at udnytte de gældende regler.

14.1. Den skitse til lovforslag, der er opstillet foran i afsnit 12, er i vidt omfang en gentagelse eller kodifikation af gældende regler. Dette må antages at gælde § 1, § 2, stk. 1-4 og §§ 3-6. Disse regler kan efter skattelovrådets opfattelse stort set sættes i kraft med virkning fra et indkomstår, f.eks. fra 1985; for selskabers vedkommende, skatteåret 1986/87. Der henvises dog til afsnit 7.3.2.2. og 7.3.2.3.

14.2. Den skitserede bestemmelse i § 2, stk. 5, der afløser ligningslovens § 4, må antages at skærpe beskatningen for så vidt det fastslås, at beskatningen også skal omfatte kursgevinster på fordringer, der er modtaget som vederlag ved et skattefrit salg af f.eks. hidtidige anlægsaktiver. Dette kan begrunde, at reglen i § 2, stk. 5, i givet fald ikraftsættes med virkning fra

og med skatteåret 1986/ 87, men således at gevinst og tab på fordringer modtaget før dette skatteår som vederlag for salg, der ikke er sket som led i selskabets næring, ikke medregnes ved indkomstopgørelsen. Denne undtagelse bør efter rådets opfattelse ikke omfatte børsnoterede obligationer.

Ved ansættelse af "indgangsværdier" efter reglen i stk. 5, sidste pkt. må der for selskaber, der i skatteårene 1985/86 omfattedes af reglen i ligningslovens § 4, anvendes den skattemæssige anskaffelsessum ved udgangen af skatteåret 1985/86 opgjort efter bestemmelsen i ligningslovens § 4.

14.3. Den i § 8 foreslåede bestemmelse om beskættning af kursgevinster, der opnås på fordringer med lav eller ingen pålydende rente, er en væsentlig skærpselse og bør efter rådets opfattelse ikke have virkning på fordringer erhvervet før lovforslagets fremsættelse.

14.3.1. På den anden side er det efter rådets opfattelse vigtigt, at der ikke i forbindelse med fremsættelsen af et eventuelt lovforslag gives direkte tilskyndelse til udstedelse af yderligere lavt forrentede fordringer. Rådet kan derfor anbefale, at et eventuelt lovforslag på dette område sættes i kraft med virkning allerede fra lovforslagets fremsættelse.

14.3.2. Det er endvidere af betydning, at markedsforholdene for allerede udstedte obligationer og fordringer ikke påvirkes af de foreslåede ændrede regler, og rådet må derfor samtidig anbefale, at den i § 8 skitserede regel ikke får virkning på fordringer, hvor skyldneren har påtaget sig forpligtelsen før fremsættelsen af lovforslaget. For fordringer i udenlandsk valuta er der næppe betænkeligheder ved at lade reglen gælde også for allerede oprettede fordringer, når blot der ikke er tale om fordringer erhvervet af den skattepligtige før lovforslagets fremsættelse.



14.4. Den i § 9 foreslåede regel om **beskatning af kursgevinster** på fordringer samt aktier **m.v.**, der benyttes som led i **arbitrage-arrangementer**, bør efter rådets opfattelse **ikraftsættes** allerede fra fremsættelsen af et eventuelt lovforslag, men også her bør det sikres, at reglen ikke finder anvendelse, hvis den pågældende fordring, eller den pågældende aktie m.v., er anskaffet før fremsættelsen af lovforslaget, eller det pågældende lån er optaget før fremsættelsen af lovforslaget.

14.5. Reglerne i ligningslovens § 4 bør ophæves samtidig med gennemførelsen af et lovforslag som det i afsnit 12 skitserede. Det kan dog i den forbindelse være af betydning, at reglerne i stk. 3 og 4 i ligningslovens § 4 ikke ophæves med virkning for gældsforhold, der ikke på **fordringshaversiden** omfattes af reglerne i de foreslåede §§ 8 og 9.

14.6. Den foreslåede § 7 tilsigter at afløse ligningslovens § 9 D om gevinst og tab på fordringer og gæld i fremmed valuta. Reglen i ligningslovens § S D bør derfor ophæves i forbindelse med gennemførelsen af den foreslåede § 7, men eventuelt således, at de hidtidige regler - herunder de særlige **overgangsregler** i lov nr. 648 af 19. december 1975 og i lov nr. 246 af 8. juni 1979 - fortsat finder anvendelse på lån eller kreditter, som er optaget eller ydet før **ikrafttrædelsen** af de foreslåede regler.

## Afsnit 15.

### Afsluttende bemærkninger.

15.1. Skattelovrådet har fundet det mest hensigtsmæssigt ved besvarelsen af det stillede spørgsmål at lade sin udtalelse omfatte en formuleret lovskitse.

Opstillingen af en sådan skitse er kun mulig, hvis man på en række områder foretager valg mellem forskellige løsninger og principper, og rådet er opmærksom på, at skitsen på en række punkter er udtryk for, at det herved har været nødvendigt at foretage en sådan afvejning, selvom dette kan blive betragtet som en politisk opgave, som det falder uden for rådets kommissorium at løse.

På denne baggrund ligger det uden for rådets kompetence at anbefale lovskitsen, men rådet vil fremhæve, at den er søgt opstillet som en helhed af regler, der tilstræber at udgøre et samlet og tilstrækkeligt regelsæt for beskatning af gevinster og tab på pengefordringer og gæld, inden for det bestående indkomstskattesystem.

15.2. Nogle emner med tilknytning til den skattemæssige behandling af gevinster og tab på pengefordringer bør endnu omtales.

15.2.1. Ovenfor i afsnit 4.6. er omtalt den særlige regel i § 5, stk. 2, i lov nr. 264 af 8. juni 1983 om skattefri virksomhedsdannelse.

Den nævnte regel **medfører**, at en virksomhedsstifter eller hans ægtefælle ved indkomstopgørelsen skal medregne **udbetalinger** fra selskabet, som skyldes **indeksregulering** eller lignende af et **stiftertilgodehavende**. Reglen kan opfattes således, at den modsætningsvis **giver** anledning til to slutninger:

- 1) At **sådanne** udbetalinger ikke er skattepligtige, hvis de udbetales til andre end stifteren eller hans ægtefælle, i hvilket tilfælde stifteren kan **vælge** at realisere en "skattefri fortjeneste" ved at overdrage stiftertilgodehavendet til andre.
- 2) At **gevinster** på stiftertilgodehavender, der ikke skyldes indeksregulering eller lignende, er skattefri for stifteren.

Skattelovrådet afstår fra at foreslå en formulering af regler., der afklarer disse spørgsmål, men skal anbefale, at reglen tages op til overvejelse i lyset af det foran **anførte**.

I den forbindelse skal der peges på, at den i afsnit 4.6. nævnte højesteretsdom, der **formentlig** er inspirationen til region, **beskattede** indeksopskrivningen af et **stiftertilgodehavende** efter reglerne om udlodning og med en begrundelse, der byggede på princippet **om selvkontrahering**.

**15.2.2.** Skattelovrådet har i sine **diskussioner** berørt **spørgsmålet**, om køberettigheder og salgsrettigheder vedrørende pengefordringer burde inddrages under de skitserede regler for sidstnævnte.

I vidt omfang vil erhvervelse mod vederlag af køberettigheder og salgsrettigheder i økonomisk sammenhæng kunne træde i stedet for henholdsvis **køb** og **salg** af et formuegode.

Eksempelvis kan man i stedet for at købe en obligation købe retten til på et senere tidspunkt at blive ejer af obligationen for et bestemt beløb (man køber en option).

Hvis den i optionen angivne købesum svarer til den forventede værdi af obligationen på optionstidspunktet, vil udgiften til erhvervelse af optionen næppe være stor.

Tilsvarende kan man forestille sig, at man er interesseret i at sælge obligationen på et senere tidspunkt, og derfor køber en salgssret, dvs. betaler f.eks. et vekselkurs for at påtage sig en forpligtelse til fremtidige køb til en bestemt sum.

Skattelovrådet har ikke fundet, at sådanne købs- og salgsrettigheder til fordringer bør inddrages under de skitserede nye lovregler. Virkningen heraf er, at statsskattelovens regler - herunder spekulationsreglerne - fortsat vil være gældende på dette område, og denne retstilstand er næppe betænkelig.

15.2.3. Ved beskrivelsen af tab på pengefordringer er det i udtalelsen forudsat, at tabet skyldes et fald i værdien.

Tab kan imidlertid også fremkomme i forbindelse med en fordrings bortfald som følge af forældelse eller præklusion eller bortkomst f.eks. ved tyveri, underslæb eller anden berigelsesforbrydelse eller blot ved at fordringens eksistens ikke kan godtgøres og bestrides af modparten.

Hvis et sådant tab af en fordring dækkes af en forsikring vil forsikringssummen kunne anses for afståelsesvederlag, men uden dækning må fordringen anses tabt, dvs. afstået mod et vederlag på 0 kr.

Om et sådant tab i praksis kan danne grundlag for fradrag ved indkomstopgørelsen må naturligvis i første række bero på, om et kurstab på fordringen ville have været fradragsberettiget. Selv om dette er tilfældet synes praksis dog ikke i alle tilfælde klar. Bl.a. synes der at være tendenser i retning af at tillægge det betydning ved sådanne afgørelser, om den skattepligtiges mere eller mindre uforsvarlige adfærd har medvirket til tabet.

Rådet her ikke ment at burde gå **nærmere** ind i overvejelser af disse spørgsmål, idet spørgsmålet er mere generelt og berører mange andre områder end tab på pengefordringer.

15.2.4. De skitserede regler om beskatning af kursgevinster både på fordringer med lav eller ingen rente og fordringer m.v. erhvervet for lånte midler, rejser et **særligt spørgsmål i forbindelse med ophør af skattepligt** her til landet.

Begge regler har for så vidt deres begrundelse i at kursgevinster søges beskattet, fordi de hos den pågældende skattepligtige træder i stedet for renteindtægter. Imidlertid går de skitserede regler ud på at beskatte dem som kursgevinster, dvs. efter **realisationsprincippet i modsætning** til renter, der beskattes efter forfalds- eller **periodiseringsprincippet**.

Dette forhold kan medføre, at der er et behov for at indføre beskatning af de nævnte kursavancer i tilfælde, hvor en persons skattepligt her til landet ophører. I modsat fald vil man ved planlagt emigration kunne kombinere anskaffelsen af **"zero-bonds"** med anskaffelse for lånte midler på en **sædvanlig måde**, at ens skattepligtige indkomst i årene op til emigrationen bliver 0, men med mulighed for at realisere kursgevinsten, efter at **skattepligten** er ophørt.

Rådet har afstået fra at udforme en regel herom, idet problemet i givet fald nok bør løses af det udvalg om **udlandstransaktioner**, der er nedsat i medfør af det i folketingsåret 1982/83 vedtagne beslutningsforslag herom (B. 50).

15.3. Det er sædvanligt i **udvalgsbetænkninger** om eventuelle ændrede skatteregler at undersøge og belyse de tilsvarende regler i **andre landes skattesystemer**.

Skattelovrådet har ikke ment, at det ville være **formålstjenligt** i den foreliggende sammenhæng.

Dette skyldes kun delvis den relativt korte tid, der har været til rådighed. Nok så afgørende er det, at skattereglerne for gevinst og tab på pengefordringer altid i meget høj grad vil hænge sammen med de sædvaner og traditioner, der i det pågældende land er for hele kreditformidlingen.

Det danske kreditformidlingssystem er i meget høj grad præget af tinglysningsreglerne og realkreditsystemet, hvis lige næppe findes i andre lande. Derfor er der grund til at antage, at det danske kreditformidlingssystem er så forskelligt fra andre landes, at en sammenligning af skattereglerne på det her behandlede område ikke i sig selv vil være et egnet udgangspunkt for danske overvejelser.

15.4. Rådet har ikke haft grundlag for noget skøn over de provenumæssige virkninger af de skitserede regler for beskatning af gevinster og tab på pengefordringer.

Der vil næppe være tale om et egentligt provenutab ved ophævelse af Spekulationsregien, jfr. det i af snit 7.2. anførte om, at reglen ikke i praksis giver anledning til sager.

Ændringen af ligningslovens § 4 vil formentlig højst betyde et meget begrænset provenutab, og dette modificeres af reglen om skat af gevinster for lånte midler, jfr. også af snit 8.11.2.

Heroverfor står, at reglerne om beskatning ved lav eller ingen rente nok umiddelbart vil give et begrænset merprovenu, men på længere sigt vil betyde, at man i ret stort omfang undgår tab af provenu.

Også for den foreslåede regel om kursgevinster for lånte midler gælder det formentlig, at det umiddelbart vil give et forholdsvis begrænset merprovenu, men på længere sigt vil beskytte mod nogle meget betydelige provenutab.

Sammenfattede er det rådets fornelmelse, at et eventuelt provenutab på kort sigt vil være af meget begrænset størrelse, medens de mere varige virkninger af det skitserede regelsæt vil **beskytte** mod tab af provenu fra indkomstskatten.

15.5. I administrativ henseende vil de skitserede regler formentlig betyde en lettelse. De meget varskolige sager om ligningslovens § 4 vil blive færre, og overvejelser om spekulationsbeskatning vil forsvinde.

Den skitserede regel om beskatning af kursgevinster for lånte midler vil - med de begrænsninger, der er lagt for dens anvendelse - næppe give anledning til mange sager. Betydningen af reglen skulle helst vise sig ved, at de mere sindrigt tilrettelagte arrangementer bliver mindre tillokkende, når denne regel fjernes.

15.6. En ændring af beskatningssystemet, som den i nærværende udtalelse skitserede, kan have meget vidtrækkende følger for hele kreditsystemet.

Det ville derfor være meget ønskeligt, om udtalelsen kunne offentliggøres forud for fremsættelsen af eventuelt lovforslag og dermed give anledning til eventuelle indsigelser og kritik fra den bredest mulige kreds.

Imidlertid kan en offentliggørelse give anledning til, at nogle skattepligtige eller andre ser forøgede muligheder for skatteunddragelse og derfor iværksætter opkøb af udenlandske lavtforrentede fordringer, eller indgår i diverse arbitragearrangementer.

Det kan senere være vanskeligt på rimelig vis at imødegå sådanne tiltag, hvis et eventuelt lovforslag ikke skal have gyldighed for dispositioner foretaget før fremsættelsen.

Som en konsekvens heraf bør udtalelsen måske ikke offentliggøres før et lovforslag er klar til fremsættelse.

I så fald vil det være af stor betydning, at der forinden lovforslagets fremsættelse sker en indgående undersøgelse af forslaget **ikke** alene i skatteministeriet og i **statsskattedirektoratet**, men også hos repræsentanter for de lokale skattemyndigheder og i finansministeriet, boligministeriet, industriministeriet, **økonomi**ministeriet og Danmarks Nationalbank.

Lida Hulgaard  
(formand)

Jørgen Jørgensen

R. Koch-Nielsen

Steen Langebæk

Kaj Lotz

Aage Michelsen  
(næst formand)

Niels Chr. Nielsen

Leif Skov

/Søren Sønderholm